ఆగస్టు - 2022

DECCAN LAND, HYDERABAD

120

₹30

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

VOL 10 పది వసంతాలు

120 ISSUES నూట ఇరవై సంచికలు

పూర్తి చేసుకున్న **దక్కన్ ల్యాండ్**

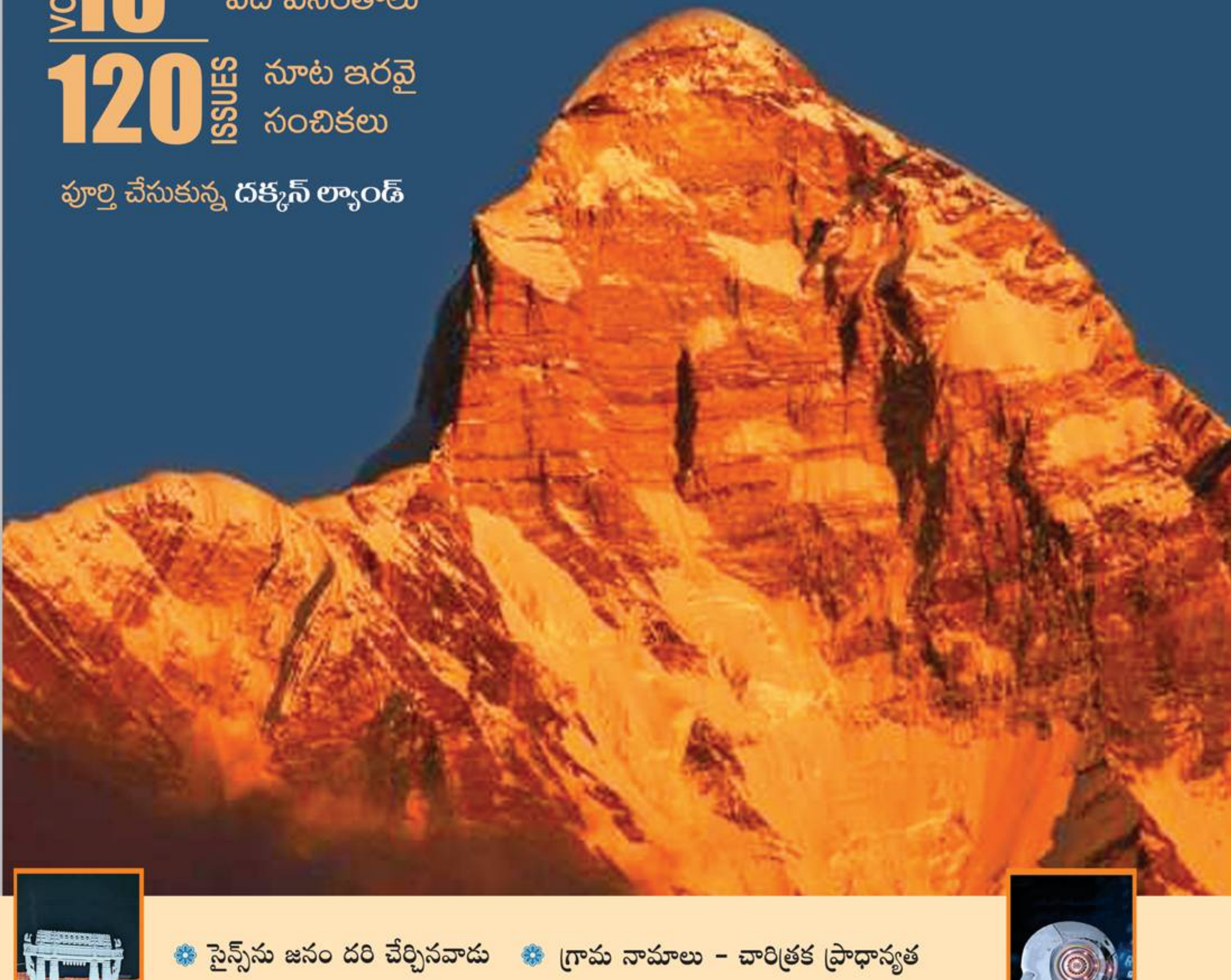

- సైన్స్‌ను జనం దరి చేర్చినవాడు
- కుండపోతలోను కరెంటు
- గ్రామ నామాలు - చారిత్రక ప్రాధాన్యత
- డిజిటల్ ఆర్థిక వ్యవస్థలో.. మరో అద్భుత సృష్టి!

Late Sri J. Bhaskar Rao Garu
FOUNDER CHAIRMAN
JB GROUP OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

JBR ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

Campus Address : Bhaskar Nagar, Yenkapally (V), Moinabad (M), Rangareddy District, Hyderabad, TS-India - 500 075.

REPORT

KALAVAHINI-THE BATTALION OF ARTS

'Kalavahini' a battalion of various art forms, where a group of 15 eminent artists were brought together has been organized by JBR Architecture College. It was a fire day National level art workshop inaugurated by Dr. Phani Shree Vagvala, director R&D Jnafau.

This group of reputed artists of national and international fame have been brought together by Ar. J. Gayatri, director of JBR Architecture College, to instill a creative wave in the youth of our country. The artists include Ramesh Gorjala, Fawad Tamkanat, Bairu Raghuram, Ravikant Masuram, Bharat Sayam Yadav, Kirva Srikant, Sreenivas Nayak, PJ Stalin, Priti Samyukta, Arpita Reddy, Kappari Kishan, Jayaprakash. D. Kand Narsimha, Nirmala Biluka and Anand Gadapa.

Along with 350 students of JBR Architecture college around 150 Students from other colleges around the city including SVCA, INIS, CSIIT, INAFAU, ICF AI and GITAM have come together to participate in the workshop and had an experience of a lifetime. Even the young learners from Oxford Grammar School are a part of the camp. They have been provided with aprons, canvas, brushes and colors with a nominal fee of 1000. This celebration of colors is also to rejoice a journey of 10 years of the institute. There are various events planned throughout the year ranging from charity week, heritage walks, plantation drives and other fun activities.

The 5 day event has been concluded on 29th June 2022, by the Chief Guest B. Narsing Rao, an Indian film director and producer. There was an open exhibition for the students and public where the works of 5 day workshop has been displayed. The canvases made by students and artists were the part of the exhibition which was held in the college campus. The event is a part of a decennial celebration of the institute's journey in the field of architectural education.

The chief guest for the event is the famous personality of Telugu Cinema, with fire national awards as few of the feathers in his hat, Shri B. Narsing Rao. The Guest of Honor for the event is Dr. Karita Daryani Rao, Vice-chancellor, INAFAU, who is working towards affordable art initiatives among other remarkable works.

During the event Shri B. Narsing Rao while observing the students and their works remembered his own college days, while he was pursuing his BFA from INTU in 1966-71. He also mentioned how architecture is a part of art and is an amalgamation of a lot of things He appreciated Architect J Gayatri and artist Nirmala for organizing this event for the students to learn from these eminent artists. Dr. Kavita, addressed the students and mentioned, the importance of having multi-faceted exposure and how having skills is more important than mere degrees. She also encouraged the students to keep honing on their skills and become life long learners to match with the demands of the changing world. A group of 15 artists trained and guided the students over a period of five days. They were taught about style of art form, inspiration and the techniques of painting by the most reputed artists of the nation. The students pouredin from different institutes in and around the city.

ARTICLE KALAVAHINI-THE BATTALION OF ARTS

Architecture is the mother of all Arts, which depicts an intricate and inseparable relationship between Art and Architecture. architect pen and paper are like the brush and canvas of an artist. His ideas are alive through the medium of art where an indindual is inclined to think deeply and connect with Wince times immemorial, has expressed different facets of society through art, starting from care paintings to digital art. Architecture on the other hand is a beautiful amalgamation of Science and Art, or rather a 'Functional Art'. It, therefore, allows the architect to come up with creative solutions to resolve complex problems. The workshop was exclusively designed to help the students of architecture to cultivate their creative skills and be able to express their ideas better.

Quality Educational : A New and forward-looking Vision for Architectural Education through multidiciplinary approach.

Images are in Back Inner

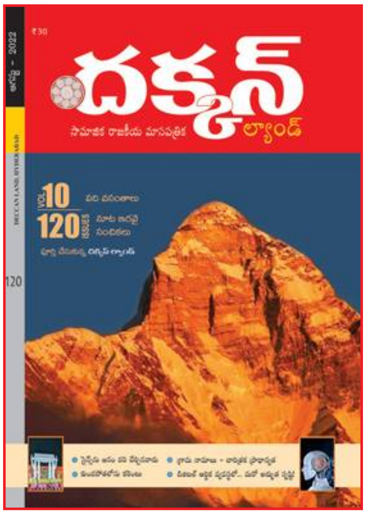

నందాదేవి పర్వతం

నందా దేవి భారతదేశంలో రెండవ ఎత్తైన పర్వతం. ఇది కాంచన్‌జంగా తర్వాత దేశంలోనే ఎత్తైనది (కాంచన్‌జంగా భారతదేశం మరియు నేపాల్ సరిహద్దులో ఉంది). ఇది ప్రపంచంలోనే 23వ ఎత్తైన శిఖరం. 1808లో గణనలు ధౌలగిరి ఎత్తుగా ఉన్నట్లు నిరూపించడానికి ముందు నందా దేవి ప్రపంచంలోనే ఎత్తైన పర్వతంగా పరిగణించబడింది. ఇది 1975 వరకు భారతదేశంలో ఎత్తైన పర్వతం, 1948 వరకు స్వతంత్ర రాజ్యంగా ఉన్న సిక్కిం మరియు ఆ తర్వాత భారతదేశానికి రక్షిత ప్రాంతంగా ఉంది. ఇది రిపబ్లిక్ ఆఫ్ ఇండియాలో భాగమైంది.

“ఆనందాన్ని ఇచ్చే దేవత” అని ఈ శిఖరం పేరు అర్థం, గర్వాల్, కుమాన్ హిమాలయాల యొక్క పోషక దేవతగా పరిగణించ బడుతుంది. మతపరమైన ప్రాముఖ్యతను గుర్తించింది. భారత ప్రభుత్వం 1983లో శిఖరాన్ని, చుట్టూ ఉన్న ఎత్తైన పర్వతాల వృత్తాన్ని, నందా దేవి అభయారణ్య నైసర్గిగ్గాన్ని గుర్తించి కాపాడింది. నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ 1988లో యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా ప్రకటించబడింది.

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

"**CHANDRAM**" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

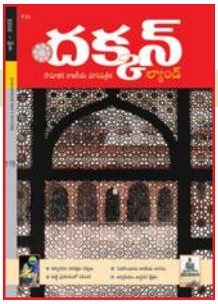

తొలి మహిళా మంత్రి నాగమ్మ

మధ్యయుగపు తెలుగు వారి చరిత్రలో విశిష్ట స్థానాన్ని సంపాదించుకున్న పల్నాటి నాయకురాలు, ధీరవనిత నాగమ్మ. స్థపతి ఈమని శివనాగిరెడ్డి ప్రతి మాసం దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికలో ఆలయాలు శీర్షికతో అందిస్తున్న వ్యాసాలు తెలంగాణలో మరుగున పడ్డ ఆలయాల చరిత్రను చాలా వెలికితీసి తెలియజేస్తున్నారు. ఈ మాసం 'తెలంగాణ ఆడపడుచు నాయకరాలు నాగమ్మ నిర్మించిన దేవాలయం' వ్యాసంలో పల్నాటి నాయకురాలు నాగమ్మ గురించి అనేక విషయాలు తెలియజేశారు. ఆ కాలంలోనే మహిళలకు చదువుతో పాటు విలువిద్య, తత్వశాస్త్రాలు అన్ని విద్యలు నేర్పించి నాయకురాళ్లుగా తీర్చిదిద్దిన వైనం మహిళలకు ఇచ్చిన గౌరవాన్ని తెలియజేస్తుంది.

-ఎం. మంగమ్మ, ఖమ్మం

❖ ❖ ❖

అద్భుతకట్టడం ఫతేపూర్ సిక్రీ

1986లో యునెస్కోచే గుర్తింపబడిన ఫతేపూర్ సిక్రీ గురించి రచయిత సువేగా అనేక విషయాలు తెలియజేశారు. చరిత్ర, సిక్రీ నిర్మాణశైలి, బులందర్ దర్వాజా, జమా మసీదు, పాంచ్ మహల్, బీర్బల్ గృహం, పాలనా వ్యవస్థ, రక్షణ మరియు నిర్వహణ, వసతులు గురించి చాలా చక్కగా వివరించారు.

-జి. రాజ్‌కుమార్, హైదరాబాద్

❖ ❖ ❖

సేవ్ సాయిల్

'మట్టిని రక్షించు' ఉద్యమంలో భాగంగా 27 దేశాల్లో, 30వేల కిలోమీటర్లు బైక్‌యాత్ర చేసిన ఇషా ఫౌండేషన్ వ్యవస్థాపకులు సద్గురు (జగ్గీ వాసుదేవ్) గురించి రచయిత కట్టా ప్రభాకర్ తెలియజేశారు. సద్గురు ఈ వయస్సులో అంత సాహస యాత్ర చేయడం వారికి ప్రకృతిమీద, ప్రపంచం మీద వున్న మమకారానికి తార్కాణం. మట్టిని కాపాడుకోవాలని వారు తపిస్తున్న ఆవేదన చరిత్రలో నిలిచిపోతుంది.

-పి. చందు, రంగారెడ్డి

❖ ❖ ❖

సుస్థిరాభివృద్ధికి బాటలు

అధునాతన శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానం శరవేగంగా పురోగతి సాధిస్తున్న తరుణంలో ఏ జాతైనా, అభివృద్ధి చెందాలంటే పారిశ్రామిక అభివృద్ధి అవసరం. అదే సమయంలో పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించుకోవడమూ అంతే అవసరం. అందుబాటులో వున్న సహజ ప్రకృతి వనరులను విచక్షణాయుతంగా వినియోగించుకుంటూ, పర్యావరణానుకూలమైన, సమగ్ర ప్రణాళికాబద్ధమైన కార్యచరణతో సుస్థిరాభివృద్ధికి బాటలు వేయాలి. అప్పుడే బంగారు తెలంగాణ, హరిత తెలంగాణ కల సాకారమవుతుందని రచయిత డా. జి.వి.ఎల్. విజయ్‌కుమార్ 'తెలంగాణ ప్రభుత్వం – పర్యావరణ పరిరక్షణ చర్యలు' వ్యాసంలో తెలియజేశారు. మిషన్ కాకతీయ, హరితహారం, జీవవైవిధ్య సంరక్షణ, పారిశ్రామికాభివృద్ధి, పర్యావరణ పరిరక్షణ కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపడుతున్న చర్యలను వివరణాత్మకంగా తెలియజేశారు.

-కె.పి. నారాయణ, మహబూబ్‌నగర్

❖ ❖ ❖

అవిటిదైపోతున్న అవని!

భూగోళం మానవ మనుగడకే కాదు, యావత్ జీవరాసికి, మానవుడి ఉనికికే పెను ప్రమాదంగా మారబోతున్న ఇసుక వాడకంపై తక్షణం నియంత్రణ జరగాలని రచయిత లచ్చయ్య ఆవేదన చెందారు. పెరుగుతున్న కాలుష్యం, భూ ఉష్ణోగ్రతలతో సముద్రం సం॥నికి 3 సెం.మీ. చొప్పున పెరిగి దీవులు సముద్రంలో కలుస్తున్నాయి. ఇది మానవాళి మనుగడకు అత్యంత ప్రమాదకరం.

-కె. కిరణ్, నల్లగొండ

❖ ❖ ❖

కాకతీయ శాసనం

తెలంగాణ కొత్త చరిత్ర కన్వీనర్ శ్రీరామోజు హరగోపాల్ బృందం తెలంగాణలో అనేక శాసనాలను వెలికి తీస్తున్నారు. మరుగున పడిన శాసనాల చరిత్రను భావి తరాలకు తెలియజేస్తున్నారు. యాదగిరిగుట్ట – భువనగిరి జిల్లా చౌటుప్పల్, పెదకొండూరు పెదకొండూరులోని కాకతీయ శాసనం గురించి అనేక విషయాలు తెలియజేయడం చాలా సంతోషం. –

ఎస్. భార్గవ్, సిద్దిపేట

పరిశోధకులకు శుభవార్త దక్కన్ ల్యాండ్‌కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) **ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా** ISSN **2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింప జేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.**

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :
"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.
సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

ISSN 2581-3188

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 10 సంచిక : 12 పేజీలు : 60

ఆగస్టు - 2022

సంపాదకులు

మణికొండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్

సర్క్యులేషన్

హెచ్. మోహన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ ఖైజర్ భాష

9030626288

ఫొటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్‌పేజీ

నందాదేవి పర్వతం

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు సలహాలు, సూచనలు అందించిన వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

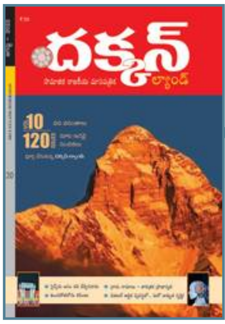

లోపలి పేజీల్లో...

జీవ ఇంధనాల ప్రాముఖ్యత

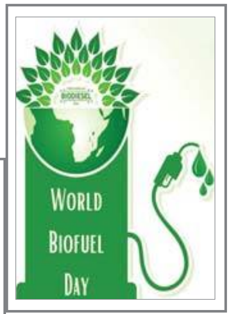

పర్యావరణంపై వాగ్బాణాలు!

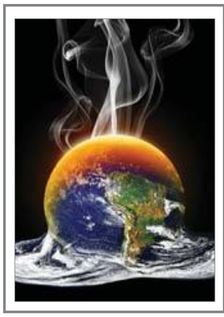

ఆవుల పిచ్చయ్య .... ఎం.ఎం.తాయారు 6

'దక్కన్‌ల్యాండ్'కు పది వసంతాలు.... (ఎడిటోరియల్) .... ఎం. వేదకుమార్ 7

అంగళ్ల రతనాలు అమ్మినారిచట 'కార్వాన్' .... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 9

నలభైపేళ్ల నిరీక్షణలో నిడిగొండ దేవాలయం .... ఈమని శివనాగిరెడ్డి 11

ఆరోగ్యదాయిని... అమ్మకు బోనం .... ఎసికె. శ్రీహరి 13

మహోన్నత త్యాగానికి ప్రతీక... బక్రీద్ .... సయ్యద్ ఖైజర్ భాష........ 15

కుండపోతలోనూ కరెంటు వెలుగులు .... తుల్జారాంసింగ్ ఠాకూర్........ 17

నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్స్ .... పుట్టా పెద్దఓబులేసు 19

భారత్‌లో రెండవ ఎత్తైన పర్వతం నందా దేవి........ సువేగా........ 23

కాకతీయ వైభవ సప్తాహం .... దక్కన్ న్యూస్........ 29

గోదావరి వరదలు ప్రకృతి విపత్తే .... శ్రీధర్‌రావ్ దేశపాండే........ 31

మన చేనేతకు పునర్వైభవం! .... దక్కన్ న్యూస్........ 37

విపత్తును సమర్థంగా ఎదుర్కొన్న ప్రభుత్వం .... దక్కన్ న్యూస్........ 39

సైన్స్‌ను జనం దరి చేర్చినవాడు........ డాక్టర్ దేవరాజు మహారాజు 43

గ్రామనామాలు - చారిత్రక ప్రాధాన్యత .... బీవీ భద్రగిరీశ్ 44

కొండపల్లివర గ్రామె చాముండ శాసనం .... శ్రీరామోజు హరగోపాల్ 47

తృతీయ ప్రకృతి పౌరులు - మనలో ఒకరిగా గుర్తిద్దాం! .... సుజాత పి.వి.ఎల్........ 50

పర్యావరణంపై నిరంతర వాగ్బాణాలు! .... డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల........ 51

బంజారా తీజ్ పాటల్లో బంధుత్వ మాధుర్యం........ అజ్మీర శైలజ........ 55

కల్వమాకుతో ఎకరానికి లక్ష లాభం........ ఆనబోయిన స్వామి 57

పుస్తక సమీక్ష .... బాలచెలిమి........ 58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చువుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

ఆవుల పిచ్చయ్య

ఆగమై తప్పిపోయిన కుటుంబ వ్యక్తి పత్తా దొరికితే ఎంత సంబురమవుతదో, విస్మృతికి గురైన ఆవుల పిచ్చయ్య గురించిన సమాచారం దొరికినంతనే తెలంగాణ సమాజం అంత ఆనందపడ్డది. తెలంగాణా అస్తిత్వసోయితో ఇలా ఎందరినో కనుగొన్నాం. వారి సేవలను రికార్డు చేసుకుంటున్నాం. అలాంటి వారిలో ఆవుల పిచ్చయ్యకు సముచిత స్థానం ఉంది.

ఆవుల పిచ్చయ్య తెలంగాణ పోరాట కథలను తెలంగాణ రీసెర్చ్ అండ్ రెఫరాల్ సెంటర్ 2010లో పదిరూపాయల అతి స్వల్ప ధరకు 32 పేజీలతో ఒక పుస్తకాన్ని తెచ్చింది. ఈ పుస్తకానికి సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ సంపాదకత్వం వహించారు. ఆవుల పిచ్చయ్య ఏ విధంగా దొరికిండో, దేవులపల్లి కృష్ణమూర్తి అమూల్య జ్ఞాపకాలు రాసాడు. ముదిగంటి సుజాతారెడ్డి కథాల నేపథ్య సందర్భాలను, కథలను విశ్లేషించి చూపారు. కాసుల ప్రతాపరెడ్డి కథల సమయ, సందర్భ, సమకాలీనతలను పరిశీలించాడు.

ఆవుల పిచ్చయ్య గురించి తెలిసిన విషయాలు చాలా తక్కువ. ఆయన ఇరవయో శతాబ్ది తొలినాళ్లలో 1919 సంవత్సరంలో సూర్యాపేటలో జన్మించాడు. వారిది బీదరిక కుటుంబం. తాను యువకుడుగా ఉన్న దశ నుండే భూపోరాటంలో పాల్గొన్నాడు. ఆయన విద్యావకాశాలు లేని ఆ రోజులలో పెద్దగా చదువుకున్నవాడు కూడా కాదు. ఉర్దూ ఎక్కువగా చెలామణిలో ఉండడం వల్ల, బతుకు దెరువే ఒక భారమైనందున, మాతృభాషలో పాఠశాలలు లేనందున ఎందరో చదువుకు దూరమైనారు. ఆవుల పిచ్చయ్య అలాంటి వాతావరణంలో సమాజాన్ని, స్థానీయతను అధ్యయనం చేసిన జ్ఞాని. ఆయన నిజాంను వ్యతిరేకిస్తూ జరిగిన ఆంధ్రమహాసభలలో పాల్గొన్నాడు. ఆయన లోకజ్ఞానాన్ని, సమాజాన్ని అధ్యయనం చేస్తూ ఆంధ్రమహాసభల చైతన్యాన్ని, గ్రంథాలయోద్యమం, గ్రంథమాల స్ఫూర్తిని అందుకొని రాయడం, చదవడం నేర్చుకున్న అనివార్య పరిస్థితిని ముందుమాటలో తెల్పారు.

ఆనాటి సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పరిస్థితులు దుర్భరమైనవి. ప్రజలకు స్వేచ్ఛ లేదు. విద్య అభ్యసించే సౌలభ్యాలు, హక్కులు లేవు. భూస్వామ్య విధానం, వెట్టి భయంకరంగా అమలయినాయి. వీటిని కాపాడుతూ పాలనాపరమైన నిర్బంధాలు మనిషి జీవితాన్ని అతలాకుతలం చేశాయి. ఆ సందర్భంలో ధిక్కార స్వరాన్ని వినిపించిన పిచ్చయ్య చివరకు ప్రాణత్యాగాలను కూడా లెక్కచేయలేదు. ఆలోచన, ఆవేశం జతకలసి ఎందరో ఉద్యమాన్ని, సాహిత్యాన్ని రెండూ రెండు ఆయుధాలుగా మలచుకున్నారు. అలాంటి తొలితరం కథాసాహిత్యంలో ఆవుల పిచ్చయ్య కథలు విశిష్టమైనవి. ఆయన కథలు 'మీజాన్ పత్రిక (1946-47)లో అచ్చుయినాయి. ఆవుల పిచ్చయ్య 1944 నుండి అతివాద పక్షంలో చేరాడు. దేశంలో పేదరికం రూపమాప బడాలన్నా, సమసమాజం ఏర్పడాలన్నా, అన్యాయాలు, దోపిడీలు, మనిషిని మనిషి హింసించే – వ్యవస్థ పోవాలన్నా ఆ ఆలోచనా విధానమే మార్గమని నమ్మాడు. ఆయన ఆనాటి గ్రామీణ జీవన చిత్రణలో భాగంగా కథలను కళ్లకు కట్టినట్లు రాసిన అరుదైన కథారచయిత. కథల్లో సూటిదనానికి పదునెక్కిన భాష తోడ్పడింది. కథలో అవసరం, డొంక తిరుగుడుతనం ఎక్కడా లేదు. అక్షరాలలో నిబద్ధత ఉంది. తెలంగాణలో కథ ఇతర ప్రాంతాల కన్నా ఎలా భిన్నమైందో అధ్యయనం చేయడానికి ఆవుల పిచ్చయ్య కథలు బాగా ఉపకరిస్తాయి. అరుదుగా రాయబడ్డ వెట్టి కథలలో ఆవుల పిచ్చయ్య కథలు ముందువరుసలో ఉంటాయని చెప్పడం అతిశయోక్తి కాదు. సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ తనకు లభించిన ఆవుల పిచ్చయ్య కథలను పుస్తకంగా వేయడంతో తెలంగాణ కథకు బలం చేకూరింది. ఇలా లభిస్తున్న ఐదు కథలలో వెట్టి చాకిరి, దిన చర్య, దౌరా, చపరాసి దినచర్య, ఊరేగింపులు, పూర్తి కథలు. "ఈతగింజ ఇచ్చి తాటిగింజ లాగిన జమీందారు" కథ అసంపూర్ణమైంది.

వెట్టి చాకిరి దినచర్య చిన్న కథనే అయినా ఆనాటి వెట్టి జీవితాన్ని కళ్లముందు నిల్పుతుంది. గిర్దావరు జనాబ్ గారు గ్రామంలోకి వస్తే ఎంత హడావుడి ఉంటుందో కథలో వర్ణితమైంది. మంచాలు తెమ్మంటే ఆలస్యమైందని జవాను చాకలిని కొడుతాడు. చాకలి భార్య చంటిపిల్ల తల్లి. రాత్రి పూటన్న మెతుకు తినకుంటే పిల్లకు పాలు ఎట్లాని దిగులుపడుతుంది. మధ్యాహ్నం పోయిన భర్త గిన్ని జొన్నగింజలన్న తెస్తాడని ఆశపడుతుంది. కాని, భర్తను జనాబ్ వెట్టి సేవలు చేయించుకుంటూ ఉండడం వలన ఆలస్యమవుతుంది. గడ్డం చేసే మంగలి వెంకడు కూడా వెట్టి పనులలో ఉంటాడు. అందువల్ల "చాకలి మంగలి పొత్తులు ఇంటికి రాని విత్తులు" అన్నట్టు రచయిత భార్యనోట సామెత పలికిస్తాడు. జనాబ్‌ను మంచంమీద కూర్చోబెట్టి 'గరంపాని'తో స్నానం చేయించడం వీపు రుద్దడం. తుడ్చుకోవడానికి చాకలి తన భుజం మీద కండువా సిద్ధంగా ఉంచుకోవడం ఆనాటి పరిస్థితులకు అద్దంపడుతుంది. భర్తను వెతుక్కుంటూ భార్య వస్తుంది. చివరకు వారికి ఏమీ మిగలదు. ఇద్దరు కలిసి తెచ్చిన మంచాన్ని ఇంటికి మోసుకపోతారు. వర్షం పడుతుంది. గుడిసెలోకి నీళ్లు చేరుతాయి. చంటిపిల్లను పడుకోబెడుతామన్నా మంచం తడిసి ఉంటుంది. బీద ప్రజలను పీల్చిపిప్పి చేసే వీరి ఖానుసు ఒకటి చేసే అన్యాయమొకటని తడిసి మోపెడయిన కష్టానికి భార్యాభర్తలు చింతిస్తారు. ఈ కథలో కర్మసిద్ధాంతాన్ని వ్యతిరేకించడం అభ్యుదయం "దేవుడు మన కర్మను యింతే చేశాడా?" అని ప్రశ్నిస్తూనే 'మానవుడు చేసిన కర్మం గాని దేవుడు చేసిందికాదని' రచయిత స్పష్టం చేశాడు.

(తరువాయి 8వ పేజీలో)

విస్తృత ప్రజాభిప్రాయాల వేదిక

'దక్కన్‌ల్యాండ్'కు పది వసంతాలు

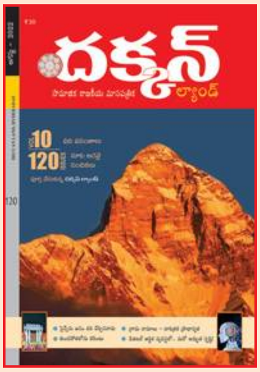

ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థను నిలబెట్టే పిల్లర్‌గా పత్రికా రంగాన్ని గౌరవిస్తారు. కనిపించని ప్రతిపక్షం అని కూడా పిలుస్తారు. విద్య, వైద్యం, వ్యవసాయరంగం, తాగు, సాగునీటి కొరత, సెజ్‌లు, థర్మల్ విద్యుత్ కేంద్రాలు, సహజ వనరులు, విచక్షణ, హక్కుల ఉల్లంఘణ వంటి అనేక సామాజిక అంశాలు ఉమ్మడి రాష్ట్రాన్ని కుదిపేస్తున్న వేళ... తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర సాధన విషయాలు చర్చించే వేదికగా... అభివృద్ధి మార్గదర్శకంగా, ప్రజాస్వామ్యవేదికగా నిలవాలన్న సంకల్పంతో 2012 సెప్టెంబర్‌లో ప్రారంభమైన పత్రిక 'దక్కన్‌ల్యాండ్'.

పత్రిక పదేళ్లపాటు నిర్విఘ్నంగా పత్రికను నిర్వహించడం, విస్తృత ప్రజాభిప్రాయవేదికగా దక్కన్‌ల్యాండ్ ప్రముఖుల, మేధావుల ప్రశంసలను, విశ్వాసాన్ని ఇప్పటికే సంపాదించుకున్నది.

ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో తెలంగాణ ప్రాంతానికి జరుగుతున్న అన్యాయాలనూ, నిధుల వినియోగంలోనూ, ఉద్యోగ నియమాకాలలోనూ, సాగునీటి వనరుల వినియోగంలోనూ వున్న వివక్షలను అంశాల వారీగా, రంగాల వారీగా విశ్లేషణాత్మక వ్యాసాలను ప్రచురించింది. రాష్ట్రసాధనకోసం వివిధ ప్రజాసంఘాలు చేస్తున్న ఉద్యమాలకు, పోరాటాలకు, ధర్నాలకు, ధూమ్‌ధామ్ వంటి సాంస్కృతిక ఉద్యమాలకు వెన్నుదన్నుగా నిలబడింది. చరిత్రకు అందని తెలంగాణా ప్రాంత ఔన్నత్యాలను, సాహితీ, సాంస్కృతిక జీవన విధానాలను తెలంగాణ ప్రజలకు తెలియజేసింది. ఉద్యమకాలంలో వివిధ శ్రేణులు నిర్వహించిన చర్చలకు, వాదోపవాదాలకు వేదికగా నిలబడింది. ఉద్యమంలో అవసరమైన పరస్పర సహకారం, ఐక్యత అవసరాలకు పెద్దపీట వేసింది. ఉద్యమ నిర్వహణలో చట్టపరమైన అవకాశాలను ఉపయోగించుకుంటూ అందరినీ కూడగట్టింది.

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక సుస్థిర తెలంగాణ స్థాపనకు నూతన ప్రభుత్వం చేపడుతున్న మిషన్ భగీరథ, కాకతీయ మిషన్, కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు, సాగునీటి వనరుల ప్రత్యమ్నాయి వినియోగాలు, రైతుబంధు, దళిత బంధు, రవాణా వ్యవస్థ, పారిశ్రామిక, పట్టణ ప్రణాళికలు, డ్రైనేజీ, మూసీనది, హరితహారం వంటి ప్రణాళికలు, పథకాలను ప్రజలముందుంచుతుంది. తెలంగాణా సాంస్కృతిక విశేషాలు, వృత్తి కులాల జీవన వ్యథలను, ఛాయా చిత్రకారుల జీవనరేఖలు, జానపద కళారూపాల విశిష్టతను తెలిపే కథనాలు ప్రచురించింది. ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల వంటి ప్రత్యేక సందర్భాలలో ప్రత్యేక సంచికలు వెలువరించింది.

మేధావులకు, విద్యావంతులకు, సామాజిక శాస్త్రవేత్తలకు, పర్యావణ, సాంకేతిక శాస్త్ర విశ్లేషకులకు, పురావస్తు , శాసనాల పరిశోధకులకు, పారిశ్రామిక, వ్యవసాయరంగ నిపుణులకు, జీవావరణ శాస్త్రజ్ఞులకు, సాహితీ సాంస్కృతిక కళాకారులకు, పరిశోధక విద్యార్థులకూ, ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే మానవ సంబంధిత ప్రతి అంశానికీ వేదికగా నిలిచింది. ఈ రంగాలలో చోటు చేసుకుంటున్న పరిణామాలను ఎప్పటికప్పుడు ప్రజల దృష్టికి తీసుకు రావడంలో దక్కన్‌ల్యాండ్ ఈ పది సంవత్సరాలలో తనవంతు కృషిని నిజాయితీగా కొనసాగిస్తున్నది.

మాకు సహకరించిన రచయితలకీ, పాఠకులకీ, పత్రిక శ్రేయోభిలాషులందరికీ ధన్యవాదాలు.

వేదకుమార్.యం

(మణికొండ వేదకుమార్)

ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

'దొరా' కథలోనూ వెట్టి జీవితాల ప్రస్తావన ఉంది. ప్రభుత్వాధికార్ల నిర్లక్ష్యం. ప్రజల పట్ల బాధ్యతా రాహిత్యం, సామాన్యుని పాట్లు జమీందారు పరపతి, ఆయన లబ్దిపొందిన విధం చిత్రించబడ్డది. గ్రామంలోకి తహసిల్దారు దౌరాకు వస్తాడు. ఆయనకు సేవలు చేయడానికి గ్రామంలో ఉన్న త్రిమూర్తులు పోలీసు పటేలు, మాలిపటేలు, పట్వారి రహస్యంగా మాట్లాడుకొని కార్యక్రమాలు మొదలుపెడుతారు. హరిజనులను పిలిచి అధికారి తోవ తప్పకుండా 5 మైళ్ళ నుండి గ్రామం దాక సున్నం వేసిన రాళ్ళ గుర్తులు పెట్టమని ఆజ్ఞాపిస్తారు. కొందర్ని పొయిల కట్టెలకు పంపుతారు. కొందర్ని చావిడికి మందడి కట్టాలని రైతుల వద్ద నుంచి చొప్ప తెమ్మని వెళ్ళగొడ్తారు. చావడిలో పర్దాలకు దుప్పట్లు తెమ్మని పంపుతారు. మంగలి వారిని పిలిచి కత్తులు సానపెట్టుకొని క్షౌరాలకు సిద్ధంగా ఉండుమని, కుమ్మరి వారిని నీళ్ళ కుండలు తెమ్మని, మస్కూరిని గొర్రెపిల్ల, కోడిపిల్ల, పాలు పెరుగు ఇంతెజాం చేయిమని, కోమట్లను సామానుకోసం పురమాయిస్తారు.

దొంగలు పడ్డ ఆరు నెలలకు కుక్కలు మొరిగినట్లు పంట పండక పాడైన ఎంతో కాలానికి ఆ దౌరా కొనసాగుతుంది. కంచుగంటల జమీందారు గారి బండిలో తహసిల్దారు వస్తాడు. బండికి ఇరువైపుల జవాన్లు వెనకా ముందు వెట్టి బ్యాగరీలు సకల సేవలతో వస్తూ ఉంటాడు. ఆయన మొకం చూసి పీటలు వేస్తాడు కాని న్యాయసమ్మతంగా ప్రవర్తించడు. వచ్చిన రోజు విశ్రాంతితో సరిపోతుంది. రెండో రజు జమీందారు ఇచ్చిన దావతు. మూడోరోజు ప్రయాణమై వెళ్ళిపోవడం సామాన్యుని బాధలు విననిచ్చేవారు కూడా లేకపోవడం దురదృష్టకరం.

తహసిల్దారు వెళ్ళిపోతున్న దారిలో తనిఖీ నామమాత్రంగా జరుగుతుంది. ఒక సామాన్య రైతు పొలం అంతా ఎండిపోయి మొదటి భాగంలో కాస్త పచ్చగా కనబడితే బాగుందని రిపోర్టు రాసుకుంటాడు. జమీందారు పొలం అంతా పచ్చగా ఉండి ఒక చిన్న భాగంలో ఎండుగడ్డి కనబడితే జమీందారు పంట పాడై పోయిందని రిపోర్టు రాస్తాడు.

సామాన్యుడు తన మొర చెప్పుకుందామని ప్రయత్నించినా వెంట ఉన్నవారు అంతా మేము చెపుతామని నివారిస్తారు. ఈ కథలో దారికి సున్నం వేసిన రాళ్ళగుర్తులు పెట్టడం, అధికారులకు పాలకులకు సామాన్యుని మాట చేరకపోవడం, నిర్లక్ష్యపు రిపోర్టులు, తప్పుడు రిపోర్టులు తర్వాతి కాలానికి కూడా ప్రాసంగికత కల్గిఉన్నాయి. ఆనాటి దుర్మార్గమైన వ్యవస్థను "దౌరా" ద్వారా చిత్రించడంలో ఆవుల పిచ్చయ్య కృతకృత్యుడైనాడు.

"చపరాసి దినచర్య' కథ విలక్షణమైంది. నిజాం ఫ్యూడల్ వ్యవస్థలో ఆఫీసుల్లో కిందిస్థాయి నుండి పై స్థాయి దాకా ఉన్న అవినీతిని కండ్లకు గట్టాడు. ఒక రైతు ఆఫీసులో ఉన్న అధికారికి దరఖాస్తు ఇవ్వడానికి వెళుతాడు. అక్కడ డ్యూటీలో ఉన్న చపరాసి మాకు తెల్వకుండా దరఖాస్తు ఇస్తే నీ పని నెరవేరదని అంటాడు. మామూలు చెల్లించుమని దాని అర్థం. మామూలు ఇచ్చిన తర్వాతనే ఆ దరఖాస్తు అధికారికి చేరుతుంది. అధికారి దర్శనార్థం ఎవరు వెళ్ళాలన్నా చపరాసికి మామూలు ఇవ్వవలసిందే. ఈ విషయం తెలిసి అధికారి చపరాసిని బర్తరఫ్ చేస్తాడు. ఉద్యోగులు ఇనాం, లంచం పేరిట ప్రజలను పీడించడాన్ని ఆవుల పిచ్చయ్య కండ్లముందుంచాడు.

ఆవుల పిచ్చయ్య కథలు వాస్తవ పరిస్థితులలోంచి ఉద్భవించనవే. 'ఊరేగింపులు' కథ నిలువెత్తు నిజాలకు దర్పణం వంటిది. నల్లగొండ జిల్లా కడివెండిలో దొడ్డి కొమరయ్య విసునూరుదొర గూండాల కాల్పులలో నేలకొరిగాడు. వేలాది జనంతో అంతిమ యాత్ర మొదలయింది. ఆవుల పిచ్చయ్య ఈ కథకు "ఊరేగింపులు" అని పేరు పెట్టారు.

ఊరేగింపు కథలో రచయిత ఆనాటి వాస్తవాలను ఆవిష్కరించాడు. పొలాల దగ్గర పనిచేసే రైతులు, కూలీలు తమ పనులు వదిలి ఊరేగింపులో కలిసారు. కారుమబ్బులు కమ్ముకున్నా లెక్కచేయలేదు. స్త్రీ పురుషులు, చిన్న పెద్దలు అందరూ కదిలి వచ్చారు. ఉడికే జొన్నన్నం పొయి మీదనే మాడుతున్నది.

దంచేవారు లేక సజ్జలు రోట్లోనే మిగిలిపోయాయి. చివరికి గ్రామాధికారి కూడా ఆ ఊర్లో ఉంటే రిపోర్టు రాయవలసి వస్తుందని అక్కడి నుండి జారుకున్నాడు. అందరి చేతిలో ఎర్రజెండాలు రెపరెపలాడుతున్నాయి. కులమత బేధాలు లేకుండా ప్రజలు ఊరేగింపుకు తరలివచ్చారు. కొమురయ్యకు జై అని కమ్యూనిస్టు పార్టీకి, స్వాతంత్ర భారత్‌కీ జై అని ప్రజలు ఉప్పెనలా విరుచుకుపడి ఊరేగింపులో భాగస్వాములయినారు. ఈ చారిత్రాత్మక ఘటనను ఆవుల పిచ్చయ్య కథగా రూపొందించాడు.

"ఈతగింజలు యిచ్చి తాటిగింజలాగిన జమీందారు" కథకు ఈ పేరు పెట్టడంలోనే రచయిత ఔచిత్యం స్పష్టమవుతుంది. ఈ కథ గురించి మీజాన్ పత్రిక సంపాదకుడు అడవి బాపిరాజు రాసిన ఇంట్రో వాక్యాలు పేర్కొనదగినవి. ఆయన "గ్రామ జీవన నేపథ్యానికి బంగరు రంగులు సింగారించే సిద్ధహస్తులు శ్రీ పిచ్చయ్య గారు. భాషలో పాండిత్యపటిమ, భావాల్లో వైవిధ్యం రచనలో చతురత పరిమితమైనా వారిని సిద్ధహస్తులనక తప్పదు. హృదయంలో మెత్తని ప్రదేశాలను కలచివేసే ఆవేశమూ సుఖ స్వర్గసీమలకు రాజమార్గాలు తీర్చే ఆశయాలూ కాచినట్లల్లా కళలీనే భావాల ముడి బంగారు సానపెట్టినప్పుడల్లా తళతళ మెరిజా జాను తెనుగు రవ్వలూ వారి రచనలో నిండారినవి". అని రాశాడు.

ఆయన తెలంగాణ భాషలో కథ రాశాడు. ఆనాటి నిజ జీవన చిత్రణ చేశాడు. ఆయనది నాటకీయ సజీవ చిత్ర శిల్పం. దౌరా, దస్త్రం, చప్రాసి, చపరాసి, బిస్తరు, కజానా, గిర్దావరు, బేగారీ, జవాను వంటి అన్యదేశ పదాలతో తెలుగు భాషను సుసంపన్నం చేస్తూ కథ రాశాడు. చాకలి, మంగలి, కుమ్మరి వంటి సకల కుల వృత్తుల ప్రస్థావన గ్రామ పరిస్థితులు చిత్రంలో చూపాడు. ఇలా కుల వృత్తుల వారిని దేశబంధు పత్రిక నడిపిన వద్దేపల్లి సోదరులు కూడా తమ కథలలో పేర్కొన్నారు. దీన్ని బట్టి ఆనాటి కుల వ్యవస్థ తీరుతెన్నులు సంపన్నుల ఆధిపత్యం, అధికారుల ఆగడాలు తెలియవస్తున్నాయి.

కార్యశీలిగా తన అనుభవంలోంచి రాసిన రచయిత ఆవుల పిచ్చయ్య తొలినాళ్ళ కథకులలో విశిష్టమైనవాడు. విశేషంగా చెప్పుకోదగ్గ ఇతివృత్తాలతో కథలు రాసాడు.

*(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన **'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు'** నుంచి)*

– ఎం.ఎం. తాయారు

అంగళ్ల రతనాలు అమ్మినారిచట 'కార్వాన్'

కృష్ణదేవరాయల వారి కాలంలో విజయనగర వీధులలోనే కాదు కుతుబ్‌షాహీల పరిపాలనలో కార్వాన్ సడక్‌ల మీద కూడా కుప్పలు తెప్పలుగా ముత్యాల వ్యాపారం జరిగింది. ఇది "హవామే పుకార్" గాలి వార్తలు ఎంత మాత్రం కాదు. శంకా నివృత్తి కోసం ట్రావెర్నియర్ అనే ఫ్రెంచి యాత్రికుడు రాసిన జ్ఞాపకాల పుస్తకమో లేక ఫిలిప్స్ మెడాస్ టేలర్ రాసిన "కన్‌ఫెషన్స్ ఆఫ్ ఎ థగ్" అన్న నవలలో చదవవచ్చు. వర్తకుల బిడారును లేక యాత్రికుల సమూహాన్ని "కారవాన్" అని ఉర్దూలోనూ, ఇంగ్లీష్‌లోనూ దాదాపు ఒకే అర్థం ఉంది. ఆరోజులలో మచిలీపట్నం ఓడరేవుకు వెళ్లే ప్రధాన రహదారిపై అటు గోల్కొండకు ఇటు పురానాపూల్‌కు మధ్య ఉన్న వ్యాపార నగరమే "కార్వాన్". అప్పటికింకా హైద్రాబాద్ నగరం శైశవదశలోనే ఉంది. అటువంటి రోజులలో ఇక్కడి విఫణి వీధులలో ముత్యాల వ్యాపారం జరిగింది. ఇరాన్, ఇరాక్ దేశాల నుండి కూడా ముత్యాలు వచ్చేవి. దేశవిదేశాల లాభాల బేహారులు, లోక సంచార యాత్రికులు ఇచ్చోటనే బస చేసేవారు.

ఝాంసింగ్ దేవాలయం

ఇపుడు కార్వాన్ అంతరించిన గతించిన ఒక వైభవోజ్వల జ్వాల. పాతనగరంలో నిరుపేదలు నివసించే అనేకానేక బస్తీలలో మొహల్లాలో ఇపుడు ఇది కూడా ఒకానొక ప్రాంతం మాత్రమే. అయితేనేం? ఇప్పటికీ కాలం చెల్లిన పాత భవంతులను కూలగొడుతుంటే వెండి, బంగారాలను దాచి పెట్టిన లంకె బిందెలు, గుప్త నిధులు దొరుకు తాయట! గత కాలపు వైభవానికి ఇంత కన్నా ఇంకేం ఆనవాళ్లు, సాక్ష్యాలు కావాలి?

ముందు కోహినూర్ వజ్రం గురించి మాట్లాడుకుందాం. గోల్కొండ రాజ్యంలో వజ్రాల గనులు చాలా చోట్ల ఉండేవి. ఆ ముడి వజ్రాలను కార్వాన్‌కు తీసుకొచ్చి అక్కడ సానపట్టి, మెరుగులు దిద్దేవారు. ఈ పరిశ్రమలో సుమారు 60వేలమంది కార్మికులు కార్వాన్‌లో పనిచేస్తున్నారని ట్రావెర్నియర్ తన జ్ఞాపకాలను గ్రంథస్తం చేసాడు. కృష్ణాతీరంలోని కొల్లూరు ప్రాంతంలో ఈ కోహినూరు వజ్రం దొరికింది. అప్పుడు దాని బరువు 787 కారెట్లు. కుతుబ్‌షాహీల నుండి ఇది మొగల్ చక్రవర్తుల పరం అయ్యింది. ఆ తర్వాత 1739లో నాదిర్షా ఢిల్లీని దోచుకుని కోహినూర్‌ను పర్షియాకు పట్టుక పోయాడు. అట్లా అట్లా చేతులు మారి బ్రిటిష్ రాణి క్వీన్ విక్టోరియా కిరీటంలో "శీర్షమాణిక్యంలా" వెలిగిపోయింది. ప్రస్తుతం లండన్ మ్యూజియంలో మనం చూడవచ్చు. కృష్ణానదీ తీరాన దొరికిన కోహినూర్ ఆఖరికి లండన్ థేమ్స్ నది ఒడ్డున కొలువు తీరింది.

కార్వాన్ పక్కన్నే కుల్సుంపురా అని ఒక బస్తీ ఉంది. కుల్సుంబీ హయాత్ బక్షీ బేగం కూతురు. కుల్సుంబీ ఇక్కడే నివసించి కార్వాన్‌లో ఒక పెద్ద మసీదును నిర్మించింది. దాని చుట్టు వందల కొద్దీ సత్రపు గదులను నేటికీ మనం చూడవచ్చు. దేశవిదేశీ ముసాఫిరులు ఇందులో బస చేసేవారు. కుల్సుంపురా దాటగానే టపాచబూత్రా అనే బస్తీ వస్తుంది. చబూత్రా అంటే చావిడి అని అర్థం. అది ఇప్పటికీ చెక్కు చెదరక సురక్షితంగానే ఉంది. కుతుబ్ షాహీల కాలంలో అక్కడికి టపా (పోస్ట్) వచ్చి అక్కడ్నుంచే వివిధ ప్రాంతాలకు రవాణా అయ్యేది. అది ఒక విధంగా "డాక్‌ఖానా" పోస్ట్ ఆఫీస్ అన్నమాట. టపా చబూత్రా దాటగానే "మియా మిష్క్ మసీద్" వస్తుంది. చాలా కళాత్మకంగా ఉంటుంది. దీనిని 1678లో మిష్క్‌మియా నిర్మించాడు. ఇతను ఇథియోపియాలోని హబ్సీ తెగకు చెందినవాడు. అక్కడ్నుండి వచ్చి ఆఖరు నవాబు అబుల్ హసన్ తానీషాకు అంతరంగిక కార్యదర్శిగా నవాబుగారి అంతఃపురానికి సైన్యాధికారిగా పనిచేసాడు. ప్రజలు ఇతనిని ''బడే మాలిక్'' అని గౌరవంగా పిలిచేవారు. ఇతను నివసించిన ప్రాంతమే మాలిక్‌పేట. అదే నేటి మలక్‌పేట. ఈయన 1680లో చనిపోగా ఈ మసీదు ప్రాంగణంలో ఇతనిని సమాధి చేసారు. ఆ ''మక్బరా'' కూడా పర్షియన్ వాస్తుశైలిలో నాజూకు నగిషీలతో కళాత్మకంగా ఉంటుంది. ఈ మిష్క్‌మియా మసీదు దాటగానే పురానాపూల్ వస్తుంది.

ఇక ఇటు కార్వాన్ నుండి గోల్కొండకు వెళ్లే దారిలో "టోలీమసీదు" ఉంది. ముందు ఒక ఎత్తైన వేదిక నిర్మించి దీనిపైన మసీదు కట్టారు. నాలుగు మినారులతో చార్మినార్ లాగే ఉంటుంది. లోపల రెండు విశాలమైన ప్రార్థనా స్థలాలు ఉంటాయి. 1671లో దీనిని మూసాఖాన్ అను అధికారి నిర్మించాడు. కూకట్‌పల్లి దగ్గరి నేటి మూసాపేట్ ఆరోజులలో ఇతని జాగీరు గ్రామం. ఈ టోలీ మసీదుకు ఒక కహానీ ఉంది. "మక్కామసీదు" నిర్మాణానికి పర్యవేక్షకుడు, అధికారి ఈ మూసాఖానే. "మక్కామసీదుకు రాయితప్ప మట్టి లేదు. చార్మినార్‌కు మట్టి తప్ప రాయి లేదు" అని "చార్మినార్ నగీనా ఊపర్ చున్నా అందర్ మట్టీ" అని పాత కాలం సామెతలు. మక్కా మసీదుకు కావలసిన రాయిని మూసాఖాన్ శంషాబాద్‌కు

వెళ్లేదారిలో ఉన్న గగన్‌పహాడ్ నుండి తెప్పించేవాడు. నవాబుగారు అంత పెద్ద మక్కామసీదును నిర్మిస్తున్నప్పుడు తాను మాత్రం ఒక చిన్న మసీదును ఎందుకు నిర్మించవద్దన్న సదుద్దేశ్యంతో రాయిని తెస్తున్న కొన్ని ఎడ్లబండ్లను కార్వాన్‌లోని ఈ మసీదుకు మళ్లించాడు.

ఇకపోతే "టోలీమసీద్" అన్న పేరు వెనక కూడా ఒక కథ ఉంది. టోలీ ఉర్దూ పదం. దమ్మిడి తెలుగు పదం. టోలీ నుండే "టోలీచౌకీ" బస్తీపేరు వచ్చింది. అక్కడ బొంబాయి నుండి గోల్కొండ రాజ్యానికి వచ్చే వస్తువులు, దినుసులపై సుంకం విధించే కచ్చీర్ (ఆఫీస్) ఒకటి ఉండేది. కనీసపు సుంకం ఒక టోలీఐనా వసూలు చేసేవారు కావున "టోలీ చౌకీ" అని పేరు వచ్చింది. చౌకీ అన్నా నాకా అన్న వొకటే అర్థం. ఉదాహరణకు పోలీస్ చౌకీ, పోలీస్ నాకా, చత్రీనాకా. నేడు జాతీయ రహదారులపై ఉన్న టోల్‌గేటు అన్న పదం కూడా ఈ "టోలీ" నుండే వచ్చింది. అయితే ఇపుడు అక్కడ వాహనదారులకు ఒక టోలీ కాక తోలు తీసే విధంగా పన్నులు వసూలు చేస్తున్నారు.

సరే మళ్లీ మనం మూసాఖాన్ దగ్గరికి వెళ్లుదాం. మక్కామసీదు నిర్మాణ సమయంలో ఆయన రాళ్లు మాత్రమే మక్కా మసీదుకు మళ్లించకుండా ప్రతిరోజూ మక్కా మసీదుకు వెచ్చించే వ్యయంలో ఒక దమ్మిడి అంటే టోలీ పక్కన పెట్టేవాడు. అట్లా జమ చేసిన టోలీలతో కట్టిన ఈ చిన్న మసీదుకు ప్రజలు టోలీమసీద్ అని నామకరణం చేశారు. ప్రభుత్వ సొమ్ముతో గుడి కట్టించిన రామదాసు చెరసాల పాలైనాడు. మక్కామసీదుకు పోటీగా ప్రభుత్వం సొమ్ముతో టోలీ మసీద్ కట్టించిన మూసాఖాన్‌ను నవాబు ఏం చేసాడో ఆ అల్లాకే ఎరుక!

ఈ టోలీమసీదు దాటగానే లంగర్‌హౌజ్ వస్తుంది. దీనికి కూడా ఒక కథ ఉంది. ఈ లంగర్‌హౌజ్ ప్రాంతానికి ఔరంగజేబు గోల్కొండ పైకి అనేకసార్లు దాడి చేసాడు. కాని ఫలితం శూన్యం. ఆఖరిసారి ప్రకృతి కూడా అతని మీద కన్నెర్ర చేసింది. ముచికుందా నదికి వరదలొచ్చి గోల్కొండ వద్ద విడిది చేసిన అతని సైన్యం, గుర్రాలు, గాడిదలు, ఒంటెలు, ఫిరంగులతో సహా ఆ ఉప్పెనలో, వెల్లువలో కొట్టుక పోయినాయి. చింతాక్రాంతుడైన ఔరంగజేబుకు ఇద్దరు సూఫీ ఫకీర్లు బాబా యూసుఫ్ ఉద్దీన్, బాబా షరీఫ్ ఉద్దీన్‌లు లంగర్ హౌజ్ దర్వాజా వద్ద ఒక ఫకీర్ చెప్పులు కుడుతూ (మోచీ) కుచుంటాడని అతన్ని కలవమని సలహా ఇచ్చారు. ఔరంగజేబు అక్కడికి చేరుకోగానే ఆ మోచీ మాయమైనాడట! తర్వాత గోల్కొండ కోట అతనికి స్వాధీనమైంది. అంటే ఆ మోచీ మరెవరో కాదు. గోల్కొండ దుర్గానికి రక్షణగా కాపలా కాస్తున్న ఒక ఫరిస్తా (దేవత) అన్నమాట.

సరే మళ్లీ వెనక్కి తిరిగి కార్వాన్‌కు వద్దాం. కార్వాన్‌కు దక్షిణ దిశలో "తాళ్లగడ్డ" అనే బస్తీ ఉంది. ఇక్కడ కూడా రెండు విశేషాలు ఉన్నాయి. ఒకటి విశాలమైన ప్రాంగణంతో "దాదా జైన్‌వాడి మందిర్". ఇక్కడ జైన మునులు వర్షాకాలంలో నివసించేవారు. ప్రశాంత వాతావరణంలో దేవతలు నివసిస్తారు అన్నట్లు ఇక్కడ ప్రకృతి పరమప్రశాంతంగా గాలికూడా సడిచేయని నిశ్శబ్దంతో ఉంటుంది. కాకతీయుల కాలంలో జైనమతం ఉచ్ఛదశలో ఉండేది. ఈ జైన దేవాలయం కూడా ఆనాటిదే. శాలీబండాలో ఉన్న "జైనానాథ్" దేవాలయం కూడా అప్పటిదే.

ఇక రెండవ విశేషం. రాజా భగవాన్ దాస్ భాగ్ చూడ చక్కని పూదోటల మధ్యలో ఆయన నివసించిన ప్యాలెస్ ఉంది. 26 ఎకరాల విస్తీర్ణ స్థలంలో దీనిని నిర్మించారు. కర్నాటకలోని శ్రీరంగ పట్నంలోని టిప్పుసుల్తాన్ ప్యాలెస్‌కు దీనికి దగ్గర పోలికలు ఉన్నాయి. రెండు అంతస్థుల ఈ భవనాన్ని నాణ్యమైన కలపతో, నిర్మించారు. లోపలి కళాత్మకమైన నగిషీలు, చెక్కణం పని "అవ్వల్ దర్జా" స్థాయిలో ఉంటుంది. చార్మినార్‌కు దగ్గరలో ఉన్న "మాల్వాలా ప్యాలెస్" మాత్రమే దీనికి సాటిగా నిలబడింది. ప్రస్తుతం ఈ భగవాన్‌దాస్ భాగ్ మొత్తం ఆక్రమణలకు గురైంది.

ఈ తాళ్లగడ్డ దాటగానే "మందులగూడ" అనే బస్తీ వస్తుంది. వనమూలికలు, చెట్లు మందులు అమ్మే మందుల కులం వారు ఇక్కడ నివసించేది. దీనిని గుడిమల్కాపూర్ అని కూడా అంటారు. ఇక్కడ "జాంసింగ్ దేవాలయం" ఉంది. దీనికి కూడా ఒక కథ ఉంది.

జాంసింగ్ రాజపుత్ర వంశానికి చెందినవాడు. మూడవ నిజాం సికిందర్‌జా కొలువులో ఆశ్విక సైన్యాధికారి. గుర్రాలు కొనటానికి డబ్బులతో బయలుదేరి అడవిలో ఒకచోట అలసటతో నిద్రించగా కలలో "బాలాజీ" కనిపించి నిద్రించిన స్థలంలోనే ఒక గుడిని నిర్మించమని ఆదేశించాడట. ఇంకేం ఆ ప్రభుత్వ ఖజానాతో 1810లో గుడి కట్టించాడు. ప్రజలు దానిని జాంసింగ్ దేవాలయం అని పిలిచారు. గుడిలోనూ, చుట్టుపక్కలా బోలెడన్ని సత్రపు గదులను యాత్రికుల కోసం నిర్మించాడు. ఆలయానికి దగ్గరలో బావిని తవ్వించాడు. అక్కడ పర్షియన్ బాషలో ఉన్న శిలాఫలకంలో "యాత్రికులు ఆ బావిలోని మంచి తీర్థాన్ని సేవించి కాసేపు విశ్రమించమని" ఆహ్వానిస్తూ రాసి ఉంది. దేవాలయం ప్రధాన ద్వారం తూర్పు దిక్కు నుండి ప్రవేశించగానే నల్లటి గ్రానైటు రాయితో ఏకశిలా స్తంభం కనబడుతుంది. పన్నెండు మంది ఆళ్వార్లకు గుర్తుగా పన్నెండు స్తంభాలతో సభా మంటపం ఉంది. గుడిలో ఒక మూలన తోలు ఢంకా అతిపెద్ద ఆకారంలో కనబడుతుంది. గుడి ముందు రెండంతస్తుల "నక్కర్‌ఖానా"ను కూడా నిర్మించారు. పూజా సమయంలో అందులో కూచుని వాయిద్యాలను మోగించేవారు. ఈ సంగతి నవాబుగారికి తెలిసి జాంసింగుపై ఆగ్రహించారు. దివాన్ చందూలాల్‌గారు జోక్యం చేసుకుని దాని ఎదురుగా మసీదును నిర్మించటంతో నేలకు రాలవలసిన జాంసింగుకు తల రక్షింపబడింది.

1908 మూసీ వరదలు తర్వాత మార్వాడీ గుజరాతీ షావుకార్లు అందరూ కార్వాన్‌ను వదిలి వేరే ప్రాంతాలకు వెళ్లి పోగా ముత్యాలు వజ్రాలు అమ్మిన కార్వాన్ పేద ప్రజల బస్తీగా మిగిలి పోయింది.

"ఏవి తల్లీ నిరుడు కురిసిన హిమ సమూహములు?"

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,
m: 91606 80847
e : lokeshwar.hyderabadi@gmail.com

నలభైఏళ్ల నిరీక్షణలో నిడిగొండ దేవాలయం

ఇక్కడ ఈ దేవాలయం గురించి రాయాలంటే బాధేసింది. అయినా, 800 ఏళ్ల చరిత్రగల కాకతీయ కళా నిలయం శిథిలం కావటం, పదిలపరచటానికి పురావస్తు శాఖపూనుకోవటం, పునర్నిర్మాణంలో అధిగమించరాని అడ్డంకులు, 40 ఏళ్లపాటు నిరీక్షించినా ఇంకా పూర్తికాకపోవటం అన్న విషయాలపై వివరణ ఇవ్వాలనిపించింది. అసలు విషయానికొస్తే. మునుపటి వరంగల్ జిల్లా, జనగామ తాలూకా, నిడిగొండ గ్రామంలో స్థానికంగా కుమ్మరిగుళ్లు అని పిలిచే త్రికూటాలయము 1983 వరకూ ఉండేది. ఈ ఆలయం, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర పురావస్తు ప్రదర్శన శాలల శాఖ రక్షిత కట్టడం. ఈ ఆలయాన్ని పునరుద్ధరిద్దామని అప్పటి పురావస్తు శాఖ డైరెక్టరు, డా. వి.వి. గారు కృష్ణశాస్త్రి నిర్ణయించారు. 1983వ సం॥లో ఆలయాన్ని ఊడదీసి, అస్తవ్యస్తమైన, పడిపోయిన భాగాలను సరిచేసి మునుపటి వైభవాన్ని తీసుకువచ్చే బాధ్యతను నాకు అప్పగించారు. అదే శాఖలో పనిచేస్తున్న డా. బి. సుబ్రహ్మణ్యం సహకారంతో నేను ఈ ఆలయాన్ని ఒక్కోరాయికి నంబర్లు వేసి,

మహబుబ్‌నగర్ జిల్లా జటప్రోలులో ఆలయాల్ని ఊడదీసి, పునర్నిర్మించటంలో అనుభవాన్ని సంపాదించిన కన్నయ్య, శంకరరెడ్డి బృందంతో 1984లో ఊడదీశాను. అప్పుడే నాదెండ్ల భాస్కర్‌రావుగారి మంత్రివర్గం పడిపోయింది. అయినా ఆలయం ఊడదీసే పనికి ఎలాంటి ఆటంకం కలగలేదు. కాకతీయ వాస్తు శిల్పకళ పతాక స్థాయికి చేరిన సమయంలో నిర్మించిన ఈ ఆలయ ద్వారాలు, రంగమండపస్థంభాలు చక్కటి నైపుణ్యంతో తీర్చిదిద్దబడినాయి. దూలాలు, కప్పురాళ్లపై రమణీయ రామాయణ శిల్పాలు కనువిందు చేస్తున్నాయి. స్థంభాలపై కోలాటం, నాట్యం, దూలాటిపై చక్కటి డిజైను, సప్తతాళభంజనం లాంటి రామాయణ దృశ్యాలు, కప్పురాళ్లపై అష్టదిక్పాలకులు, ఇంకా విడిగా నంది, ఏనుగు శిల్పం కాకతీయ శిల్పానికి అర్థం చెబుతున్నాయి. అనేక ఆభరణాలతో ముస్తాబైన నంది, కాకతీయ శిల్పుల నేర్పరితనానికి అద్దం పడుతుంది.

1985 నుంచి పునర్నిర్మాణ పనులు ప్రారంభమైనాయి.

ప్రధానాలయాల కింద ఆధునికపునాదులు వేసి బేస్‌మంట్ వరకూ పనిజరిగింది

1985, 1986 వరకూ రెండు విడతలుగా ఆలయపునర్నిర్మాణ పనులు సంవత్సరానికి ఒకనెల చొప్పున జరిగింది. 1987లో నిధులు లేవని పనులు చేపట్టలేదు. మళ్లీ 1989–90లో ఆలయాల అధిష్టానం వరకూ పూర్తైంది మళ్లీ నిధులు లేక మూడేళ్లపాటు పనులు జరగలేదు. 1992లో కృష్ణశాస్త్రిగారు రిటైరయ్యేముందు ఈ ఆలయాన్ని ఎలాగైనా పూర్తి చేయమని మంజూరు చేసిన నిధులతో ఆలయాల గోడలభాగం పూర్తయింది. రంగమండపం పై స్థంభాలను నిలబెట్టి, ఉన్నంత వరకూ కప్పురాళ్లు చేద్దామనుకొంటే ఆ సం॥ నుంచి 2003 వరకూ నిధులు మంజూరు కాలేదు. ఎవర్నీ ఏమీ అనలేం! కానీ నిడిగొండలోని ఒక ముసలాయన నేను కనిపించినపుడల్లా 'ఈ ఏడన్నా జాతర సాగేనా' అని అప్పటికి 10 ఏళ్లుగా అడుగుతూనే ఉన్నాడు.

2004లో కొద్దిపాటి నిధులు మంజూరు కావటంతో మళ్లీ పనులు మొదలుపెట్టాను. నిడిగొండలో నాకు సహాయకుడుగా ఉన్న కోలా కృష్ణమూర్తిని 'ఆ ముసలాయన కనిపించటంలేదేమిటి' అని అడిగాను. 'ఇంకెక్కడి ముసలాయనసారు ఆయన కాలం చేసిండుగా' అని జవాబిచ్చాడు. నాకు చాలా బాధేసింది. ఆలయాన్ని ఊడదీయకుండా ఉంచినట్లైతే బాగుండేదేమోననిపించింది. వారసత్వ కట్టడాలు పరిరక్షణలో అలసత్వం పనికిరాదనిపించింది. 2004 లో నేను నేషనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టూరిజం హాస్పిటాలిటీలో ప్రొఫెసర్‌గా నియామకం రావటంతో పురావస్తు శాఖ నుంచి వెళ్లిపోయాను.

నిడిగొండ దేవాలయ పనుల్లో నాకు సహకరించిన కృష్ణమూర్తికి ఆలయం ఊడదీసినపుడు పెళ్లైంది. తరువాత కొడుకు పుట్టారు. కృష్ణమూర్తి కొడుక్కు కూడా పెళ్లైంది. ఇంకా నిడిగొండదేవాలయ పునర్నిర్మాణం పూర్తి కాలేదు. ఇది నా ఆవేదన.

నిడిగొండ దేవాలయం పరిస్థితిలో మార్పులేదు. ఆ తరువాత నిధులు మంజూరైనాయిగానీ, ఆలయానికి కాదు ప్రహరిగోడ కట్టడానికి. ప్రహరీగోడను ఊడదీసి మళ్లీ కట్టారుగాని, మిగిలిన ఆలయ విడిభాగాలు గత 40 ఏళ్లుగా నిరీక్షిస్తూనే ఉన్నాయి. ఎవరో ఒక మానవదేవుడు తమమొర ఆలకిస్తాడేమోనని. నేను ఆశాజీవిని.

–ఈమని శివనాగిరెడ్డి–స్థపతి
m : 9848598446
e : nagireddy@malaxmi.in

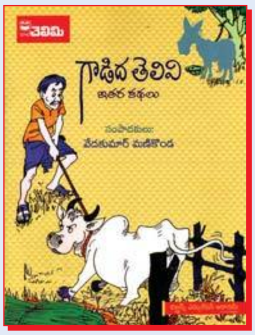

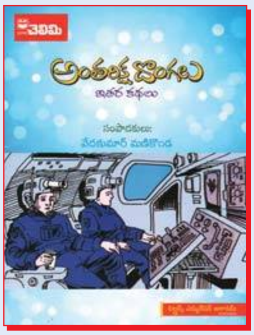

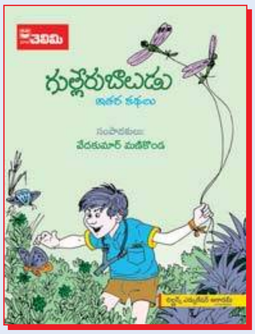

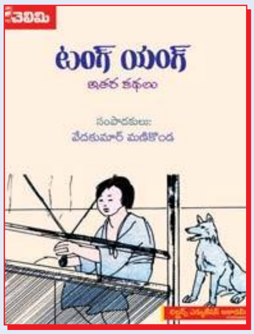

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురించిన **'గాడిద తెలివి', 'అంతరిక్ష దొంగలు'** (2018 నవంబర్), **'గుల్లేరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్'** (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
మరియు
● Nava Telangana ● Manchi Pustakam
● Nava Chetana ● Navodaya Book House

ఆరోగ్యదాయిని.. అమ్మకు బోనం

మన తెలంగాణ పండుగలలో బోనాల పండుగ కూడా ఒకటి. తెలంగాణ ప్రజలు చాలా సంతోషంగా జరుపుకునే పండుగ. ముఖ్యంగా మన భాగ్యనగరం (హైదరాబాద్), లస్కర్ (సికింద్రాబాద్) జంట నగరాల్లో జరిగే బోనాల పండుగ అంగరంగవైభవంగా జరుగుతుంది. అందుకే మన తెలంగాణ ప్రభుత్వం బోనాల పండుగను రాష్ట్ర పండుగగా గుర్తించింది. మొదట గోల్కొండ జగదాంబిక ఆలయంలో ప్రారంభమై తరువాత సికింద్రాబాద్ ఉజ్జయిని మహంకాళి ఆలయంలో బోనాల పండుగగాను నిర్వహిస్తారు ఆతరువాత చివరగా లాల్ దర్వాజ సింహవాహిని ఆలయంలో, ఇతర చోట్ల నిర్వహిస్తారు ఆషాఢమాసంలో ఈ బోనాల పండుగ తెలంగాణ ప్రాంతాలలో ఆనందంగా జరుపుకుంటారు. బోనాల పండుగలో ఎన్నో శాస్త్రీయ కారణాలు ఉన్నాయి.

ప్రకృతికీ మనిషికీ విడదీయరాని బంధం ఉంది. మానవాతీత శక్తి మనల్ని నడిపిస్తోందని అనాదిగా నమ్ముతున్నాం. మన పుట్టుక, జీవనం, మరణం.. అన్నీ చిత్రవిచిత్రాలే. వాటి వెనుక శాస్త్రీయత ఎంత ఉన్నా.. విప్పలేని చిక్కుముళ్లెన్నో! అవి ప్రశ్నలుగానే మిగులు తున్నాయి. ఒక్కోసారి ఆలోచనాపటిమతో మనల్ని మనం స్థిమితపరచుకున్నా అనేక సందర్భాల్లో దైవశక్తిని విశ్వసించి ఆత్మస్థైర్యం పొందుతుంటాం. బోనాలు అందుకు సాక్షాత్కారం.

సృష్టికి మూలమైన శక్తిరూపంగా 'అమ్మ' దుర్గమ్మగా, కాళీమాతగా ఎన్నో రూపాల్లో పూజలందుకుంటోంది. దుష్టసంహరణార్థం పలు అవతారాలు దాల్చిన అమ్మవారు గ్రామ ప్రజల్ని, పాడిపంటల్ని కాపాడేందుకు గ్రామదేవతగా సాక్షాత్కరిస్తుంది. జగదాంబ, ఎల్లమ్మ, రేణుక, చండీ, మహంకాళి, దుర్గ, పోశమ్మ, మైసమ్మ, ముత్యాలమ్మ, డొక్కలమ్మ, కట్టమైసమ్మ, గండిమైసమ్మ– ఇలా తీరొక్క రూపాల్లో వెలసిన అమ్మవారిని పూజించి, ఆమె కృపతో రక్షణ పొందిన ప్రజలు, ఆషాఢ, శ్రావణ మాసాల్లో కృతజ్ఞతతో పూజిస్తారు. ఏడాదంతా కాపాడమంటూ వేడుకుంటారు.

తెలంగాణలో అమ్మవారిని పూజించే ఉత్సవం బోనాల పండుగ. సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు కలబోసిన గ్రామదేవతల పండుగిది. ఆషాఢమాసంలో మొదలైన బోనాలు ఆ నెలంతా కొనసాగుతూ ఆదివారం నాడు బోనమెత్తే కార్యక్రమం అంగరంగవైభవంగా సాగుతుంది. ఆయా ఊళ్లలో, ఆయా బజారుల్లో తమ ప్రత్యేక రోజుల్లో బోనమెత్తి పండుగ జరుపుకుంటారు.

ప్రస్తుతం బోనాలు తెలంగాణ రాష్ట్ర పండుగగా ఘనంగా నిర్వహిస్తున్నా.. నిజానికి ఈ వైభవం ఇప్పటిది కాదు. కాకతీయుల కాలంలో కాకతీ దేవతకు బోనాలు సమర్పించినట్లు ఆధారాలున్నాయి.

ఆషాఢంలో బోనాలు.. విశేషాలు..

బోనం అంటే భోజనం, అన్నం. పాడిపంటల్ని వృద్ధి చేసిన తల్లికి కృతజ్ఞతగా నిండుగా భోజనాన్ని సమర్పించడమే బోనాలు. వర్షాకాలం ఆరంభమై వానలతో నీటి గుంటలతో ఊరంతా చిత్తడిగా పాచిపట్టినట్టుగా ఉండి అంటు వ్యాధులు ప్రబలుతుంటాయి కనుక ఇంటినీ, ఊరినీ శుభ్రంచేస్తారు. సాన్పి (కళ్లాపి), ముగ్గు, వేపాకు, పసుపులతో సూక్ష్మక్రిములు దూరమౌతాయి.

బోనాలకు దగ్గరి బంధువులను పిలుచుకుంటారు. భక్తిశ్రద్ధలతో పూజలు నిర్వహిస్తారు. పసుపు రాసి వేపాకులతో అలంకరించిన బోనం కుండలో అన్నం, ఉల్లిగడ్డ, మిరియాలు, పరమాన్నం మొదలైనవి ఉంచి మూతపెట్టి, మూతలో నూనె పోసి, దీపం వెలిగిస్తారు. మొదట ఇంట్లో దేవుడి దగ్గరుంచి, తర్వాత ఆ బజారులోఉన్న దేవతామూర్తి గుడికి తీసుకెళ్తారు. మహిళలు కొత్త దుస్తులతో ముస్తాబై, తలపై బోనాన్ని పెట్టుకోగా.. కుటుంబసభ్యులు పూజా సామగ్రి తీసుకెళ్తారు. ఇంకొందరు అమ్మవారికి ఒడిబియ్యం, పూలు, గాజులు సమర్పిస్తారు. వంశం అభివృద్ధి చెంది, పిల్లాపాపలతో ఇల్లు ఆనందంగా ఉండాలని తొట్టెల కడతామని మొక్కులు చెల్లిస్తారు. బోనంతో ఇంటి నుంచి బయల్దేరేవేళ నీటితో సాకను పోస్తారు. మశూచి లాంటి అనారోగ్యాలు రాకూడదంటూ గుడి ముందు సాకబోయడం చూస్తాం. బోనాలవేళ జంతుబలి కూడా ఉంటుంది. ఇటీవల కోడిని సమర్పిస్తున్నారు. వైభవంగా సాగే బోనాల ఉత్సవం భాగ్యనగరానికే శోభను తెచ్చేలా నిర్వహిస్తారు.

గోలుకొండ ఖిల్లా మీద జగదాంబిక
మా నాగాంబిక
డప్పుల మోతలు అమ్మా జగదాంబ
దరువుల చప్పుడు అమ్మా జగదాంబ

అంటూ డప్పుల మోతలతో సాగే బోనాల పాటలతో

జంటనగరాలు ఉత్సాహంతో పోటెత్తుతాయి. పల్లెల్లోనూ పట్టణాల్లోనూ శోభాయమానంగా వెలిగే ఈ ఉత్సవం ఉత్సాహం నింపే సంబురం. జులై 3న గోలకొండ జగదాంబ అమ్మవారితో మొదలయ్యే బోనాలు జులై 24న సికింద్రాబాద్ ఉజ్జయిని అమ్మవారి మహంకాళి జాతరగా ముగుస్తుంది. లాల్ దర్వాజ తదితర ప్రాంతాల్లోనూ ఈ ఉత్సవాలు దివ్యంగా సాగుతాయి.

సుఖ, సంతోషాలను ప్రసాదించే దేవతామూర్తులను కృతజ్ఞతతో శాంత పరిచే పండుగిది. ఇందులో కొంత శాంతం, కొంత రౌద్రం ఉంటుంది. ఘటం, రంగం, పోతు రాజుల విన్యాసం- ముఖ్య ఘట్టాలు. బోనం కుండను ఘటం అంటూ దేవి పుట్టింటికి వచ్చిందని, ఆమె సోదరులు పోతురాజులు వెంటరాగా, రంగంలో భవిష్యవాణిని వినిపించడం చూస్తాం.

బోనం

బోనం అంటే భోజనం అని అర్థం. ఆ భోజనాన్ని ఆషాఢ మాసంలో అమ్మవారికి నైవేద్యంగా పెట్టడం ఆచారంగా వస్తున్న సంప్రదాయం. ముందుగా ఆ బోనాన్ని ఒక మట్టి కుండలో వండుతారు. ఆలావండిన కుండకి సున్నము, పసుపు, కుంకుమ, వేపాకులు కూడా పెడ్తారు. అలాగే ఆ కుండపై ఒక దీపాన్ని ఉంచుతారు. ఇలా వండిన బోనం ఎంత పవిత్రమైందంటే అంతే శుభ్రమైనది కూడా. ఆలా వండిన బోనానికి సున్నం, పసుపు, వేపాకులు పెట్టడం వలన ఎటువంటి చెడు క్రిమి కీటకాలు రావు. ఇందులో వాడిన సున్నం, పసుపు, వేపాకులు ఇవ్వన్ని యాంటీ సెప్టిక్, యాంటీ బైయోటిక్‌కి సంబంధించినవే కాబట్టి ఇందులోకి ఎటువంటి క్రిమి కీటకాలకు బోనం లోపలికి వెళ్ళే అవకాశం లేదు. అందువలన ఈ బోనానికి ఇంతపవిత్రత, శుభ్రత ఉంటుంది. అలాగే మనం బోనం పై దీపం ఎందుకు పెడతారంటే ఒకవేళ మనం బోనం ఎత్తుకొని వెళ్ళే దారి కనుక చీకటిగా ఉంటే అప్పుడు మనకు ఆ దీపమే త్రోవ్వ చూపిస్తుంది. అంటే దారిలో వెలుగు మాట. ఇది బోణం యొక్క ప్రత్యేకత.

ఆషాఢ మాసంలో పండగ ఎందుకు చేస్తారు

మనకు ముఖ్యంగ వానా కాలం ఆషాఢ మాసంలో మొదలై శ్రావణ మాసం భాద్రపద మాసంలో ముగుస్తుంది. వానాకాలంలో మనకు కలరా, మలేరియా వంటి అంటు వ్యాధులు చాలా త్వరగా వ్యాపిస్తాయి. వానా కాలంలో వచ్చే అంటు వ్యాధులు చాలా ప్రమాదకరం. సాధారణంగా ఈ అంటు వ్యాధులు క్రిమి కీటకాలతో పాటు ఇతర ప్రమాద జంతువుతో వచ్చే ప్రమాదం కూడా ఉంది. అందువల్ల ఆషాఢ మాసంలో ఈ బోనాల పండుగ జరుపుకుంటారు. అలాగే ఈ ఆషాఢ, శ్రావణ మాసాల్లో మహిళలు కాళ్లకు పసుపు పెట్టుకుంటారు. ఎందుకంటే వానాకాలంలో మహిళలకు అరి కాళ్ళు చెడుతాయి. అలా కాకుండా మహిళలు పసుపును కాళ్ళకు పెట్టుకుంటారు.

బోనాల పండుగకు అలంకారంగా ప్రతి ఇంటి గుమ్మాలకు, ప్రతి వీధి వీధికి వేపాకు మండలు కడ్తారు. ఆ వేపాకులో ఉండే గుణం ఆ క్రిమి కీటకాలను నాశనంచేస్తుంది. వేపాకులో ఉన్న ఈ గుణం వల్ల ఎటువంటి అంటూ వ్యాధులు మనకురావు.

బలి

బోనాల పండుగలో ముఖ్యమైనది బలి. ప్రధానంగా బోనాల పండుగకు మేకలను, గొర్రెలను, కోళ్లను అమ్మవారికి బలి ఇస్తారు. ఈ బలికి కూడా శాస్త్రీయ కారణాలు ఉన్నాయి. సాధారణంగా ఈ ఆషాఢ మాసంలో మొదలయ్యే వానా కాలం వలన వచ్చే అంటు వ్యాధులు మనుషుల కన్నా ముందు కోళ్లకు, మేకలకు, గొర్రెలకు మొదలైన వాటికీ త్వరగా సోకే అవకాశం ఉంది. కనుక ఆ వ్యాధి సోకక ముందే వాటిని బలిస్తారు. బహుశా అందువలననేమో శ్రావణ మాసంలో కొంత మంది మాంసాహారం తినరు.

అమ్మవారి ఊరేగింపు

బోనాల పండుగలో ముఖ్యమైన ఘట్టం అమ్మవారి ఊరేగింపు. ఊరేగింపు సమయంలో అమ్మవారి రథం ముందు డప్పుచప్పుళ్లు, పోతరాజుల విన్యాసాలు, వేపాకులతో పాటు, గుగ్గిలం లేదా మైసాచి పొగలు వేస్తారు. ఈ ఊరేగింపుకి కూడా కారణాలు ఉన్నాయి. ఊరేగింపు సమయంలో డప్పు చప్పుళ్లు ఆ చప్పుళ్లతో పాటు పోతరాజులు నృత్యం చేస్తూ అరుస్తారు. అప్పుడు ఆ డప్పు చప్పుడు పోతరాజుల అరుపుకు ఊర్లో ఉన్న కొన్ని ప్రమాదకరమైన జంతువులు భయంతో పారిపోతాయి.

గుగ్గిలం లేదా మైసాచి పొగ

అమ్మవారి ఊరేగింపు సమయంలో అమ్మవారికి గుగ్గిలం లేదా మైసాచి పొగ వేస్తారు. ఇంతకు పొగ ఎందుకు వేస్తారంటే. వానా కాలంలో దోమలు, ఇతర కీటకాలు చాలా వ్యాపిస్తాయి. అప్పుడు ఆ పొగ వల్ల అటువంటి క్రిమి కీటకాలు చనిపోతాయి. అందువలన అమ్మవారికి మైసాచి లేదా గుగ్గిలం పొగలు వేస్తారు.

కుటుంబ ఆచారంగా, కృతజ్ఞతాసూచకంగా సాగే ఆషాఢ బోనాలు తెలంగాణ ప్రత్యేకం. కొన్ని ప్రాంతాల్లో శ్రావణమాసంలోనూ బోనాలు జరుపుకోవడం ఆనవాయితీగా ఉంది. అనాదిగా ఉన్న ఈ గ్రామ దేవతారాధన నేటికీ కొనసాగడం దివ్యమైన అంశం. సౌభాగ్య ఆరోగ్య ప్రదాత అయిన అమ్మను బోనాల వేళ పూజించి తరిద్దాం.

- ఎసికె. శ్రీహరి, m : 9849930145
e : ackvs08@gmail.com

మహోన్నత త్యాగానికి ప్రతీక.. బక్రీద్

హజ్రత్ ఇబ్రహీం త్యాగధనుడైన గొప్ప దైవ ప్రవక్త. 'ఖలీలుల్లాహ్' అనే బిరుదుతో ఆయనను పిలిచేవారు. అంటే 'అల్లాహ్‌కు స్నేహితుడు' అని అర్థం. దేవునితో ఏకత్వం కోసం ఆయన ఎంతగానో తపించారు. మొదట్లో సూర్య చంద్రులు, నక్షత్రాల కాంతితో ఆయన ప్రభావితం అయ్యారు. చివరకు అల్లాహ్ కృపతో ఋజుమార్గాన్ని పొందారు. తన జాతి వారిని అల్లాహ్ వైపు ఆహ్వానించారు. తన తండ్రితో, జాతితో, ఆనాటి పాలకులతో సైతం దైవ ధర్మం కోసం రాజీలేని పోరాటం సాగించారు. చివరకు దైవం విధించిన ధర్మ పరీక్షలో నెగ్గారు. అనంతరం ఇరాక్, ఈజిప్ట్, సిరియా, పాలస్తీనా ప్రాంతాలకు వలస వెళ్ళారు.

సత్య ధర్మ ప్రచారంలోనే ఇబ్రహీం తన జీవితంలో ఎక్కువభాగం ఖర్చు చేశారు. వృద్ధాప్యం వచ్చాక "ఓ ప్రభూ! నాకు మంచి గుణాలు కలిగిన ఒక కుమారుణ్ణి ప్రసాదించు" అని అల్లాహను వేడుకున్నారు. తన ప్రియ దాసుడి మొరను ఆలకించిన అల్లాహ్ ఒక బాలుణ్ణి అతనికి అనుగ్రహించాడు. ఆ బాలుడే దైవ ప్రవక్త ఇస్మాయిల్.

ఇబ్రహీంను విశ్వప్రభువైన అల్లాహ్ మరో పరీక్షకు గురి చేశాడు. భార్య హాజిరాను, ముద్దుల కుమారుడు ఇస్మాయిల్‌నూ కటిక కొండల్లో వదిలి పెట్టి రావాలని ఇబ్రహీంను ఆజ్ఞాపించాడు. "ఎందుకు?" అని ఇబ్రహీం ప్రశ్నించలేదు. 'జనావాసాలు లేని ఆ ప్రదేశంలో తన భార్య, పసి పిల్లవాడి సంరక్షణ బాధ్యత ఎవరు వహిస్తారు?' అని ఆలోచించలేదు. ప్రభువు ఆజ్ఞను శిరసా వహిస్తూ, ఆయన మీద అపారమైన నమ్మకంతో... భార్యనూ, బిడ్డనూ కొండల మధ్య వదిలిపెట్టి, వెనక్కు చూడకుండా వచ్చేశారు. కారుణ్య ప్రభువైన అల్లాహ్ వారిద్దరినీ సంరక్షించాడు. వారి కోసం జమ్ జమ్ నీటి ఊటను సృష్టించాడు. తనను ప్రసన్నం చేసుకోవడానికి... ప్రియమైన సంబంధ, బాంధవ్యాలను త్యజించే వారికి... ఇహలోక జీవితంలోనూ శుభాలను ప్రసాదిస్తాననీ, వారి ఊహకు అందని మార్గాల్లో ఉపాధిని అనుగ్రహిస్తాననీ లోకానికి వెల్లడి చేశాడు. ఒక రోజు రాత్రి... లేకలేక కలిగిన తన ముద్దుల కుమారుణ్ణి దైవ మార్గంలో... తన చేతులతోనే బలి ఇస్తున్నట్టు హజ్రత్ ఇబ్రహీం కలగన్నారు. ఆ విషయాన్ని తన కుమారుడికి ఆయన చెప్పారు. పసితనం నుంచే దైవం పట్ల విధేయతనూ, త్యాగ భావాన్నీ కలిగిన ఆ బాలుడు ఏమాత్రం చలించకుండా "నాన్నా! అదే దైవాజ్ఞ అయితే మీకు లభించిన ఆదేశాన్ని నిస్సంకోచంగా అమలు పరచండి. దైవం తలచుకుంటే... నన్ను మీరు సహనశీలిగా చూస్తారు" అని అన్నాడు.

చిన్నవాడైన ఇస్మాయిల్ దైవాదేశాన్ని పాటించి.. తన ప్రాణాన్ని ధార పొయ్యడానికి... నేల మీద ప్రశాంతంగా పడుకున్నాడు. ప్రాణంకన్నా మిన్న అయిన తన కన్న కొడుకు మెడను కొయ్యడానికి... అతని కుత్తుకపై కత్తి పెట్టారు ఇబ్రహీం. అప్పుడు ఇబ్రహీంకు అల్లాహ్ వాణి వినిపించింది "ఓ ఇబ్రహీం! నువ్వు కలను నిజం చేసి చూపావు" అంటూ ఆ గొప్ప ఖుర్బానీకి పరిహారంగా పొట్టేలును ఇచ్చి... బలి నుంచి ఇస్మాయిల్‌ను అల్లాహ్ తప్పించాడు. భావితరాలలో శాశ్వతంగా నిలిచే కీర్తి ప్రతిష్ఠలను ఆ తండ్రీ కొడుకులకు ప్రసాదించాడు.

ఈ విధంగా... మనసా, వాచా, కర్మణా తాను తన తల్లితండ్రులు, ఆప్తులు, భార్యాబిడ్డలు, ఆస్తి-అంతస్థులు... వీటన్నిటి కన్నా అల్లాహ్‌ను అధికంగా ప్రేమిస్తున్నాననీ, అల్లాహ్ ప్రసన్నత కోసం మనోవాంఛల్నీ, ప్రాపంచిక వ్యామోహాల్నీ, బాంధవ్యాలనూ త్యజించడానికి తాను ఎల్లవేళలా సిద్ధమేననీ ఇబ్రహీం లోకానికి వెల్లడి చేశారు. అందుకే ప్రవక్తలకు పితామహునిగా ఆయన ప్రసిద్ధి చెందారు. మిల్లతే ఇబ్రహీంకు సంస్థాపకునిగా నిలిచిపోయారు. ప్రపంచంలోని ముస్లింలు జిల్‌హజ్ మాసం పదవ రోజున బక్రీద్ (ఈద్ ఉల్ అజ్‌హా) పండుగను ఇబ్రహీం మహోన్నత త్యాగానికి గుర్తుగా... విశేషంగా జరుపుకొంటారు. తమ ప్రాణాలను అల్లాహ్ మార్గంలో త్యాగం చేయడానికి ఎల్లవేళలా సిద్ధంగా ఉన్నామని ఖుర్బానీ ద్వారా చాటుతారు. ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉన్న ఈ రోజున సౌదీ అరేబియాలోని మక్కా నగరం హజ్ యాత్రికులతో కళకళలాడుతుంది.

బక్రీద్ అంటే ఏమిటి..? ఈ పండగ ప్రాముఖ్యత ఏమిటి...?

ముస్లింల ప్రధాన పండగలు రెండు ఒకటి రంజాన్ రెండవది బక్రీద్. ఈ పండుగకు ఈదుల్.. అజహా, ఈదుజ్జుహా, లేక బక్రీద్ అని కూడా అంటారు. ఇస్లామ్ క్యాలెండర్ ప్రకారం 12వ నెల జిల్‌హజ్ 10వ తేదీన బక్రీద్ పండుగను ముస్లింలు జరుపుకుంటారు. ఇస్లాం మతంలోని ఐదు ప్రధాన సూత్రాలలో ఒకటైన హజ్ తీర్థయాత్రను ముస్లింలు చేయవలసి ఉంటుంది. ఈ మాసం ప్రారంభంలోనే ముస్లిం ప్రజలు భక్తి ప్రపత్తులతో హజ్ తీర్థయాత్రకు బయలుదేరతారు.

బక్రీద్ పండగను ఎందుకు జరుపుకుంటారు..?

హజ్ యాత్రకొరకు అరబ్ దేశమైన సౌదీ అరేబియాలోని మక్కా

నగరానికి చేరుకుని మసీద్ లో ఉన్న కాబా చుట్టూ ఏడు ప్రదక్షిణలు చేసి అక్కడ ప్రార్థనలు చేస్తారు. ఈ మసీద్ కాబా గృహం చుట్టూ ఉంది. ప్రపంచంలోని ముస్లింలందరూ కాబా వైపు తిరిగి నమాజ్ (ప్రార్థనలు) చేస్తారు. దీనినే ఖిబ్లా అని కూడా అంటారు. హజ్ తీర్థయాత్రకు వెళ్ళినవారు మక్కా నుండి మదీనా (ముహమ్మద్ ప్రవక్త గోరీ ఉన్ననగరం) ను సందర్శిస్తారు. అల్లాహ్ ఆదేశానుసారం ఇబ్రహీం తన ఏకైక పుత్రుడైన ఇస్మాయిల్‌ను బలి ఇవ్వడానికి సిద్ధమౌతాడు. ఆ సంప్రదాయాన్ని స్మరిస్తూ ముస్లింలు ఈ బక్రీద్ పండుగను జరుపుకుంటారు.

హిజ్రీ అంటే ఏమిటి..?

బక్రీద్ అంటే బకర్ ఈద్ అని అర్థం. బకర్ అంటే జంతువని, ఈద్ అంటే పండుగని అర్థాలు ఉన్నాయి. జంతువును ఖుర్బాని (దానం) ఇచ్చే పండుగ కాబట్టి దీనిని ఈదుల్ ఖుర్బాని అని కూడా అంటారు. మహ్మదీయులు సంవత్సరాన్ని హిజ్రీ అనే పేరుతో పిలుసుకుంటారు. హిజ్రీ అంటే వలసపోవడం అని అర్థం. మహ్మద్ ప్రవక్త మక్కా నుండి మదీనాకు తరలివెళ్లడాన్ని హిజ్రీగా పేర్కొంటారు. ప్రతి ముస్లిం తన జీవిత కాలంలో ఒక్కసారైనా హజ్ యాత్ర చేయాలన్నది ఇస్లాం మత సూత్రాలలో ఇదొకటి. త్యాగనిరతితో పాటు మనోవాంఛ, స్వార్థం, అసూయ, రాగద్వేషాలను కూడా విడిచిపెట్టి మానవతను వెదజల్లాలన్నదే బక్రీద్ పండుగలోని ప్రధాన పరమార్థం దాగిఉంది.

ఖురాన్ ఏం చెబుతోంది..?

ఖురాన్ ప్రకారం.. భూమిపైకి అల్లాహ్ పంపిన ప్రవక్తల్లో ఇబ్రహీం ఒకరు. ఆయన మక్కా పట్టణాన్ని నిర్మించి నివాస యోగ్యంగా మార్చారు. అల్లా ఆరాధన కోసం కాబా అనే ప్రార్థనా మందిరాన్ని కూడా నిర్మించి దైవ ప్రవక్తగా ఆయన పేరుపొందాడు. ఇబ్రహీం తనకు లేకలేక పుట్టిన బిడ్డకు ఇస్మాయిల్ అని పేరు పెట్టాడు. ఓ రోజు ఇస్మాయిల్ మెడపై కత్తిపెట్టి కోస్తున్నట్టు ఇబ్రహీం కలగన్నాడు. అల్లాహ్ ఖుర్బాని కోరుతున్నాడేమోనని ఓ ఒంటెను బలిస్తాడు. అయినా, మళ్లీ అదే కల రావడంతో తన కుమారుడినే బలిదానం కోరుకుంటున్నారని భావించిన ఇస్మాయిల్ సిద్ధపడ్డాడు. ఇస్మాయిల్ మెడపై కత్తి పెట్టి జుబాహ్‌కు ఇబ్రహీం ఉద్యుక్తుడవుతుండగా అతని త్యాగానికి మెచ్చిన అల్లాహ్ దీనికి బదులుగా ఓ జీవాన్ని బలివ్వాలని జిబ్రాయిల్ అనే దూత ద్వారా కోరతాడు. అప్పటి నుంచే బక్రీద్ రోజున ఖుర్బాని ఇవ్వడం ఆనవాయితీగా వస్తుందని ముస్లిం భావిస్తున్నారు.

ఖుర్బాని పరమార్థం ఏమిటి..?

ఖుర్బాని అంటే పేదలకు మాంసాన్ని దానం ఇవ్వడం, త్యాగం అనే అర్థాలు ఉన్నాయి. ఖుర్బాని అంటే సాన్నిధ్యం, సామీప్యం, సమర్పణ, త్యాగం అని కూడా అర్థం. అంటే దైవ సాన్నిధ్యాన్ని పొందడం. దైవానికి సమర్పించడం. దైవం కోసం త్యాగం చేయడం అని భావం. అయితే, ఖుర్బాని ద్వారా రక్త మాంసాలు సమర్పించడం కాదని, రక్తం, ఇవి అల్లాకు చేరవని, భక్తి, పారాయణత హృదయంలో జనించే త్యాగభావం, భయభక్తులు మాత్రమే ఆయనకు చేరుతాయని ముస్లింల భావన. అంతే కాదు.. ప్రాణత్యాగానికైనా వెనుకాడడని ఇదే ఖుర్బాని పరమార్థమని ముస్లిం పెద్దలు కొందరు అంటారు. మాంసాన్ని మూడు భాగాలుగా చేసి ఒక భాగం పేదల ప్రజలకు, రెండో భాగం తమ బంధువులకు, మరో భాగం తన కుటుంబం కోసం వినియోగిస్తారు.

ఖుర్బానిగా కోడిపుంజును ఇవ్వరాదు

ప్రపంచవ్యాప్తంగా ముస్లిం సోదరులు బక్రీద్ రోజున ఖుర్బాని ఇస్తారు. జిల్ హజ్ నెల 11, 12 రోజుల్లో కూడా కొన్ని చోట్ల ఖుర్బాని ఇస్తూనే ఉంటారని తెలుస్తుంది. ఖుర్బానిగా సమర్పించే జంతువులకు అవయవ లోపంలేని, ఆరోగ్యకర మైనవిగా ఉండాలి. ఒంటె, మేక లేదా గొర్రెను దైవమార్గంలో సమర్పించాలి. స్థోమత కలిగిన ప్రతి ముస్లిం దీనిని విధిగా ఆచరించాలి. అల్లా నియమ నిబంధనల ప్రకారం ఖుర్బానిగా కోడిపుంజును ఇవ్వరాదు. ఐదేళ్ల వయసు పై బడిన ఒంటె, రెండేళ్ల పై బడిన ఎద్దు, కనీసం ఏడాది వయసున్న మేక, గొర్రెలను బలి ఇవ్వాలి. ఖుర్బాని చేసే వ్యక్తి వడ్డీతో కూడిన అప్పులు ఇవ్వడం, తీసుకోవడం చేయరాదు. ఈ నియమాలను తప్పక పాటిస్తారు.

బక్రీద్ పండగ రోజున మటన్ మాత్రమే ...

బక్రీద్ పండుగ సందర్భంగా మటన్ బిర్యానీ, మటన్ కుర్మా, మటన్ కీమా, షీర్ కుర్మా, కీర్ లాంటి వంటకాలను తయారు చేస్తారు. ఇతరత్రా వంటకాలు చేస్తారు. మృతి చెందిన వారి సమాధులను దర్శిస్తారు. సమాధులను అందంగా అలంకరిస్తారు. వారికిష్టమైన దుస్తులు, భోజనం అక్కడ ఉంచుతారు. స్వర్గంలో ఉన్న వారు వాటిని స్వీకరిస్తారని నమ్మకం. అన్ని గుణాల్లోనూ దానగుణమే ఉత్తమోత్తమమైనది. ఆకలి అనేది అందరి సమానమైనది కాబట్టి ఈ పండగకు నిరుపేద కుటుంబాలకు శక్త్యనుసారంగా దానధర్మాలు చేస్తూ కొంత కొంత మందికైన ఆకలి తీర్చగాలిగాం అని సంతృప్తి చెందుతారు. ధర్మం అంటే దానగుణం ముడిపడి ఉన్నదే మానవ ధర్మం. మతం ఏదైనా మానవత్వం గొప్పది.

– సయ్యద్ ఖైజర్ భాష
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

2011

ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్, అది వానాకాలం. భారీ వర్షాలకు రామగుండం, మంచిర్యాల మధ్యన గోదావరి నది ఒడ్డున '132 కేవీ ఈహెచ్‌టీ' టవర్ కూలిపోయింది. విద్యుత్ ఉత్పత్తి కేంద్రాల నుంచి గోదావరి ఆవల ఉన్న ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్ జిల్లాకు కరెంటు సరఫరాలో అంతరాయం కలిగింది. 10 అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల పరిధిలోని సుమారు 25 లక్షల మంది ప్రజానీకం 10 రోజులకు పైగా చీకట్లో మగ్గిపోయారు. ప్రత్యామ్నాయ ఏర్పాట్లు లేవు. తిరిగి టవర్ నిర్మాణ పనులు పూర్తిచేసి విద్యుత్ సరఫరాను పునరుద్దరించే సరికి ప్రజలు ఆదిమకాలం నాటి చీకటి రోజులు అనుభవించారు.

2022

వారం రోజులుగా కుండపోత వానలు. సుమారు 40 సెంటీమీటర్ల వర్షపాతం నమోదు. 33 జిల్లాలు తడిసి ముద్దయ్యాయి. వాగులు, వంకలు, నదులు పొంగిపొర్లి చిరపుంజిని తలపించాయి. కానీ రాష్ట్రంలో ఎక్కడా విద్యుత్ అంతరాయాల్లేవు. ప్రజలకు కరెంటు కష్టాలు లేనే లేవు. 'కరెంట్ షాక్‌తో వ్యక్తి మృతి' లాంటి వార్తలు లేవు. ట్రిప్పింగులు, బ్రేక్‌డౌన్లు ప్రజలను ఇబ్బంది పెట్టలేదు. అదీ ప్రస్తుతం తెలంగాణలో ఉన్న పరిస్థితి. సాధారణ పరిపాలకులకు, ఒక దార్శనికునికి ఉండే స్పష్టమైన తేడా ఇది.

కుండపోతలోనూ కరెంటు వెలుగులు

వ్యవసాయ, విద్యుత్, పారిశ్రామిక తదితర సమస్త రంగాల్లో తెలంగాణ ప్రజలు స్వయం పాలనను, స్వీయ అస్తిత్వాన్ని చూసుకుంటున్నారు. రాష్ట్రంలో విద్యుత్‌రంగం సాధించిన అపురూపమైన విజయాలకు గత వారం రోజులుగా రాష్ట్ర ప్రజలు అందుకున్న నిరుపమాన విద్యుత్ సేవలు ఒక మంచి ఉదాహరణ. తెలంగాణ ఏర్పడిన వెంటనే సీఎం కేసీఆర్ విద్యుత్‌రంగంపై ప్రత్యేకమైన దృష్టి సారించారు. వేల కోట్ల రూపాయల నిధులను కేటాయించి ఉత్పత్తి, సరఫరా, పంపిణీ రంగాలను ఉన్నతంగా తీర్చిదిద్దారు. తత్ఫలితంగా ఎండాకాలంలో కరెంటు కోతలు, వర్షాకాలంలో అస్తవ్యస్తమయ్యే నెట్‌వర్క్ ఇక గతించిన కాలమనే చెప్పాలి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు ధీటుగా రాష్ట్ర ప్రజలకు విద్యుత్‌ను అందించే దశకు రాష్ట్ర విద్యుత్ సంస్థలు చేరుకున్నాయి. ఉత్పత్తి, సరఫరా రంగాల్లో స్వయం సమృద్ధి స్థాయికి చేరుకున్న తక్షణమే సీఎం కేసీఆర్ డిస్కంలపై దృష్టి కేంద్రీకరించారు. గ్రామ, పట్టణ ప్రజలకు మౌలిక సదుపాయాల కల్పనలో భాగంగా చేపట్టిన 'పల్లె ప్రగతి', 'పట్టణ ప్రగతి' కార్యక్రమాల్లో భాగంగా విద్యుత్ పంపిణీ వ్యవస్థల పటిష్ఠతకు చర్యలు తీసుకున్నారు. అందులోభాగంగా 'పవర్ వీక్' అనే వినూత్నమైన కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు. నేడు భారతదేశంలోని

ఏ రాష్ట్రానికి వెళ్లినా మనకు కనిపించే సాధారణ దృశ్యం ఒరిగిన స్తంభాలు, వేలాడుతున్న తీగలు, ప్రమాదకరమైన ట్రాన్స్‌ఫార్మర్లు. కానీ రాష్ట్రంలో ఈ పరిస్థితులను సమూలంగా మార్చమని సీఎం కేసీఆర్ ఆదేశాలు జారీచేశారు. 'పవర్ వీక్' ద్వారా విద్యుత్ ప్రమాదాలు కూడా తగ్గిపోయాయి. గ్రామాల్లో 'పవర్ వీక్' పనులకుగాను ప్రభుత్వం రూ.388 కోట్ల 84 లక్షలు వెచ్చించింది. పట్టణ ప్రాంతాల కోసం రూ.162 కోట్ల 51 లక్షల నిధులు వెచ్చించింది. దీంతో లైన్లు, ట్రాన్స్‌ఫార్మర్లకు మరమ్మతులు జరిగాయి. దేశ చరిత్రలో ఏ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కూడా చేపట్టని బృహత్తరమైన కార్యక్రమం 'పవర్ వీక్'.

ప్రభుత్వం 'పవర్ వీక్'లో భాగంగా రాష్ట్రవ్యాప్తంగా లక్షా రెండు వేల కొత్త ఇంటర్‌పోల్స్‌ను ఏర్పాటుచేసింది. 4,60,387 ఒరిగిన స్తంభాలను సరిచేసింది. వేలాడుతున్న తీగలకు గాను 51,891 సపోర్టు తీగలను బిగించింది. రేయింబవళ్లు వెలుగుతున్న వీధి దీపాలను అవసరం ఉన్నప్పుడే వాడుకునేలా 2,15,402 స్తంభాలకు వీధి దీపాల వైర్లను లాగింది. వాటి కోసం వాడుతున్న కరెంటును లెక్కగట్టేందుకు 63,601 మీటర్లను బిగించింది. 'పట్టణ ప్రగతి' విషయానికి వస్తే రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఉన్న మున్సిపాలిటీ పరిధుల్లో 24,527 కొత్త ఇంటర్‌పోల్స్‌ను ఏర్పర్చడమే కాకుండా 24,611 తుప్పుబట్టిన స్తంభాల స్థానంలో కొత్తవి ఏర్పాటుచేసి, 11,585 ఒరిగిన స్తంభాలను సరిచేయడం ముదావహం. 4,569 సపోర్ట్ తీగలను బిగించి, 25,421 స్పాన్ల వేలాడుతున్న తీగలను సరిచేసింది. వీధి దీపాలకు గాను 67,727 స్తంభాలకు ఫేజ్‌వైర్‌ను లాగి 2,256 మీటర్ బాక్సులను బిగించింది. అంతేకాకుండా ట్రాఫిక్‌కు అంతరాయం కలిగిస్తున్న 5,573 స్తంభాలను తొలగించి సమస్యను పరిష్కరించింది. ప్రమాదకరంగా ఉన్న ట్రాన్స్‌ఫార్మర్ దిమ్మెల స్థానంలో కొత్తగా 2,596 దిమ్మెలను నిర్మించి ప్రమాదకర పరిస్థితులను నివారించింది.

2019 సెప్టెంబర్ 6 నుంచి 2020 జనవరి 31 వరకు జరిగిన 'పల్లె ప్రగతి' కార్యక్రమం, 2020 ఫిబ్రవరి 24 నుంచి జరిగిన 'పట్టణ ప్రగతి' కార్యక్రమాల్లో పైన పేర్కొన్న పనులన్నీ ప్రభుత్వం చేపట్టింది. దీంతో వారం రోజులుగా కురుస్తున్న కుండపోత వానల్లో సైతం రాష్ట్ర ప్రజలకు విద్యుత్ అంతరాయం కలగలేదు. ఇంతటి ఘన విజయం వెనుక ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్, ట్రాన్స్‌కో సీఎండీ దేవులపల్లి ప్రభాకర్‌రావు, ఎస్‌పీడీసీఎల్ సీఎండీ జి.రఘుమారెడ్డి, ఎన్‌పీడీసీఎల్ సీఎండీ ఏ.గోపాల్‌రావు, విద్యుత్ సంస్థలలో అన్నిస్థాయిల్లో పనిచేస్తున్న ఇంజినీర్లు, సిబ్బంది, కార్మికుల కృషి ఎంతో ఉన్నది.

– తుల్జారాంసింగ్ ఠాకూర్,
78930 05313,
(అధ్యక్షులు, తెలంగాణ ఎలక్ట్రిసిటీ ఇంజినీర్స్ అసోసియేషన్, టీఎస్ఎస్‌పీడీసీఎల్)

దక

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

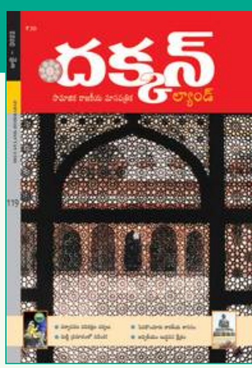

మన దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్‌ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND : **"CHANDRAM"** 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com   www.deccanland.com

డిజిటల్ ఆర్థిక వ్యవస్థలో... మరో అద్భుత సృష్టి..!

@ నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్స్

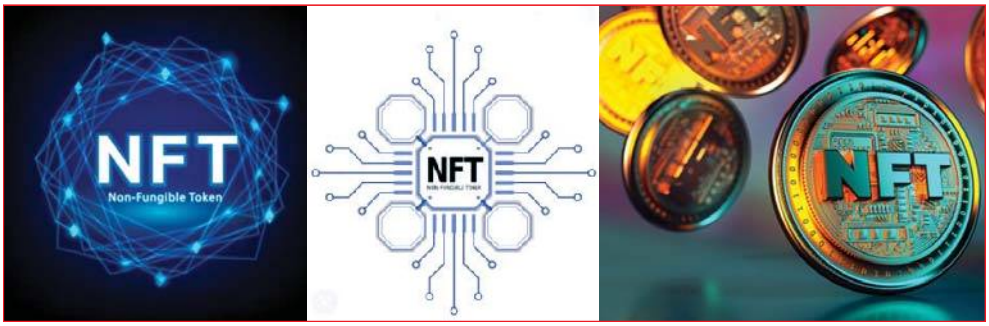

కోహినూర్ వజ్రము, మొనాలిసా పెయింట్ గురించి మనలో తెలియని వారుండరు. ఎందుకు వాటికి అంత పేరు ప్రఖ్యాతులు వచ్చాయంటే అవి ఎంతో విలువైనవి మరియు అచ్చం వాటిలాగే ఉంటూ, వాటి స్థానాన్ని భర్తీ చేయగలిగిన కళా ఖండాలేవీ ఇంత వరకూ వెలుగులోకి రాలేదు. అందుకే వాటికి అంత ప్రత్యేక గుర్తింపు వచ్చిందని చెప్పవచ్చు. ఇలా భౌతిక రూపంలో ఉన్న వస్తువులను డిజిటల్ రూపంలోకి మార్చి ఆన్‌లైన్ వేదికగా వేలం పాట నిర్వహిస్తే, చాలా మంది ఔత్సాహికులు వీటిని కోట్ల రూ॥లు వెచ్చించి కొనే అవకాశం ఉంది. వీటినే నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్స్‌గా వ్యవహరిస్తున్నారు. నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్ విధానం ద్వారా అంతర్జాల మాధ్యమంలో క్రయ, విక్రయాలు జరుపుతూ సాధారణ స్థాయి వ్యక్తులు కూడా కోటీశ్వరులుగా మారే అవకాశం ఉందన్న సాంకేతిక నిపుణుల విశ్లేషణలు నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్ల పట్ల మరింత ఆకర్షణీయతను పెంచుతున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్ల ఆవిర్భావం, వాటి తీరుతెన్నుల గురించి విపులంగా పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది.

అసలేమిటీ నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్స్...!!

ఒక వస్తువు స్థానాన్ని మరొక వస్తువు భర్తీ చేయగలిగితే వాటిని ఫంజిబుల్ (మార్పిడికి వీలున్న వస్తువులు) వస్తువులు అంటారు. అలా కాకుండా మన దగ్గరున్న వస్తువు స్థానాన్ని భర్తీ చేయగల మరొక వస్తువు ఈ భూమిపైన లేకపోతే, అలాంటి వస్తువులను నాన్ ఫంజిబుల్ వస్తువులు (మార్పిడికి వీలులేని వస్తువులు) అంటారు.

మన దగ్గర ఇతరులు మార్పు చేయుటకు వీలులేని పెయింటింగ్, ఆటవస్తువులు, జీఐఎఫ్‌లు, ట్వీట్‌లు, సంగీతం, ఇమేజెస్ లాంటివి ఉన్నట్లయితే వాటిని అంతర్జాలంలో నాన్ ఫంజిబుల్ విభాగంలో అమ్మేందుకు నమోదు చేసుకోవాలి. అప్పుడు ఆ వస్తువులకు ఇథీరియమ్ **బ్లాక్‌చైన్ టెక్నాలజీ** ద్వారా ఒక డిజిటల్ సర్టిఫికెట్ జారీ చేయబడుతుంది. ఇలా డిజిటల్ సర్టిఫికెట్ జారీ చేయబడిన నాన్‌ఫంజిబుల్ వస్తువులను "నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్‌లు" అని వ్యవహరిస్తారు.

నాన్‌ఫంజిబుల్ టోకెన్ల ఆవిర్భావం :

బ్లాక్ చైన్ బిట్‌కాయిన్ విధానంలో 2012లో **మెని రోసెన్ ఫీల్డ్** అన్న సాంకేతిక నిపుణుడు రంగునాణేలు (Coloured Coins) అన్న భావనకు సంబంధించి ఒక పత్రాన్ని విడుదల చేశారు. ఇక్కడి నుండి నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్ల ప్రస్తావన మొదలౌతుంది.

రంగు నాణేలు, బ్లాక్ చైన్ బిట్‌కాయిన్‌ల వాస్తవ ప్రపంచ ఆస్తుల (Real world Assets)ను సూచించడానికి మరియు నిర్వహించడానికి అవసరమైన విధానాలను వివరిస్తాయి. మరియు ఆ ఆస్తుల యాజ మాన్యాన్ని నిరూపించడానికి ఉపయోగించు కోవచ్చు.

ఇలా రంగు నాణేలు భవిష్యత్‌లో ఎన్‌ఎఫ్‌టీ (నాన్ ఫంజిబుల్ టోకెన్ల)ల అభివృద్ధి మరియు ప్రయోగాలకు పునాది వేసినప్పటికీ, బిట్ కాయిన్‌కు ఉన్న పరిమితుల కారణంగా రంగు నాణేలకు తగిన గుర్తింపు రాలేదు.

క్రిప్టోకరెన్సీ మార్కెట్‌లోకి ఇంకా ప్రవేశించక మునుపు – మే, 2014లో **కెవిన్ మెక్‌కాయ్** అన్న మరో సాంకేతిక నిపుణుడు **"క్వాంటం"** అన్న పేరుతో మొట్టమొదటి ఎన్‌ఎఫ్‌టీని పరిచయం చేశాడు. ఇది బిందువులతో కూడిన (Pixelated) అష్టభుజి ఆకారంలో ఉంటుంది.

2014 నుండి 2016 వరకు బ్లాక్ చైన్ టెక్నాజీలో వివిధ రకాల ప్రయోగాలతో పాటు మెరుగైన పురోగతి కూడా కనిపించింది. 2014లో ఇథీరియమ్ బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీ పరిచయంతో ఎన్‌ఎఫ్‌టీల సరికొత్తయుగం ప్రారంభమైంది. డిజిటల్ ఆస్తులను సృష్టించడానికి ఒక గుర్తించదగిన సాధనంగా **కౌంటర్‌పార్టీ ప్లాట్ ఫామ్** అన్న వేదిక ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చింది. ఈ వేదిక ద్వారా 2016లో **రేర్ పెప్స్** (Rare Pepes) అన్న పేరుతో **ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను** విడుదల చేయడంతో ఎన్‌ఎఫ్‌టీలలో పోటీయుగం ప్రారంభమైంది. 2017 నుడి 2021 మధ్య కాలంలో ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ప్రజాబాహుళ్యం (Public)లోకి ప్రవేశించాయి. ఎన్‌ఎఫ్‌టీల పట్ల ఆసక్తి పెరిగేకొద్దీ, వాటి పెరుగుదల కూడా వేగాన్ని అందుకుంది. ఇథీరియమ్‌తో పాటు ఇతర బ్లాక్ చైన్ ఆధారిత సంస్థలు

టెక్నాలజీ

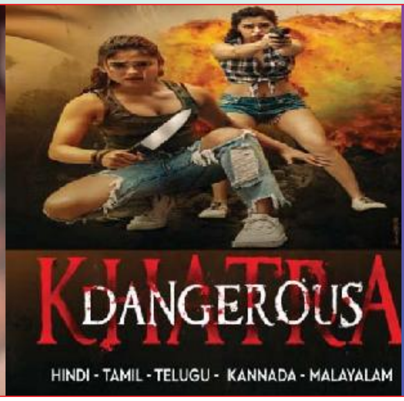

ఈ రంగంలోకి ప్రవేశించి కొత్తరకమైన ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను విడుదల చేయడంతో పాటు సరికొత్త ప్రమాణాలను నెలకొల్పాయి. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలకు వస్తున్న డిమాండ్‌ను చూసి రాబోయేది ఎన్‌ఎఫ్‌టీల యుగమేనని ప్రధానస్రవంతి మీడియా అభివర్ణించింది. అందుకే తాజాగా బ్లాక్ చైన్ టెక్నాలజీలో ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఒక ముఖ్యమైన అంశంగా మారాయి.

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఎలా పనిచేస్తాయి!!

1. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు బ్లాక్‌చైన్ ఆధారిత సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పనిచేస్తాయి. ప్రధానంగా ఇథీరియమ్ ఆధారిత బ్లాక్‌చైన్ టెక్నాలజీతో వీటిని నిర్వహించవచ్చు.
2. ఒక భౌతిక వస్తువును చేతులు మారకుండా డిజిటల్ రూపంలోకి మార్చి అంతర్జాల ఆధారిత ఎన్.ఎఫ్.టీ మార్కెట్ వేదికలలో విక్రయించినపుడు ఆ ఎన్‌ఎఫ్‌టీ కొనుగోలుదారు బ్లాక్‌చైన్ టెక్నాలజీ ద్వారా డిజిటల్ యాజమాన్య ధృవీకరణ పత్రాన్ని (Digital Owner Ship Certificate) పొందుతారు. ఇలా ధృవీకరణ పత్రం విడుదలై, బ్లాక్‌చైన్ ద్వారా ధృవీకరణ జరిగిన తరువాత ఇది ఒక రహస్య సంచి (Crypto wallet)తో నిల్వ చేయబడుతుంది.
3. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఒకేసారి ఒక యజమానిని మాత్రమే కలిగి ఉంటాయి.
4. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు సాధారణంగా ఓపెన్‌సీ, వేరియంట్, ఫౌండేషన్, నిఫ్టీగేట్‌వే లాంటి మార్కెట్ ప్లేస్‌ల ద్వారా విక్రయించబడతాయి, కొనుగోలు చేయబడతాయి మరియు వేలం వేయబడతాయి.

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు – ప్రధాన లక్షణాలు

1. మార్పిడి వీలు లేనివి (Non fungible)

ఏవైనా రెండు ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఎప్పటికీ ఒకే రకంగా ఉండవు. తద్వారా వాటిని పరస్పరం మార్పిడి చేసుకునేందుకు వీలుకాదు. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను వేరే వాటితో భర్తీ చేయుటకు వీలుకాదు. ఈ లక్షణాలే ఎన్‌ఎఫ్‌టీలకు ప్రత్యేక విశిష్టతను తెచ్చి పెట్టాయి. విశిష్టమైన ప్రతి ఎన్‌ఎఫ్‌టీ యొక్క ఆస్తి ప్రత్యేకమైన టోకెన్లయొక్క మెటాడేటాలో నిల్వచేయబడుతుంది.

2. డిజిటల్ రూపంలో లభ్యత తక్కువగా ఉన్న వనరు (Digitally Scarce resource)

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు చాలా విలువైనవి. కాబట్టి, అవి డిజిటల్ రూపంలో చాలా తక్కువగా లభ్యమౌతాయి.

3. అవిభాజ్యమైనవి (Indivisible)

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను చిన్నచిన్న మారకాలుగా (Smaller denominations) విభజించలేము. అనగా ఎవరైనా ఎన్‌ఎఫ్‌టీలలో కొంత భాగాన్ని మాత్రమే కొనుగోలు చేయలేరు మరియు బదిలీ చేయలేరు.

4. మోసనిరోధకాలు (Fraud Proof)

ఎన్‌ఎఫ్‌టీల విడుదల, బదిలీ మరియు నిర్వహణ అనేది వికేంద్రీకృత మరియు మార్పుటకు వీలుకాని పబ్లిక్ డిస్ట్రిబ్యూటెడ్ లెడ్జర్‌లలో నిర్వహించబడి ధృవీకరించబడతాయి. కొనుగోలు దారులు ప్రతి నిర్దిష్ట ఎన్‌ఎఫ్‌టీ యొక్క ప్రామాణికతను స్వయంగా పరిశీలించడం ద్వారా విశ్వసించవచ్చు.

5. యాజమాన్యం మరియు ప్రామాణికత ధృవీకరణ (Ownership and Authenticity certification)

ప్రతి ఎన్‌ఎఫ్‌టీ నమోదు చేయబడే మెటాడేటా అనేది మార్పు చేయుటకు వీలుకాని ఒక రికార్డు అని చెప్పవచ్చు. అదే విధంగా ప్రతి ఎన్‌ఎఫ్‌టీ ఒక ప్రామాణిక ధృవపత్రాన్ని పొందుతుంది. ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను సృష్టించిన వాటి అసలు సృష్టికర్తలు ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను కలిగి ఉన్న ఖాతాలను ఒక ప్రైవేట్ కీ ద్వారా నియంత్రిస్తారు. తద్వారా వారు ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను ఏ ఖాతాలకైనా బదిలీ చేయవచ్చు.

6. పరస్పర మార్పిడి (Inter operability)

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలను వికేంద్రీకృత వారధుల (Decentralized bridge) లేదా కేంద్రీకృత రక్షణాత్మక సేవ (Centralized Custodial Service)లను ఉపయోగించి వివిధ డిస్ట్రిబ్యూటెడ్ లెడ్జర్ టెక్నాజీలలో క్రయ, విక్రయాలు జరపవచ్చు.

క్రిప్టోకరెన్సీ మరియు ఎన్‌ఎఫ్‌టీల మధ్య వైవిధ్యం :

క్రిప్టోకరెన్సీ మాదిరిగానే ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఒకేరకమైన ప్రోగ్రామింగ్‌ను ఉపయోగించి నిర్మించబడినప్పటికీ అవి ఒకే మాదిరిగా ఉండవు. భౌతికంగా మనం ఉపయోగించే కరెన్సీ నోట్లు మరియు క్రిప్టో కరెన్సీలు ఒకదానితో మరొకటి భర్తీ చేయవచ్చు లేదా మార్పిడి చేయవచ్చు. అయితే ప్రతి ఎన్‌ఎఫ్‌టీకి ఒక డిజిటల్ ధృవ పత్రం ఉన్నందున వాటిని ఒకదానితో మరొకటి మార్పిడి చేయుటకు వీలుకాదు. అనగా ఇవి నాన్‌ఫంజిబుల్ స్వభావాన్ని కల్గి ఉంటాయి.

ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు – భారతదేశం

నిశితంగా పరిశీలించినట్లయితే ఇటీవలికాలంలో భారతదేశంలోని ధనికవర్గాలలో ఎన్‌ఎఫ్‌టీల పట్ల ఆదరణ క్రమంగా పెరుగుతోందని చెప్పవచ్చు. ఎప్పుడూ బంగారం, రియల్‌ఎస్టేట్, నిర్మాణరంగం లాంటి రంగాల్లోనే కాకుండా మనదేశంలోని ధనిక వర్గాలు ఎన్‌ఎఫ్‌టీలలో కూడా పెట్టుబడులు పెడుతూ, తమ పెట్టుబడుల ప్రాథమ్యాలలో వైవిధ్యాన్ని ప్రదర్శించేందుకు ఉత్సాహం చూపిస్తున్నారు. తద్వారా ఎన్‌ఎఫ్‌టీలు ఆస్తి తరగతి (Asset Class) విశ్వసనీయతను పొందు తున్నాయి. ఉదా॥ రామ్‌గోపాల్ వర్మ తన **డేంజరస్** అన్న సినిమాను, దుల్కర్ సల్మాన్ తన **"కురుప్"** అన్న సినిమాను ఎన్‌ఎఫ్‌టీలో అమ్మకానికి పెట్టారు.

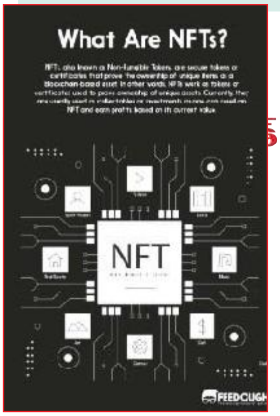

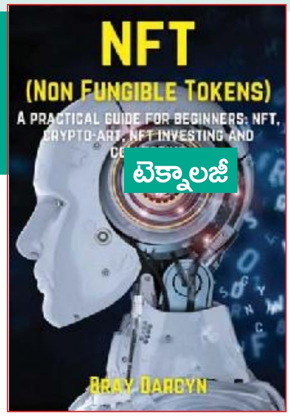

నాస్‌కామ్ అధ్యయనం ప్రకారం మనదేశంలోని సగానికి పైగా రాష్ట్రాలలో ప్రభుత్వ రంగం బ్లాక్‌చైన్ ఆధారిత సాంకేతిక పరిజ్ఞానానికి మద్దతునిచ్చి, నడిపిస్తోంది. పరిశ్రమల ద్వారా పెద్ద ఎత్తున నిర్వహించ బడుతున్న వ్యాపారరంగంలో బ్లాక్‌చైన్ ఆధారిత అనువర్తనాలు విస్తృతమైన ప్రాచుర్యాన్ని పొందుతున్నాయి.

అయితే మనదేశంలో ఎన్ఎఫ్‌టీల కొనుగోలు మరియు అమ్మకాన్ని నిషేధించే ప్రత్యేకమైన చట్టమేదీ లేదు. క్రిప్టోకరెన్సీల పట్ల మనదేశంలో నెలకొని ఉన్న ఒక అస్పష్టపూరిత వాతావరణం, ఎన్ఎఫ్‌టీల వర్తకంపై కూడా ప్రభావం చూపిస్తోందని విశ్లేషకుల అభిప్రాయం.

"క్రిప్టోకరెన్సీ నిషేధం మరియు అధికారిక డిజిటల్ కరెన్సీ నియంత్రణ-2019" పేరుతో ఉన్న క్రిప్టోకరెన్సీ ముసాయిదా బిల్లు పార్లమెంట్ ఆమోదం పొందిన తరువాత ఎన్ఎఫ్‌టీల క్రయ విక్రయాల నియంత్రణపై ఒక స్పష్టత వచ్చే అవకాశం ఉంది. ఎన్ఎఫ్‌టీల వ్యాపారం సులభశైలిలో జరగాలంటే భారతదేశంలో క్రిప్టోకరెన్సీకి చట్టబద్ధత కల్పించాలి. దీంతో పాటు మనీ లాండరింగ్, మేధోసంపత్తి హక్కుల ఉల్లంఘన, పన్నుల విధింపు విషయంలో అనేక ఆందోళనలున్నాయి. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఎన్ఎఫ్‌టీల వర్తకం విషయంలో మెరుగైన, ముందు చూపుతో కూడిన వ్యూహాన్ని అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉంది.

అనుకూలతలు :

1. డిజిటల్ ఆస్తిపై యాజమాన్య హక్కులు (Ownership Rights over a digital Asset)

ఏదైనా ఒక భౌతిక వస్తువును డిజిల్ రూపంలో ఎన్ఎఫ్‌టీలుగా మార్చిన వాటి సృష్టికర్తలకు (Creators) దానిపై యాజమాన్య హక్కులుంటాయి. ఆ ఎన్ఎఫ్‌టీని ఒకరి నుండి మరొకరికి అమ్మేకొద్దీ దాని సృష్టికర్తలకు లాభాల నుండి 10 శాతం ఆదాయం బదిలీ చేయబడుతుంది.

2. ప్రత్యేకమైనది మరియు సేకరించదగినది (Unique and collectable)

ఎన్ఎఫ్‌టీలు ప్రత్యేకమైనవి మరియు అరుదైనవి కాబట్టి వాటిని సేకరించాలనే కోరిక ప్రజల్లో ప్రబలంగా ఉంది.

3. మార్పులేని తత్వం (Immutability)

ఎన్ఎఫ్‌టీలు బ్లాక్‌చైన్ సాంకేతికత ఆధారంగా పనిచేస్తాయి. కావున వాటిని సవరించడం, నిర్మూలించడం, లేదా వేరొకదానితో పునఃప్రతిష్ఠించడం అసాధ్యం. ఒక డిజిటల్ కంటెంట్ యొక్క ఆవిర్భావాన్ని మరియు ప్రామాణికతను కూడా నిరూపించేందుకు అవి సహకారాన్ని అందిస్తాయి.

ప్రతికూలతలు

1. ఊహాజనిత మార్కెట్ (Speculation Market)

ఎన్ఎఫ్‌టీల యొక్క నిజవిలువ ఇంత వరకూ నిర్ధారించబడలేదు. భావోద్వేగపూరిత నాణ్యత (Emotive Quality)పై ఆధారపడి మాత్రమే వాటి విలువను నిర్ణయిస్తున్నారు. తద్వారా ఎన్ఎఫ్‌టీల వర్తకం అనేది ప్రస్తుతం ఒడిదుడుకుల దశలో ఉంది.

2. డిజిటల్ ఆస్తుల యొక్క అనుకరణ ప్రమాదం (Risk of Imitation of Digital Assets)

ఎన్ఎఫ్‌టీలు డిజిటల్ ఆస్తులైనప్పటికీ దానిని సరిపోలిన కాపీలు లేవని చెప్పలేము. దాని అనుకరణను నియంత్రించవచ్చు కాబట్టి అనుకరించే ప్రమాదం ఉంది. వివిధ వెబ్‌సైట్‌లలో ఉంచబడిన పెయింటింగ్, జీఐఎఫ్ మరియు వీడియోల యొక్క ప్రామాణికత యొక్క టోకెన్ యజమాని వద్ద ఉంటుంది. కాబట్టి అవి అనేకసార్లు అనుకరించవచ్చు.

3. అధిక ఇంధన వ్యయం (High Fuel Cost)

ఎన్ఎఫ్‌టీలు బ్లాక్‌చైన్ ఆధారిత సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పనిచేస్తాయి కాబట్టి సమాచారాన్ని రికార్డులో నమోదు చేయడానికి పెద్ద మొత్తంలో కంప్యూటర్లు మరియు వాటిని నిర్వహించడానికి విద్యుచ్ఛక్తి అవసరం.

అధిక ఇంధన వినియోగం పర్యావరణానికి ప్రతికూల ప్రభావాలను కలిగిస్తుంది. తద్వారా ఎన్ఎఫ్‌టీల ద్వారా సృష్టించబడే డిజిటల్ ఆస్తులు సుస్థిరమైనవా కాదా అన్నది నిర్ధారించడం కష్టం.

4. దొంగిలించబడే ప్రమాదం (Risk of theft)

మిగిలిన వాటితో పోల్చినప్పుడు ఎన్ఎఫ్‌టీలు బ్లాక్‌చైన్ వంటి సుస్థిరమైన సాంకేతికతతో నిర్వహించబడుతున్నప్పటికీ ఎన్ఎఫ్‌టీల క్రయవిక్రయాలు జరిపే ట్రేడింగ్ ప్లాట్ ఫాంలు మరియు ఎక్స్ఛేంజీలు పూర్తిగా సురక్షితం కాదు.

సైబర్ నిబంధనల ఉల్లంఘనల వల్ల ఎన్ఎఫ్‌టీలు చోరీకి గురైనట్లు అనేక నివేదికలు తెలుపుతున్నాయి.

చివరిగా :

అనూహ్యంగా, రెట్టించిన వేగంతో వివిధ రూపాలలో నేడు డిజిటల్ టెక్నాలజీ పురోగమిస్తున్నందున, డిజిటల్ టెక్నాలజీ ఆధారిత ఎన్ఎఫ్‌టీలలో చిన్నచిన్న లోపాలను సవరించినట్లయితే భవిష్యత్ డిజిటల్ లావాదేవీలలో అవి ప్రభంజనం సృష్టించడం ద్వారా మానవాళికి మహోపకారం చేస్తాయనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

-పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు, m : 9550290047
e : obu.jmd@gmail.com

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ (Regd. 720/1982)

హైదరాబాద్

బాల చెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

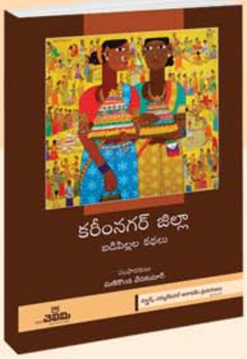

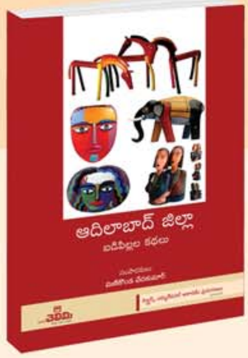

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు – ఒకటేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానఖని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో నైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు.

ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. **'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ'** తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల **"బడి పిల్లల కథలు"** సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది.

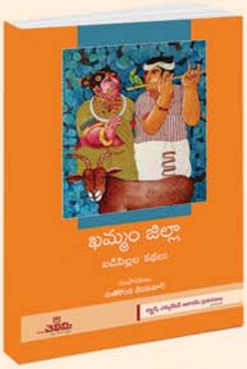

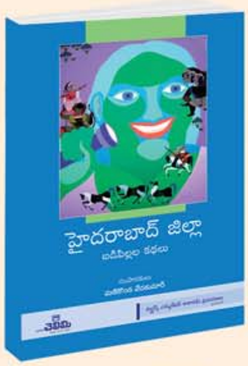

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

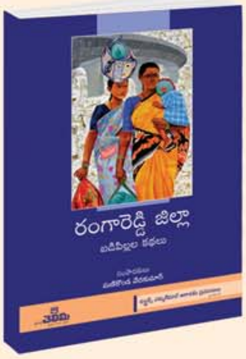

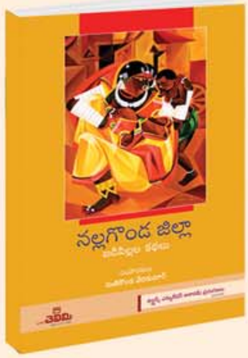

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.
మరియు
'భూపతి సదన్' 3-6-716,
స్ట్రీట్ నెం. 12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాద్-500029
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com
website : www.balachelimi.com

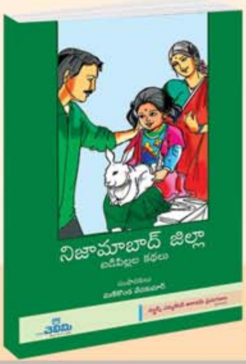

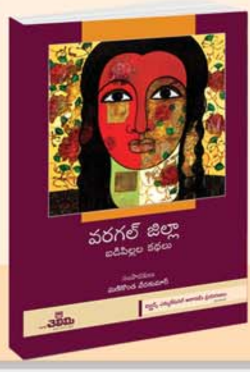

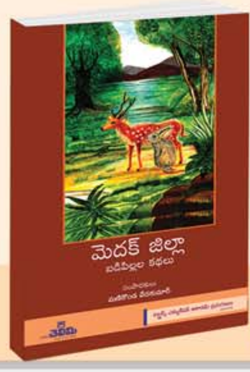

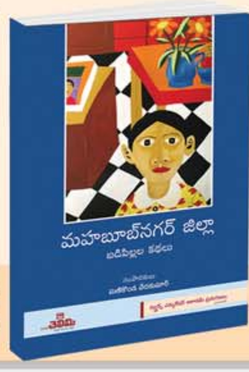

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

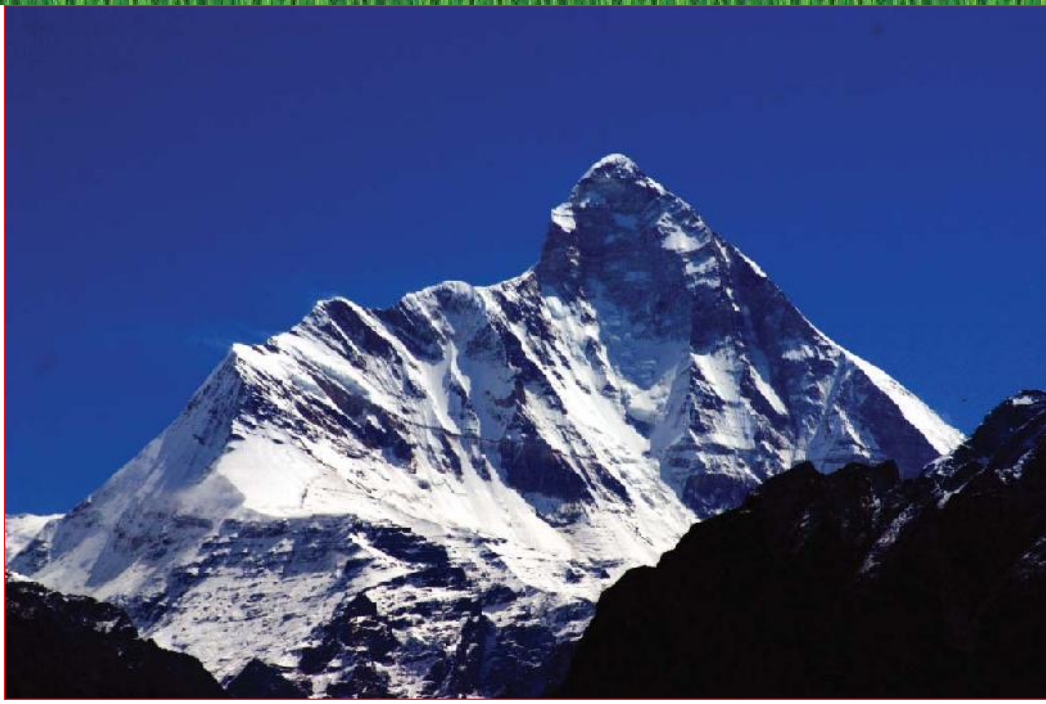

భారతదేశంలో రెండవ ఎత్తైన పర్వతం

నందా దేవి

ప్రపంచంలో 23వ ఎత్తైన శిఖరం

1988లో UNESCOచే ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా 'నందా దేవి నేషనల్ పార్క్' గుర్తింపు

నందా దేవి భారతదేశంలో రెండవ ఎత్తైన పర్వతం. ఇది కాంచన్‌జంగా తర్వాత దేశంలోనే ఎత్తైనది (కాంచన్‌జంగా భారతదేశం మరియు నేపాల్ సరిహద్దులో ఉంది). ఇది ప్రపంచంలోనే 23వ ఎత్తైన శిఖరం.

1808లో గణనలు ధౌలగిరి ఎత్తుగా ఉన్నట్లు నిరూపించడానికి ముందు నందా దేవి ప్రపంచంలోనే ఎత్తైన పర్వతంగా పరిగణించబడింది. ఇది 1975 వరకు భారతదేశంలో ఎత్తైన పర్వతం, 1948 వరకు స్వతంత్ర రాజ్యంగా ఉన్న సిక్కిం మరియు ఆ తర్వాత భారతదేశానికి రక్షిత ప్రాంతంగా ఉంది. ఇది రిపబ్లిక్ ఆఫ్ ఇండియాలో భాగమైంది. ఉత్తరాఖండ్‌లోని చమోలి గర్వాల్ జిల్లాలో, పశ్చిమాన రిషిగంగా లోయ, తూర్పున గొరిగంగా లోయ మధ్య ఉంది.

"ఆనందాన్ని ఇచ్చే దేవత" అని దీనికి వున్న పేరు అర్థం, గర్వాల్, కుమాన్ హిమాలయాల యొక్క పోషక దేవతగా పరిగణించబడుతుంది. మతపరమైన ప్రాముఖ్యతను గుర్తించి, దాని పెళుసుగా ఉండే పర్యావరణ వ్యవస్థ యొక్క రక్షణ కోసం, భారత ప్రభుత్వం 1983లో శిఖరాన్ని, అలాగే దాని చుట్టూ ఉన్న ఎత్తైన పర్వతాల వృత్తాన్ని-నందా దేవి అభయారణ్యం-స్థానికులకు మరియు అధిరోహకులకు పరిమితం కాదని ప్రకటించింది. చుట్టూ ఉన్న నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ 1988లో యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా ప్రకటించబడింది.

గుర్తించదగిన లక్షణాలు

నందా దేవి రెండు-శిఖరాల మాసిఫ్, ఇది 2 కిలోమీటర్ల పొడవు (1.2 మైళ్ళు) ఎత్తైన శిఖరాన్ని ఏర్పరుస్తుంది, తూర్పు-పశ్చిమ దిశలో ఉంటుంది. పశ్చిమ శిఖరం ఎత్తుగా ఉంటుంది. తూర్పు

శిఖరాన్ని నందా దేవి తూర్పు అని పిలుస్తారు (స్థానికంగా సునందా దేవి అని పిలుస్తారు). దిగువ శిఖరం. ప్రధాన శిఖరం భారతీయ హిమాలయాలలోని కొన్ని ఎత్తైన పర్వతాలతో కూడిన అవరోధ వలయం ద్వారా రక్షించబడింది. వీటిలో పన్నెండు ఎత్తు 6,400 మీటర్లు (21,000 అడుగులు) దాటి, భారతీయ పురాణాలు, జానపద కథలలో హిమాలయ కుమార్తెగా దాని పవిత్ర స్థితిని మరింత పెంచింది. దాదాపు అధిగమించలేని ఈ రింగ్ లోపలి భాగాన్ని నందా దేవి అభయారణ్యం అని పిలుస్తారు. నందా దేవి నేషనల్ పార్క్‌గా రక్షించబడింది. నందా దేవి తూర్పు రింగ్ యొక్క తూర్పు అంచున (పార్క్) సరిహద్దులో ఉంది. చమోలి, పితోరాఘర్, బాగేశ్వర్ జిల్లాలు.

ఈ శిఖరాలను కలిపి నంద మరియు సునంద దేవతల శిఖరాలుగా పేర్కొనవచ్చు. ఈ దేవతలు పురాతన సంస్కృత సాహిత్యంలో (శ్రీమద్ భాగవతం లేదా భాగవత పురాణం) కలిసి కనిపించారు. భారతదేశంలోని కుమావోన్, గర్వాల్, ఇతర ప్రాంతాలలో కవలలుగా పూజించబడ్డారు. నందా దేవి ఈస్ట్‌ని సునంద దేవిగా ప్రచురితమైన మొదటి ప్రస్తావన ఇటీవలి నవల (మల్హోత్రా 2011)లో కుమావోన్ ప్రాంతాన్ని నేపథ్యంగా కలిగి ఉంది.

ప్రపంచంలోని 23వ ఎత్తైన స్వతంత్ర శిఖరంతో పాటు, నందా దేవి స్థానిక భూభాగాల కంటే పెద్ద, నిటారుగా పెరగడం కూడా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఇది దాదాపు 4.2 కిలోమీటర్లు (2.6 మైళ్ళు)లో దక్కిని నందా దేవి గ్లేసియర్‌పై దాని తక్షణ నైరుతి స్థావరం నుండి 3,300 మీటర్లు (10,800 అడుగులు) పైకి ఎగబాకింది. ఉత్తరాన ఉన్న హిమానీనదాల పైన దాని పెరుగుదల సమానంగా ఉంటుంది. ఇది ప్రపంచంలోని అత్యంత ఎత్తైన శిఖరాలలో ఒకటిగా నమోదైంది. ఉదాహరణకు, K2 యొక్క స్థానిక ప్రొఫైల్‌తో పోల్చదగినది. సాపేక్షంగా లోతైన లోయలతో చుట్టుముట్టబడినందున, కొంచెం దూరంలో ఉన్న భూభాగాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పుడు నందా దేవి కూడా ఆకట్టుకుంటుంది. ఉదాహరణకు ఇది కేవలం 50 కిమీ (30 మైళ్ళు)లో గొరిగంగ లోయ నుండి 6,500 మీటర్లు (21,300 అడుగులు) పైకి పెరుగుతుంది.

మాసిఫ్ యొక్క ఉత్తరం వైపున ఉత్తరి నందా దేవి గ్లేసియర్ ఉంది. ఇది ఉత్తరి రిషి గ్లేసియర్‌లోకి ప్రవహిస్తుంది. నైరుతి దిశలో, దక్కిణి నందా దేవి గ్లేసియర్‌ను కనుగొని, దక్కిని రిషి గ్లేసియర్‌లోకి ప్రవహిస్తుంది. ఈ హిమానీనదాలన్నీ అభయారణ్యంలో ఉన్నాయి. పశ్చిమాన రిషి గంగాలోకి ప్రవహిస్తాయి. తూర్పున పచు హిమానీనదం ఉంది. ఆగ్నేయంలో నందఘుంటి, లావన్ గ్లేసియర్‌లు ఉన్నాయి. ఇవి లావన్ గడ్‌ను పోషిస్తాయి. ఇవన్నీ మిలామ్ లోయలోకి పోతాయి. దక్షిణాన పిండారీ గ్లేసియర్ ఉంది. ఇది పిండార్ నదిలోకి ప్రవహిస్తుంది. సునందా దేవికి దక్షిణంగా, దక్కిని నందా దేవి హిమానీనదం నుండి లావన్ గాడ్ డ్రైనేజీని విభజిస్తూ, లాంగ్‌స్టాఫ్ కల్నల్, 5,910 మీ (19,390 అడుగులు), నందా దేవి అభయారణ్యంలోకి ప్రవేశించే ఎత్తైన పాస్‌లలో ఒకటి.

అన్వేషణ – అధిరోహణ

నందా దేవి అధిరోహణకు అభయారణ్యంలోకి వెళ్ళడానికి దారిని కనుక్కోవడానికి యాభై సంవత్సరాలు పట్టింది. ఔట్‌లెట్ రిషి జార్జ్. ఇది ఒక లోతైన, ఇరుకైన లోయ, ఇది సురక్షితంగా ప్రయాణించడం చాలా కష్టం. అభయారణ్యంలోకి ప్రవేశించడానికి అతిపెద్ద అవరోధంగా ఉంది. ఏ ఇతర మార్గం అయినా కష్టతరమైన పాస్‌లను కలిగి ఉంటుంది. వీటిలో అత్యల్ప మార్గం 5,180 మీ (16,990 అడుగులు). 1930లలో హ్యూ రట్లేడ్జ్ మూడుసార్లు శిఖరాన్ని చేరుకోవడానికి ప్రయత్నించాడు. ప్రతిసారీ విఫలమయ్యాడు. టైమ్స్‌కి రాసిన లేఖలో, 'నందా దేవి తన ఓటర్లకు వారి నైపుణ్యం మరియు ఓర్పు కంటే అడ్మిషన్ పరీక్షను విధిస్తుంది' అని రాశారు. ఉత్తర ధ్రువాన్ని చేరుకోవడం కంటే నందా దేవి అభయారణ్యంలోకి మాత్రమే ప్రవేశించడం చాలా కష్టమని అన్నారు. 1934లో, బ్రిటీష్ అన్వేషకులు ఎరిక్ షిప్టన్, హెచ్‌డబ్ల్యు టిల్మాన్, ముగ్గురు షెర్పా సహచరులు, అంగ్తార్కే, పసాంగ్, కుసాంగ్‌లతో కలిసి చివరకు రిషి జార్జ్ గుండా అభయారణ్యంలోకి మార్గాన్ని కనుగొన్నారు.

1936లో బ్రిటీష్-అమెరికన్ యాత్ర ద్వారా పర్వతాన్ని అధిరోహించినప్పుడు, 1950లో అన్నపూర్ణ 8,091 మీటర్లు (26,545 అడుగులు) ఆరోహణ వరకు మానవుడు అధిరోహించిన ఎత్తైన శిఖరం ఇది. (అయితే, 1920లలో ఎవరెస్ట్ శిఖరంపై బ్రిటీష్ వారు ఇంతకు ముందే ఎత్తైన శిఖరాలను చేరుకున్నారు. జార్జ్ మల్లోరీ 1924లో ఎవరెస్ట్ శిఖరాన్ని చేరుకునే అవకాశం ఉంది.) ఇది గతంలో ప్రయత్నించిన దానికంటే ఏటవాలుగా, మరింత స్థిరమైన భూభాగాన్ని కలిగి ఉంది. అంత ఎత్తులో. ఈ యాత్ర దక్షిణ శిఖరాన్ని

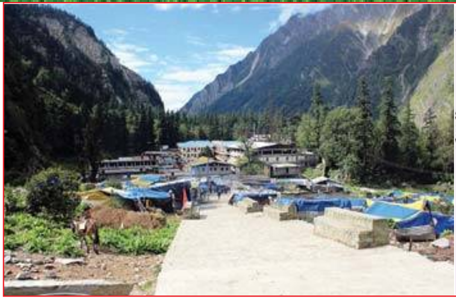

అధిరోహించింది. దీనిని కాక్స్‌కాంబ్ రిడ్జ్ అని కూడా పిలుస్తారు. ఇది సాపేక్షంగా, నేరుగా ప్రధాన శిఖరానికి దారి తీస్తుంది. శిఖరాగ్ర జంట HW టిల్మాన్, నోయెల్ ఓడెల్, టిల్మాన్ స్థానంలో చార్లెస్ హ్యూస్టన్ ఉండాల్సి ఉంది. కానీ అతను తీవ్రమైన ఫుడ్ పాయిజనింగ్‌కు గురయ్యాడు. ప్రఖ్యాత పర్వతారోహకుడు, పర్వత రచయిత హెచ్. ఆడమ్స్ కార్టర్ కూడా ఈ యాత్రలో ఉన్నాడు. ఇందులో ఏడుగురు అధిరోహకులు మాత్రమే ఉన్నారు. స్థిరమైన తాడులు లేదా 6,200 మీ (20,300 అడుగులు) పైన ఎటువంటి షెర్పా మద్దతును ఉపయోగించలేదు. ఆరోహణలో పాలుపంచుకోని ఎరిక్ షిప్టన్ దీనిని "హిమాలయాలలో ఇప్పటివరకు ప్రదర్శించిన అత్యుత్తమ పర్వతారోహణ సాధన" అని పేర్కొన్నాడు.

కాక్స్‌కాంబ్ మార్గాన్ని అనుసరించి 1964లో ఎన్. కుమార్ నేతృత్వంలోని భారతీయ బృందం నందా దేవి యొక్క రెండవ ఆరోహణను సాధించింది.

సెంట్రల్ ఇంటెలిజెన్స్ ఏజెన్సీ మిషన్

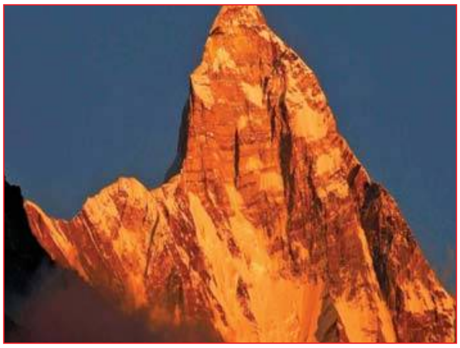

1965 నుండి 1968 వరకు, సెంట్రల్ ఇంటెలిజెన్స్ ఏజెన్సీ (CIA), ఇంటెలిజెన్స్ బ్యూరో (IB) సహకారంతో నందా దేవి శిఖరంపై అణుశక్తితో నడిచే టెలిమెట్రీ రిలే రిలే లిజనింగ్ పరికరాన్ని ఉంచడానికి ప్రయత్నించింది. చైనా యొక్క క్షిపణి కార్యక్రమంలో సాపేక్ష శైశవ దశలో ఉన్న సమయంలో, జిన్‌జియాంగ్ ప్రావిన్స్‌లో నిర్వహించిన క్షిపణి పరీక్ష ప్రయోగాల నుండి టెలిమెట్రీ సంకేతాలను అడ్డగించేందుకు ఈ పరికరం రూపొందించబడింది. ప్రమాదకరమైన వాతావరణ పరిస్థితుల కారణంగా యాత్ర వెనక్కి తగ్గింది. పరికరాన్ని నందా దేవి శిఖరం దగ్గర వదిలివేసింది. వారు పరికరం కోసం వెతకడానికి తదుపరి వసంతకాలంలో తిరిగి వచ్చారు. అది విజయవంతం కాలేదు. CIA చేసిన ఈ చర్య ఫలితంగా, అభయారణ్యం 1960లలో చాలా వరకు విదేశీ యాత్రలకు మూసివేయబడింది. 1974లో అభయారణ్యం తిరిగి తెరవబడింది.

చరిత్ర

అభయారణ్యం అన్వేషించడానికి మొదటి రికార్డ్ ప్రయత్నం 1883లో WW గ్రాహంచే రిషి గంగ వరకు మాత్రమే సాగింది. 1870, (TG లాంగ్‌స్టాఫ్) 1926, 1927, 1932 (హగ్ రటిల్‌డ్జ్)లో అన్వేషకులు చేసిన ఇతర ప్రయత్నాలు ఫలవంతమైన ఫలితాలను ఇవ్వలేదు. ఎరిక్ షిప్టన్, హెచ్‌డబ్ల్యు టిల్మాన్ 1934లో రిషి గంగ ద్వారా అంతర్గత అభయారణ్యంలోకి ప్రవేశించారు. తద్వారా అభయారణ్యంలో విస్తృతమైన అన్వేషణ ప్రారంభమైంది. 1939లో ఈ ప్రాంతాన్ని ఆటల అభయారణ్యంగా ప్రకటించారు.

నందా దేవి నేషనల్ పార్క్

నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ లేదా నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్, 1982లో స్థాపించబడింది. ఇది ఉత్తర భారతదేశంలోని ఉత్తరాఖండ్‌లోని చమోలి గర్వాల్ జిల్లాలో నందా దేవి (7816 మీ) శిఖరం చుట్టూ ఉన్న జాతీయ ఉద్యానవనం. మొత్తం పార్క్ సగటు సముద్ర మట్టానికి 3,500 మీ (11,500 అడుగులు) కంటే ఎక్కువ ఎత్తులో ఉంది.

నేషనల్ పార్క్ 1988లో యునెస్కోచే ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా లిఖించబడింది. ఇది తరువాత విస్తరించబడింది. 2005లో నందా దేవి అండ్ వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్‌గా పేరు మార్చబడింది.

నేషనల్ పార్క్‌లో నందా దేవి అభయారణ్యం ఉంది. ఇది 6,000 మీటర్లు (19,700 అడుగులు), 7,500 మీ (24,600 అడుగులు) ఎత్తులో ఉన్న శిఖరాల వలయంతో చుట్టుముట్టబడిన హిమనదీయ పరీవాహక ప్రాంతం. రిషి గంగా నది ద్వారా దాదాపు నిటారుగా ఉన్న రిషి గంగా జార్జ్ ద్వారా ప్రవహిస్తుంది. దుర్గమమైన అపవిత్రము.

నేషనల్ పార్క్ 2,236.74 km2 (863.61 sq mi) పరిమాణంలో ఉన్న నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్‌లో పొందుపరచబడింది. ఇది 5,148.57 km 2 (1,987.87 sq mi) దేవి చుట్టూ ఉన్న బఫర్ జోన్‌లో ఉంది. వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్ యునెస్కో సైట్.

నందా దేవి అభయారణ్యం యొక్క లేఅవుట్

నేషనల్ పార్క్‌లోని నందా దేవి అభయారణ్యం లోపలి, ఔటర్ అని రెండు భాగాలుగా విభజించవచ్చు. కలిసి, అవి ప్రధాన అభయారణ్యం గోడతో చుట్టుముట్టబడి ఉన్నాయి. ఇది ఉత్తరం,

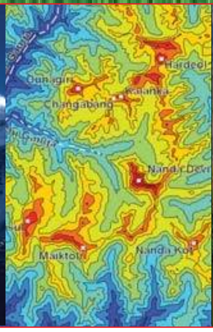

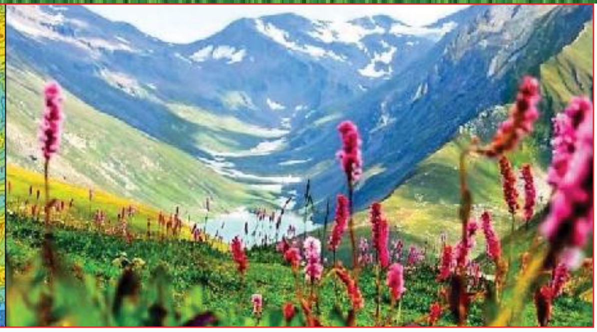

తూర్పు, దక్షిణం వైపులా ఎత్తైన, నిరంతర గట్లుతో సుమారుగా చతురస్రాకార ఆకృతిని ఏర్పరుస్తుంది. పశ్చిమం వైపున, తక్కువ ఎత్తులో కానీ ఇప్పటికీ గంభీరమైన చీలికలు ఉత్తరం, దక్షిణం నుండి రిషి గంగా గార్జ్ వైపు పడిపోతాయి. ఇది అభయారణ్యం పశ్చిమం వైపు ప్రవహిస్తుంది.

ఇన్నర్ అభయారణ్యం మొత్తం వైశాల్యంలో దాదాపు మూడింట రెండు వంతుల తూర్పు భాగాన్ని ఆక్రమించింది. నందా దేవి శిఖరాన్ని చుట్టుముట్టే రెండు ప్రధాన హిమానీనదాలు, ఉత్తరి (ఉత్తర) రిషి గ్లేసియర్ మరియు దక్షిణి (దక్షిణ) రిషి గ్లేసియర్ ఉన్నాయి. ఇవి వరుసగా చిన్న ఉత్తరి నందా దేవి, దక్షిణ నందా దేవి హిమానీనదాలచే పోషించబడతాయి. రిషి జార్జ్ ద్వారా 1934లో ఎరిక్ షిప్టన్, హెచ్‌డబ్ల్యు టిల్మాన్‌లు ఇన్నర్ అభయారణ్యంలోకి బ్రిటీష్ వారి ప్రవేశాన్ని నమోదు చేశారు.

ఔటర్ అభయారణ్యం మొత్తం అభయారణ్యంలో పశ్చిమాన మూడవ భాగాన్ని ఆక్రమించింది. అంతర్గత అభయారణ్యం నుండి ఎత్తైన చీలికల ద్వారా వేరు చేయబడింది. దీని ద్వారా రిషి గంగ ప్రవహిస్తుంది. ఇది రిషి గంగ ద్వారా రెండుగా విభజించబడింది. ఉత్తరం వైపున రమణి హిమానీనదం ఉంది. ఇది దునగిరి, చంగాబాంగ్ వాలుల నుండి క్రిందికి ప్రవహిస్తుంది. దక్షిణాన అదే పేరుతో ఉన్న శిఖరం నుండి ప్రవహించే త్రిసూల్ గ్లేసియర్ ఉంది. అభయారణ్యంలోని ఈ భాగం బయటికి అందుబాటులో ఉంటుంది (అయితే 4,000 మీ (13,000 అడుగులు) పాస్ అవసరం). ఔటర్ అభయారణ్యం గుండా వెళ్ళిన మొదటి తీవ్రమైన అధిరోహణ యాత్ర TG లాంగ్‌స్టాఫ్, అతను 1907లో పేరున్న హిమానీనదం ద్వారా త్రిసూల్ Iని అధిరోహించాడు.

జంతుజాలం

సాధారణ పెద్ద క్షీరదాలు హిమాలయన్ కస్తూరి జింక, ప్రధాన భూభాగం సెరో, హిమాలయన్ తహర్. హిమాలయ గోరల్‌లు పార్క్ పరిసరాల్లోనే కానీ లోపల కనిపించవు. మాంసాహారులు మంచు చిరుత, హిమాలయ నల్ల ఎలుగుబంటి మరియు బహుశా హిమాలయన్ బ్రౌన్ ఎలుగుబంటిచే ప్రాతినిధ్యం వహిస్తారు. పార్కులో లంగూర్లు కనిపిస్తాయి, అయితే రీసస్ మకాక్ పార్క్ యొక్క పొరుగు ప్రాంతాలలో సంభవిస్తుంది. 1993లో ఒక శాస్త్రీయ యాత్రలో, మొత్తం 114 పక్షి జాతులు గుర్తించబడ్డాయి.

ఫ్లోరా

నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ అనేక రకాల వృక్ష జాతులకు నిలయం. 17 అరుదైన జాతులతో సహా 312 పుష్ప జాతులు ఇక్కడ కనుగొనబడ్డాయి. ఫిర్, బిర్చ్, రోడోడెండ్రాన్ మరియు జునిపెర్ ప్రధాన వృక్షజాలం. వాతావరణం పొడిగా ఉండటం వల్ల అంతర్భాగాలలో వృక్షసంపద తక్కువగా ఉంటుంది. నందా దేవి గ్లేసియర్ దగ్గర వృక్షసంపద కనిపించదు. రమణి, ఆల్పైన్, ప్రోన్ మోసెస్, లైకెన్‌లు నందా దేవి నేషనల్ పార్క్‌లో కనిపించే ఇతర ముఖ్యమైన పుష్ప జాతులు.

ఉద్యానవనం, పరిసరాల యొక్క పేరు పెట్టబడిన శిఖరాలు

అభయారణ్యం లోపల నందా దేవి కాకుండా, క్రింది శిఖరాలు ఉన్నాయి.

నందా దేవి : 7,816 మీ (25,643 అడుగులు)

దేవీస్తాన్ I, II: 6,678 మీటర్లు (21,909 అడుగులు), 6,529 మీ (21,421 అడుగులు)

రిషి కోట్: 6,236 మీ (20,459 అడుగులు)

నందా దేవి మరియు వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్స్

పశ్చిమ హిమాలయాలో ఎత్తైన ప్రదేశంలో, భారతదేశంలోని వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్ స్థానిక ఆల్పైన్ పువ్వుల పచ్చిక బయళ్లకు మరియు అద్భుతమైన ప్రకృతి సౌందర్యానికి ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ వైవిధ్యభరితమైన ప్రాంతం ఆసియాటిక్ నల్ల ఎలుగుబంటి, మంచు చిరుతపులి, గోధుమ ఎలుగుబంటి మరియు నీలం గొర్రెలతో సహా అరుదైన మరియు అంతరించిపోతున్న జంతువులకు కూడా నిలయంగా ఉంది. వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్ యొక్క సున్నితమైన ప్రకృతి దృశ్యం నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ యొక్క కఠినమైన పర్వత అరణ్యాన్ని పూర్తి చేస్తుంది. వారు కలిసి జంస్కార్ మరియు గ్రేట్ హిమాలయాల పర్వత శ్రేణుల మధ్య ఒక ప్రత్యేకమైన పరివర్తన జోన్‌ను కలిగి ఉన్నారు, పర్వతారోహకులు మరియు వృక్షశాస్త్రజ్ఞులు ఒక శతాబ్దం పాటు మరియు హిందూ పురాణాలలో చాలా కాలం పాటు ప్రశంసించారు.

లోయ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్

నందా దేవి జాతీయ ఉద్యానవనం 7,817 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్న భారతదేశంలోని రెండవ ఎత్తైన పర్వతం ద్వారా ఆధిపత్యం చెలాయించిన సుదూర పర్వత అరణ్యానికి ప్రసిద్ధి చెందింది.

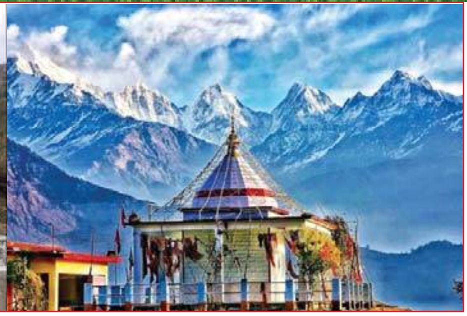

హిమానీనదాలు, మొరైన్‌లు, ఆల్పైన్ పచ్చికభూములు వంటి అద్భుతమైన భౌగోళిక లక్షణాల ద్వారా అన్ని వైపులా రక్షించబడింది. ఈ అద్భుతమైన ప్రకృతి దృశ్యం లోయ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్. అసాధారణమైన అందమైన ఎత్తైన హిమాలయ లోయతో సహజ సిద్ధంగా పూరించబడింది. దాని 'సున్నితమైన' ప్రకృతి దృశ్యం, ఉత్కంఠభరితమైన ఆల్పైన్ పువ్వుల అందమైన పచ్చికభూములు, ప్రాప్యత సౌలభ్యం ప్రఖ్యాత అన్వేషకులు, పర్వతారోహకులు, వృక్షశాస్త్రజ్ఞులచే ఒక శతాబ్దానికి పైగా సాహిత్యంలో, హిందూ పురాణాలలో చాలా కాలంగా గుర్తించబడ్డాయి.

ఔషధ మొక్కల వైవిధ్యం

నందా దేవి జాతీయ ఉద్యానవనం, దాని విస్తృత శ్రేణి ఎత్తైన ఆవాసాలతో, అనేక క్షీరదాలు, ముఖ్యంగా మంచు చిరుత, హిమాలయ కస్తూరి జింకలు, నీలం గొర్రెలు, అలాగే భారీ జనాభాతో సహా వృక్షజాలం, జంతుజాలం గణనీయంగా కలిగి ఉంది. నందా దేవి జాతీయ ఉద్యానవనంలోని అడవి అంగలేట్‌లు, గాలిఫార్మ్‌లు, మాంసాహారుల సమృద్ధి అంచనాలు పశ్చిమ హిమాలయాలలోని సారూప్య రక్షిత ప్రాంతాల కంటే ఎక్కువగా ఉన్నాయి. వెస్ట్ హిమాలయ బయోజియోగ్రాఫిక్ జోన్‌కు ప్రతినిధిగా ఉన్న విభిన్న ఆల్పైన్ వృక్షజాలం కారణంగా ఫ్లవర్స్ లోయ అంతర్జాతీయంగా ముఖ్యమైనది. జాతుల యొక్క గొప్ప వైవిధ్యం వరుసగా ఉత్తర, దక్షిణాన ఉన్న జంస్కార్, గ్రేట్ హిమాలయ శ్రేణుల మధ్య, తూర్పు, పశ్చిమ హిమాలయ వృక్షజాలం మధ్య పరివర్తన జోన్‌లో లోయ యొక్క స్థానాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనేక వృక్ష జాతులు ముప్పు పొంచి ఉన్నాయి. ఇతర భారతీయ హిమాలయ రక్షిత ప్రాంతాలలో నమోదైన వాటి కంటే ఔషధ మొక్కల వైవిధ్యం ఎక్కువగా ఉంది. నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్ మొత్తం వెస్ట్రన్ హిమాలయాస్ ఎండెమిక్ బర్డ్ ఏరియా (EBA) పరిధిలో ఉంది. ఏడు నిరోధిత-శ్రేణి పక్షి జాతులు EBA యొక్క ఈ భాగానికి చెందినవి.

సమగ్రత

నందా దేవి మరియు వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్‌లు వాటి దూరం, పరిమిత ప్రాప్యత కారణంగా సహజంగా బాగా రక్షించబడ్డాయి. రెండు పార్కులు 1930ల వరకు అన్వేషించబడలేదు. 1983 నుండి మానవజన్య ఒత్తిళ్లకు గురికాలేదు. పార్కులలోని చిన్న భాగాలకు కొన్ని బాగా నియంత్రించబడిన సమాజ-ఆధారిత పర్యావరణ పర్యాటకం మినహా. అందువల్ల, రెండు ఉద్యానవనాలు సాపేక్షంగా కలవరపడని సహజ ఆవాసాలను కలిగి ఉన్నాయి. ఇవి ఇప్పుడు సహజ ప్రక్రియల కొనసాగింపు కోసం నియంత్రణ ప్రదేశాలుగా పనిచేస్తాయి. ఈ రెండు ఉద్యానవనాలు నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్ యొక్క కోర్ జోన్‌లను ఏర్పరుస్తాయి మరియు 514,857 హెక్టార్ల విస్తీర్ణంలో ఉన్న పెద్ద బఫర్ జోన్‌తో చుట్టుముట్టబడి ఉండటం వలన ఈ ఆస్తి యొక్క సమగ్రత మరింత మెరుగుపడింది. కేదార్‌నాథ్ వన్యప్రాణుల అభయారణ్యం మరియు బయోస్పియర్ రిజర్వ్‌కు పశ్చిమం, దక్షిణం మరియు తూర్పున ఉన్న రిజర్వ్‌డ్ ఫారెస్ట్ విభాగాలు ఈ బయోస్పియర్ రిజర్వ్‌కు అదనపు బఫర్‌ను అందిస్తాయి. నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్‌లోని బఫర్ జోన్‌లలో నివసిస్తున్న స్థానిక సంఘాలు అటవీ శాఖ పరిరక్షణ కార్యక్రమాలలో చురుకుగా పాల్గొంటాయి.

నిర్వహణ అవసరాలు

నందా దేవి, వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్‌లు సహజంగానే వాటి ప్రవేశం లేని కారణంగా బాగా సంరక్షించబడ్డాయి. రాష్ట్ర అటవీ శాఖ ఈ పార్కులకు ప్రవేశం కల్పించే పరిమిత మార్గాలను క్రమం తప్పకుండా పర్యవేక్షిస్తుంది. రెండు ఉద్యానవనాలు చాలా తక్కువ స్థాయి మానవ వినియోగానికి లోబడి ఉంటాయి. కొన్ని కమ్యూనిటీ-ఆధారిత పర్యావరణ పర్యాటకం మాత్రమే పార్క్ నిర్వహణ ద్వారా నియంత్రించబడి, సులభతరం చేయబడుతుంది. 1983 నుండి ఈ పార్కుల లోపల పశువులు మేయడం లేదు. గతంలో ఇటువంటి కార్యకలాపాల వల్ల చెత్త పేరుకుపోవడం, పర్యావరణ క్షీణత కారణంగా నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ లోపల పర్వతారోహణ, సాహస-ఆధారిత కార్యకలాపాలు 1983 నుండి నిషేధించబడ్డాయి. నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ లోపల వృక్షజాలం, జంతుజాలం, వాటి ఆవాసాల స్థితి 1993 నుండి ప్రతి పదేళ్లకు ఒకసారి శాస్త్రీయ యాత్రల ద్వారా పర్యవేక్షించబడింది. రిమోట్ సెన్సింగ్ డేటా యొక్క సర్వేలు, సమయ

శ్రేణి విశ్లేషణ ఫలితాలు వృక్షజాలం యొక్క స్థితిలో గణనీయమైన మెరుగుదలని సూచిస్తున్నాయి. నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్ యొక్క బఫర్ జోన్‌లోని జాతీయ ఉద్యానవనాలు, రిజర్వ్ చేయబడిన అడవులు రెండూ వరుసగా వన్యప్రాణుల నిర్వహణ, పని ప్రణాళికల ప్రకారం బాగా రక్షించబడి నిర్వహించబడుతున్నాయి.

నందా దేవి, వ్యాలీ ఆఫ్ ఫ్లవర్స్ నేషనల్ పార్క్‌ల యొక్క దీర్ఘకాలిక రక్షణ అనేది పార్కుల లోపల ఉన్న అధిక స్థాయి రక్షణ. ప్రస్తుత తక్కువ స్థాయి మానవజన్య ఒత్తిళ్ల నిర్వహణపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ ఉద్యానవనాలలో వన్యప్రాణుల స్థితి, వాటి ఆవాసాలను క్రమం తప్పకుండా పర్యవేక్షించడం చాలా కీలకం. పర్యాటక లేదా యాత్రికుల నిర్వహణ, నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్ యొక్క బఫర్ జోన్ లోపల జల విద్యుత్ ప్రాజెక్టులు, మౌలిక సదుపాయాల వంటి అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు ప్రస్తుతం ఉన్నా వాటి సంభావ్య ముప్పులను పరిష్కరించాల్సిన అవసరం ఉంది.

పరిరక్షణ

విదేశీ అధిరోహకులు, ట్రెక్కర్లు, స్థానికులకు 1974లో అభయారణ్యం పునఃప్రారంభమైన తర్వాత, కట్టెలు కొట్టడం, చెత్తను వేయడం, మేపడం ద్వారా తీవ్రమైన పర్యావరణ సమస్యలు 1977 నాటికి గుర్తించబడ్డాయి. 1983లో మళ్లీ అభయారణ్యం మూసి వేయబడింది. ప్రస్తుతం నందా దేవి బయోస్పియర్ రిజర్వ్ (ఇందులో నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ కూడా ఉంది) యొక్క ప్రధాన కేంద్రంగా ఉంది. 1988లో, నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ UNESCO వరల్డ్ హెరిటేజ్ సైట్‌గా ప్రకటించబడింది. "మానవజాతి యొక్క ఉమ్మడి వారసత్వానికి అత్యుత్తమ సాంస్కృతిక లేదా సహజ ప్రాముఖ్యత ఉంది." మొత్తం అభయారణ్యం, అందువల్ల ప్రధాన శిఖరం (సమీపంలోని శిఖరాలకు అంతర్గత విధానాలు), స్థానికులకు, అధిరోహణ యాత్రలకు అనుమతి లేదు. అయితే 1993లో భారత సైన్యం నుండి 40 మంది సభ్యుల బృందానికి ఒక్కసారి మినహాయింపు ఇవ్వబడింది. రికవరీ స్థితిని తనిఖీ చేయడానికి, ముందస్తు యాత్రల ద్వారా మిగిలిపోయిన చెత్తను తొలగించడానికి కార్ప్స్ ఆఫ్ ఇంజనీర్స్. సునందా దేవి తూర్పు వైపు నుండి తెరిచి ఉంటుంది. ఇది ప్రామాణిక దక్షిణ శిఖర మార్గానికి దారి తీస్తుంది. నందా దేవి డిక్లరేషన్‌లో ప్రతిబింబించే విధంగా స్థానిక సంఘం యొక్క నిరంతర ప్రచారం తర్వాత 2001లో నందా దేవి యొక్క కోర్ జోన్ పరిమిత పర్యావరణ-పర్యాటక కార్యకలాపాల కోసం 2003లో ప్రారంభించబడింది. 2006లో నేషనల్ పార్క్‌లో ప్రారంభ ట్రెక్కింగ్ సమయంలో 4 దేశాల నుండి మహిళా ట్రెక్కర్‌లను ఆహ్వానించింది. దీనికి కొనసాగింపుగా, కల్చరల్ సర్వైవల్, సస్టైనబుల్ లైవ్లీహుడ్స్ కోసం ప్రచారం. ఇప్పుడు నందా దేవి నేషనల్ పార్క్‌కి వివరణాత్మక ట్రెక్‌ను రూపొందించింది. నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ యొక్క బయో కల్చరల్ డైవర్సిటీపై ఒక ఇంటర్‌ప్రెటేషన్ సెంటర్, నందా దేవి నేషనల్ పార్క్‌కి గేట్‌వే అయిన లతా గ్రామంలో అభివృద్ధిలో ఉంది. మే, అక్టోబర్ మధ్య వరకు గరిష్ట సంఖ్యలో 500 మంది ట్రెక్కర్లు ఇప్పుడు కోర్ జోన్‌లోకి ప్రవేశించడానికి అనుమతించబడ్డారు. నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ ట్రెక్ నీతి-మలారి రహదారిపై జోషిమత్ పట్టణం నుండి 25 కిలోమీటర్ల ఎగువన ఉన్న లతా గ్రామం నుండి ప్రారంభమవుతుంది.

నందా దేవి నేషనల్ పార్క్ సందర్శించడానికి ఉత్తమ సమయం మే నుండి అక్టోబర్ వరకు.

-సువేగా,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

కాకతీయ వైభవ సప్తాహం

వరంగల్ గడ్డపై అడుగుపెట్టిన కమల్‌చంద్ర భంజ్‌దేవ్

తెలంగాణ ప్రభుత్వం జులై 7 నుండి 13 తేదీ వరకు వారం రోజుల పాటు 'కాకతీయ వైభవ సప్తాహం' నిర్వహించడం ముదావహం. మధ్యయుగం (12-14 శతాబ్దాలు)లో విలసిల్లిన కాకతీయ సామ్రాజ్య వైభవాన్ని కళ్లకు కట్టినట్లు చెప్పడానికి ప్రభుత్వం అన్ని ఏర్పాట్లూ చేసింది. కాకతీయుల నిర్మాణాలైన దేవాలయాలు, కోటలు, తవ్వించిన చెరువులు, వారి కళాపోషణ వంటివాటి గురించి ఈ తరానికి స్ఫూర్తినందించే విధంగా కార్యక్రమాల ద్వారా తెలియ జేశారు. ఉమ్మడి నల్లగొండ జిల్లా చందుపట్లలో పెద్ద ఎత్తున ఉత్సవాలు నిర్వహించారు. ఇక్కడే కాకతీయ సామ్రాజ్యానికి గొప్ప పేరు తెచ్చిన రుద్రమదేవి మరణాన్ని తెలియజేసే శాసనం ఉంది. వరంగల్ జిల్లాలో ఉన్న అనేక కాకతీయ కట్టడాలు, చెరువుల దగ్గర మిగతా కార్యక్రమాలు జరిగాయి.

వరంగల్‌ను పూర్వం 'ఏకశిలా నగరం', ఓరుగల్లు అనీ పిలిచేవారు. 'కాకతి' అనే దేవతను పూజించడం వల్ల కాకతీయులకు ఆ పేరు వచ్చింది. రుద్రదేవుడు, గణపతి దేవుడు, రుద్రమదేవి, ప్రతాపరుద్రుడు వంటివారు ఈ రాజుల్లో పేరుపొందినవారు. వీరు వ్యవసాయం కోసం వేలాది చెరువులను తవ్వించారు. అందులో ముఖ్యమైనవి పాకాల, లక్నవరం, బయ్యారం చెరువులు.

వరంగల్ కోట, హనుమకొండ లోని వేయి స్తంభాల గుడి, పాలంపేట రామప్ప దేవాలయం వంటి ప్రసిద్ధ దేవాలయాలు, అనేక తోరణాలు వీరి కాలంలోనే నిర్మితమయ్యాయి. అందులో రామప్ప దేవాలయానికి ప్రపంచ వారసత్వ సంపద హోదా కూడా లభించింది. అలనాడు తవ్విన అనేక చెరువులు ఇప్పటికీ తెలంగాణలో వ్యవసాయానికి ప్రాణాధారంగా ఉన్నాయి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నాటి చెరువుల పునరుద్ధరణకు 'మిషన్ కాకతీయ'ను చేపట్టింది. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికార చిహ్నంగా కాకతీయుల 'తోరణా'న్ని గ్రహించారు. హంసలు, పూర్ణకుంభం, గర్జించే సింహాలు, మొసలి వంటి శిల్పాలు ఈ తోరణంపై ఉన్నాయి.

ఓరుగల్లు కేంద్రంగా రాజ్యపాలన సాగించిన కాకతీయ రాజులు ప్రజల మెరుగైన జీవనం కోసం తెచ్చిన పథకాలు, చేపట్టిన నిర్మాణాలు ఇప్పటికీ ఆదర్శనీయమే. ఇందులో భాగంగా బంజ్‌దేవ్ వరంగల్‌కు విచ్చేసి భద్రకాళీ అమ్మవారిని దర్శించుకున్నారు. తమ వంశస్థుల

గద్దెకు రావడం సంతోషంగా ఉందని భంజ్‌దేవ్ తెలిపారు. ప్రజలకు సేవ చేయడమే మా లక్ష్యం అని పేర్కొన్నారు. తనను ఆహ్వానించిన నాయకులకు కమల్ చంద్ర భంజ్‌దేవ్ ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు చెప్పారు.

తల్లి చెంతకు చేరుకున్నట్లు ఉంది...

ఓరుగల్లును సందర్శించే అవకాశం రావటం చూస్తుంటే తిరిగి నా తల్లి చెంతకు చేరుకున్నట్లు అనిపిస్తోంది. మాటల్లో చెప్పలేని ఆనందంతో మనస్సు నిండిపోయింది. వరంగల్ ప్రజలతో వీడదీయరాని ఆత్మీయ సంబంధం ఎప్పటికీ ఉంటుంది. వరంగల్ గురించి, కాకతీయ వైభవం గురించి నాకు ఎప్పటి నుంచో అవగాహన ఉంది. నేను ఉన్నతవిద్య కోసం లండన్ వెళ్లా. మాస్టర్స్ ఇన్ ఇంటర్నేషనల్ సైన్స్, మాస్టర్స్ ఇన్ పొలిటికల్ సైన్స్ పూర్తి చేశా. 2009లో తిరిగి భారత్‌కు వచ్చా. ఇప్పుడు నా మూలాలను వెతుక్కుంటూ మళ్లీ ఓరుగల్లుకు వస్తున్నా.

ప్రజాపాలన సాగించింది మా పూర్వీకులే...

రాచరిక చరిత్రలో ప్రజాపరిపాలన సాగించింది కేవలం కాకతీయులు మాత్రమే. మా పూర్వీకులు ప్రజల కోసం ఎన్నో బహుళార్థ ప్రాజెక్టులు, నిర్మాణాలు, చారిత్రక కట్టడాలు నిర్మించారు. అందుకే ప్రజలు మా వంశీయులని రాజుగా కాకుండా దేవుడిగా చూస్తారు. వరంగల్ ప్రజలు ఎప్పుడూ నా వాళ్లే. వారి కోసం ఏం చేయడానికైనా నేను సిద్ధం. కాకతీయ సంస్కృతిని పరిరక్షించి భావి తరాలకు అందించాల్సిన అవసరముంది. కాకతీయ గత వైభవానికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని గ్రంథస్తం చేస్తా.

బస్తర్ కేంద్రంగానే కాకతీయుల పాలన...

బస్తర్ వేదికగా రాజ్య పరిపాలన ప్రారంభించింది కాకతీయ రాజులే. 22 తరాలుగా మా వంశీయులు కాకతీయ మూలాలతోనే రాజ్య పరిపాలన చేశారు. మేము కాకతీయ రాజులమేనని పలు శాసనాల్లో ఆధారాలున్నాయి. నాటి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన మెమొరాండం ఆఫ్ ది ఇండియన్ స్టేట్స్ పుస్తకంలో కూడా మేము కాకతీయ రాజులమేనని ప్రస్తావించింది. బస్తర్ వేదికగా ఉన్న పలు శాసనాల్లో కూడా మా వంశం గురించి పొందుపరిచారు. నేటికీ మా సామ్రాజ్యం బస్తర్‌లో విస్తరించి ఉంది. నేను జగదల్‌పూర్‌లో ఉన్న కోటలో ఉంటున్నా.

తెలంగాణ ప్రభుత్వానికి ధన్యవాదాలు..

కాకతీయ వైభవ సప్తహం కార్యక్రమాలకు నన్ను ముఖ్యఅతిథిగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఆహ్వానించింది. ఈ సందర్భంగా తెలంగాణ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్‌గారికి, రాష్ట్ర మంత్రులకు, ప్రభుత్వానికి ధన్యవాదాలు. జగదల్‌పూర్‌లోని నా ప్యాలెస్‌కి వచ్చి ప్రత్యేకంగా ఆహ్వానించిన చీఫ్ విప్ దాస్య వినయ్ భాస్కర్, తెలంగాణ భాషా, సాంస్కృతిక శాఖ సంచాలకుడు హరికృష్ణకు ప్రత్యేక ధన్యావాదాలు.

కాకతీయ పండుగ తెలంగాణ సంస్కృతికి అద్దం పడుతుంది: కేటీఆర్

700 ఏళ్ల తెలంగాణ సంస్కృతి, సంప్రదాయాలను కాకతీయ ఉత్సవాలు ప్రతిబింబిస్తాయని మంత్రి కేటీఆర్ అన్నారు. ప్రజా సంక్షేమానికి, మానవీయ స్ఫూర్తికి మారుపేరుగా నిలిచిన కాకతీయ పాలకులను ఇప్పటికీ తెలంగాణ సమాజం గర్వంగా తలుచుకుంటుందని అన్నారు. కాకతీయుల స్ఫూర్తితోనే ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ నాయకత్వంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం 'మిషన్ కాకతీయ' పేరుతో రాష్ట్రంలోని చెరువుల పునురుద్ధరణ కార్యక్రమాన్ని మొదలు పెట్టిందని మంత్రి తెలిపారు. 700 సంవత్సరాల కాకతీయ రాజులు వారి సేవలను మరియు మన గొప్ప సంస్కృతి, వారసత్వాన్ని కూడా ఈ వారం రోజుల వేడుకలు గుర్తుచేస్తాయని అన్నారు.

ఈ నేపథ్యంలో వేడుకల్లో భాగంగా కాకతీయుల విశిష్టతను తెలిపేలా మాదాపూర్‌లోని చిత్రమయి స్టేట్ ఆర్ట్‌గ్యాలరీలో అరవింద్ ఆర్య, టార్చ్ సంస్థ ఏర్పాటు చేసిన ఫొటో ఎగ్జిబిషన్‌లో కాకతీయుల వైభవాన్ని తెలిపే 777 చిత్రాలను ఉంచారు. ఈ ఫోటో ఎగ్జిబిషన్‌ను కమల్‌చంద్ర భంజ్‌దేవ్‌తో కలిసి మంత్రులు కేటీఆర్, శ్రీనివాస్‌గౌడ్ ప్రారంభించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రభుత్వ చీఫ్ విప్ దాస్యం వినయ్ భాస్కర్, ఎమ్మెల్యేలు నన్నపునేని నరేందర్, రసమయి బాలకిషన్, ఎమ్మెల్సీ సురభి వాణీదేవి, మేయర్ గద్వాల్ విజయ లక్ష్మి, రవీందర్, టీవీ కళాకారుడు విజయ్, నాణేల ఎక్స్‌పర్ట్ వైకుంఠాచారి తదితరులు పాల్గొన్నారు.

– దక్కన్‌న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

"గోదావరి వరదలు ప్రకృతి విపత్తే"

కాళేశ్వరం పంప్ హౌజ్ మునకపై TJAC లేవనెత్తిన అంశాలకు వివరణలు

జులై 12, 13, 14 తేదీల్లో రాష్ట్రంలో కురిసిన అతి భారీ వర్షాలకు గోదావరి నదిలో వచ్చిన వరద నీరు కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో భాగంగా నిర్మించిన అన్నారం, కన్నేపల్లి పంప్‌హౌజ్‌లను పూర్తిగా ముంచేసిన సంగతి తెలిసిందే. ఈ మునకకు ప్రకృతి విపత్తే కారణం అని కళ్ళకు కనబడుతూనే ఉన్నది. ఈ విషయంలో ఏమీ ఆందోళన చెందే అవసరంలేదు. ఇటువంటి సంఘటనలు గతంలో ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో, దేశంలో ఇతర ప్రాంతాలలో కూడా సంభవించాయని సాగునీటి శాఖ ఎత్తిపోతల సలహాదారు శ్రీ పెంటారెడ్డి గారు ఒక పత్రికా ప్రకటన జారీ చేశారు. అందులో 2009లో కృష్ణా నదికి వచ్చిన వరదలకు శ్రీశైలం భూగర్భ జల విద్యుత్ కేంద్రం, కల్వకుర్తి పంప్ హౌజ్ మునిగి పోయిందని పేర్కొంటూ వాటిని అతి స్వల్ప కాలంలోనే పునరుద్ధరించినామని పేర్కొన్నారు. ప్రకృతి విపత్తులు సంభవించినప్పుడు రాజకీయాలు పక్కన బెట్టి సమాజం అంతా ఏకతాటిపై నిలబడి ప్రజలను ఆదుకోవాలని విజ్ఞప్తి చేశారు.

అయినా కూడా ప్రతి పక్షాలు ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించాయి. తెలంగాణ పిసిసి అధ్యక్షుడు అయితే పెంటారెడ్డి గారిని ఆయన అనుభవాన్ని, వయసును కూడా లెక్క చేయకుండా దుర్భాషలాడడం మనం చూసాము. రాజకీయ పార్టీల వైఖరిని పక్కన బెడితే.. రాజకీయ పార్టీ కాని తెలంగాణ ఉద్యమ సంస్థ అయిన తెలంగాణ జాయింట్ యాక్షన్ కమిటీ కూడా తన సామాజిక బాధ్యతను మరచి కాళేశ్వరం పంప్‌హౌజ్‌ల మునకపై అసంబద్ధ విమర్శలు చేసింది. డిజైన్ లోపాలను, నాణ్యతా లోపాలను కప్పి పుచ్చడానికే ప్రకృతి విపత్తు అంటున్నారని వారి ప్రధాన విమర్శ. వారి విమర్శలకు వివరమైన సమాధానాలు ఇక్కడ పొందుపరుస్తున్నాను.

TJAC: కనీస ఇంజనీరింగ్ పరిజ్ఞానం... నాణ్యత లేకుండా కట్టిన "కాళేశ్వరం" ప్రాజెక్టు డొల్లతనం ఒక్కవరదతో బయటపడింది. ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టుల డిజైన్‌కు సెంట్రల్ వాటర్ కమిషన్ (CWC) నిర్దేశించిన స్థాయి వరద రాకుండానే రెండు పంపు హౌసులు (అన్నారం, మెడిగడ్డ) పూర్తిగా మునిగిపోయాయి... కోట్ల రూపాయల ప్రజాధనం బూడిదలో పోసిన పన్నీరైంది... సెంట్రల్ వాటర్ కమిషన్ గోదావరిపై నిర్మాణాలకు నిర్దేశించిన డిజైన్ ప్రవాహ అంచనాలతో, నాణ్యతా ప్రమాణాలతో నిర్మాణం జరిగితే ఈ పరిస్థితి వచ్చేది కాదు...

వివరణ : ఈ సంవత్సరం సంభవించినది 500 సంవత్సరాలకు ఒకసారి (500 years frequency flood) వరద అన్న సంగతి మరచిపోయి చేస్తున్న విమర్శ తప్ప మరొకటి కాదు. కేంద్ర జల సంఘం వారు 30.10.2017 న కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుకు Hydrology క్లియరెన్స్ ఇచ్చినప్పుడు వారు అంచనా కట్టిన 500 years frequency flood పరిమాణం 81,576 క్యూమెక్కులు. అనగా 28,80,829 క్యూసెక్కులు. కాళేశ్వరం బ్యారేజి ఈ వరదను తట్టుకునే విధంగానే డిజైన్ చేయడం జరిగింది. బ్యారేజి నిర్మాణం వలన వచ్చే afflux‌ను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకొని 85 గేట్లు అమర్చడం జరిగింది. కేంద్ర జల సంఘం 1986 లో కాళేశ్వరం వద్ద నమోదు చేసిన అత్యున్నత వరద మట్టం (High Flood Level) 107.05 మీటర్లు. ఈ మట్టాన్నిపరిగణలోకి తీసుకొని, బ్యారేజి యొక్క కంట్రోల్ లెవెల్స్ (FRL,Gate hoistinglevel, Bridge level మొదలైనవి నిర్ధారించడం జరిగింది. కరకట్టల నిర్మాణం, పంప్ హౌజ్‌ల నిర్మాణం చేయడం జరిగింది. కేంద్ర జలసంఘం ప్రమాణాల ప్రకారం గోదావరి నదిలో కాళేశ్వరం వద్ద నది వరద మట్టం 103.5 మీటర్లు ఉంటే అది వార్నింగ్ లెవెల్‌గా పరిగణిస్తారు. నది 104.75 మీటర్ల మట్టం వద్ద ప్రవహిస్తుంటే అప్పుడు డేంజర్ లెవెల్ దాటిందని చెప్పవచ్చు.

కాళేశ్వరం వద్ద గోదావరి వరద మట్టం 1986లో నమోదు అయిన HFLకు మించి 108.19 మీటర్లు 14.7.22న నమోదు అయ్యింది. జులై 13-14 తేదీల్లో నమోదు అయిన వరద పరిమాణం 28-29 లక్షల క్యూసెక్కులకు పైగా ఉందని అంచానా కట్టారు. ఇవి తెలంగాణ ఇంజనీర్లు నమోదు చేసినవి కావు, కేంద్ర జల సంఘం వారు నమోదు చేసినవని గమనించాలి. ఈ అసాధారణ వరద పరిస్థితి ఏర్పడిన కారణంగానే కన్నేపల్లి పంప్ హౌజ్ నీట మునిగిపోయింది తప్ప ఇందులో నాణ్యతా లోపం, డిజైన్ లోపం ఎక్కడ ఉన్నదో ఈ

పత్రం రాసిన ఇంజనీరింగ్ నిపుణులకే తెలియాలి. ఇది పూర్తిగా ప్రకృతి విపత్తు అని స్పష్టంగా తెలిసి పోతున్నా సమస్యను ఒక రాజకీయ పార్టీ లాగా రాజకీయ కోణంలో విమర్శించడం TJAC చేయవలసిన పని కాదు.

TJAC: బ్యారేజీల నిర్మాణ ప్రభావం కారణంగా నదీ ప్రవాహ మార్గం కుచించుకు పోతుంది. నదీ ప్రవాహమార్గం తగ్గి పోవడంతో బ్యారేజీల ఎగువన ప్రవాహం ఎత్తు పెరుగుతుంది. దీన్ని బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ (Back Water Effect) అంటారు. గతంలో వచ్చిన వరద కన్నా తక్కువ స్థాయి వరద వచ్చినా, నది ప్రవహించే ఎత్తు పెరగడానికి ఈ బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ కారణం.... పంప్ హౌజుల నిర్మాణానికి ఈ బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్‌ను పరిగణలోనికి తీసుకోవాలి.. ప్రస్తుతం కాళేశ్వరం పంప్ హౌజులు మునిగిపోవడానికి, ఈ బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ పరిగణలోనికి తీసుకోకపోవడం, నాణ్యతాలోపాలే ప్రధాన కారణం.

1) రెండవది.. గతంలో కన్నా ఎక్కువ వరద వచ్చిందని కొంత మంది చేస్తున్న వాదన శుద్ధ అబద్ధం... "గతంలో ఇన్ని లక్షల క్యూసెక్ (cusec)ల ప్రవాహం వచ్చింది. ఇప్పుడు దాన్ని మించి ఇన్ని లక్షల క్యూసెక్‌ల నీళ్ళు ప్రవహించాయి. అందుకే పంప్ హౌజులు మునిగి పోయాయి" అనే మాట ప్రజలను పక్క దోవ పట్టించడమే...

2) ఎందుకంటే... వరద ప్రవాహం తక్కువగానే ఉన్నా పైన ఉన్న బ్యారేజీలలోని నీరు ఒకే సారి విడుదల చేయడంతో వచ్చే సమస్య ఇది. ఉదాహరణకు నది లో ఒక క్యూసెక్ నీటి ప్రవాహం ఉంది అనుకుంటే, సెకనుకు ఒక ఘనపుటడుగు (క్యూసెక్) నీరు నదిలో ప్రవహిస్తున్నట్టు... ఈ నీటిని మనం ఒక రిజర్వాయర్ లో రోజంతా నింపితే, ఆ రిజర్వాయర్ లో నీటి నిల్వ 86,400 (1x60x60x24) ఘనపుటడుగులు ఉంటుంది. ఒక వేళ ఈ రిజర్వాయర్‌లో నిల్వ ఉన్న నీటిని, అంటే, మొత్తం 86,400 ఘనపుటడుగులను ఒకే గంటలో విడుదల చేస్తే, నదిలో ప్రవాహం 24 క్యూసెక్‌లుగా ఉంటుంది. అంటే సెకనుకు 24 ఘనపుటడుగుల చొప్పున గంటలో మొత్తం రిజర్వాయర్‌లోని 86,400 (24x60x60) ఘనపుటడుగుల నీరు నదిలో ప్రవహిస్తుంది. అంటే సాధారణ ప్రవాహం 1 క్యూసెక్ కాగా, మనం నిలువ చేసి, ఒకేసారి నీటిని విడుదల చేయడంతో ఈ ప్రవాహం 24 క్యూసెక్‌లుగా మారింది. ఇప్పుడు వస్తున్న వరదనీటి పరిమాణం గతం కన్నా తక్కువగా ఉన్నా, మనం రిజర్వాయర్లలో నిలువ ఉంచి ఒకేసారి వదులుతున్న నీటి పరిమాణం ఎక్కువ ఉండడంతో, గతం కన్నా వరద ఎక్కువ ఉన్నట్టు కనబడుతున్నది... ఇది రిజర్వాయర్ల, వరద ప్రవాహ నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశం... పై ప్రాంతాల నుండి ఎంత ప్రవాహం వస్తున్నది అనే అంచనాలను బట్టి, మన రిజర్వాయర్లలో ఎంత నీరు నిల్వ ఉంచుకోవాలి, ముందే ఎంత నీటిని వదలాలి... అని ప్రణాళికలు ముందే సిద్ధం చేసుకోవాలి.... క్యూసెక్‌లకు, ఘనపుటడుగులకు మధ్య ప్రజలను గందరగోళం చేసే ప్రయత్నం కనబడుతుంది.

వివరణ : డ్యాములకు, బ్యారేజిలకు తేడా తెలియని ఈ TJAC ఇంజనీరింగ్ నిపుణులు ఎవరో కాకి లెక్కలు కట్టి బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ ను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు అని చెప్పి ప్రజలను గందరగోళ పరిచే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. డ్యాంలను, బ్యారేజీలను డిజైన్ చేసేటప్పుడు తప్పనిసరిగా బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ (afflux) లెక్క గట్టి ఆ ప్రభావాన్ని కూడా తగ్గించే విధంగానే గేట్ల సంఖ్యను నిర్ధారిస్తారు. డ్యాంలకైతే ఎగువన ఎంత దూరం, ఏ మట్టం వరకు నీరు చేరుతుందో లెక్కగట్టి రక్షణ చర్యలు తీసుకుంటారు. మేడిగడ్డ వద్ద నిజానికి 81,576

క్యూమెక్కుల వరదకు లెక్క గట్టిన గేట్ల సంఖ్య 77 మాత్రమే. కానీ అక్కడ అమర్చిన గేట్ల సంఖ్య 85. ఎందుకంటే affluxను నివారించడానికే అన్న సంగతి గమనించాలి. డ్యాంలు నీటి నిల్వ కోసం నిర్మిస్తారు. డ్యాంలో ప్రధానంగా నీటి నిల్వ కాంక్రీట్ గోడ ద్వారా జరుగుతుంది. కొద్ది పరిమాణంలో గేట్లు కూడా నిల్వ చేస్తాయి. బ్యారేజీలు నీటిని మళ్లించే diversion structures. నీటి నిల్వ మొత్తం గేట్ల ద్వారానే జరుగుతుంది. అయితే వరదల సందర్భంగా బ్యారేజి గేట్లు పూర్తిగా తెరచి free flow conditionలోనే ఉంచుతారు.

ఇక వారు వివరించిన పరిస్థితి డ్యాముల్లో ఉంటుంది తప్ప బ్యారేజీల్లో ఉండదు. వరద సమయంలో బ్యారేజి గేట్లు పూర్తిగా ఎత్తి వేసి free flow conditionలో ఉంచుతారు. కాబట్టి బ్యారేజి లేనప్పుడు నది ఏ విధంగా ప్రవహిస్తుందో అదే విధంగా ప్రవహిస్తుంది. మేడిగడ్డ, అన్నారం, సుందిళ్ళ బ్యారేజిలని జూలై నెల ప్రారంభం నుంచే free flow conditionలోనే ఉంచారు ఇంజనీర్లు. బ్యారేజిలు ఈ స్థితిలో ఉన్నప్పుడు బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ అనేది ఉండే ఆస్కారమే లేదు. అయితే నదిలో నీటి మట్టం ఎందుకు పెరుగుతుంది అన్నది ప్రశ్న. 1986 లో గోదావరిపై ఏ బ్యారేజి లేదు. అయినా వరద మట్టం 107.05 మీటర్లకు చేరింది కదా. దానికి కారణం ఏమిటంటే.. నదికి ఉండే సహజ ప్రవాహ సామర్థ్యంకు మించి నీరు నదిలోకి వస్తే నదిలో నీటి మట్టం పెరుగుతుంది. ఒడ్డును దాటి ప్రవహిస్తుంది. 100 క్యూసెక్కుల ప్రవాహ సామర్థ్యం ఉన్న కాలువలో 200 క్యూసెక్కులు వదిలితే ఏమవుతుంది?

నీరు కాలువ గట్లను దాటుకొని ప్రవహిస్తుంది. ఇదీ అటువంటిదే. ఈ స్థితి కొన్ని గంటలు ఉండవచ్చు, కొన్ని రోజులు ఉండవచ్చు. ఇది ఎగువన కురుస్తున్న వర్షపాతంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. జూలై 13,14 తేదీల్లో కాళేశ్వరం సంగమం వద్ద గోదావరి నుంచి ప్రాణహిత నుంచి వస్తున్న వరద 29 లక్షలకు పైబడి ఉన్నది. ఇంత వరద సామర్థ్యాన్నితరలించే విస్తీర్ణం గోదావరి నది గర్భంలో లేదు కాబట్టే నది మట్టం 108 మీటర్ల పైన చేరింది. అప్పుడు కూడా మేడిగడ్డ బ్యారేజి free flow conditionలోనే ఉంది. కాబట్టి బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ ను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు అన్నది పస లేని, river hydraulicsపై అవగాహన లేకుండా చేసిన వాదన. వారు ప్రస్తావించిన బ్యాక్ వాటర్ ఎఫెక్ట్ అనేది storage reservoirs కి వర్తిస్తుంది కానీ వరద కాలంలో free flow conditionలో ఉండే బ్యారేజిలకు వర్తించదు.

పోలవరం బ్యారేజి కాదు. అది స్టోరేజ్ రిజర్వాయర్. పోలవరం మొత్తం నిల్వ సామర్థ్యం (Gross Storage) 194 టిఎంసిలు. జలాశయం నుంచి కాలువల్లోకి వాడుకోగలిగే నీటి నిల్వ (Live storage) 75 టిఎంసి లు. మిగతా నీరు అంటే .. 119 టిఎంసిలు ఎప్పుడు డ్యాంలో నిలువ ఉంటాయి. దీన్ని డెడ్ స్టోరేజ్ అంటారు. అందుకే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా సంభవిస్తున్న వాతావరణ మార్పులను (Climatic Changes), ఈ ఏడు వచ్చిన వరద పరిస్థితులను దృష్టిలో ఉంచుకొని పోలవరం బ్యాక్ వాటర్ ప్రభావాలను (Back Water Effects) అధ్యయనం చేయాలని, తదనుగుణంగా గోదావరి తీర ప్రాంతాల రక్షణకు చర్యలు తీసుకోవాలని తెలంగాణ డిమాండ్ చేస్తున్నది.

ఇకపోతే గోదావరి నది వరదతో ఉధృతంగా ప్రవహిస్తున్న సమయంలో చిన్న చిన్న వాగులను తనలో కలువనివ్వదు. దాని వల్ల వాగు ఎగువకు నీరు ఎగదన్నుతుంది. అన్నారం బ్యారేజి మునిగి పోవడానికి ఇదే కారణం. గోదావరికి కుడి వైపు నుంచి వచ్చే చందనాపూర్ వాగు ఉధృతంగా ప్రవహిస్తున్న గోదావరిలో కలువక పైకి ఎగదన్ని అన్నారం పంప్ హౌజ్ రక్షణ కోసం నిర్మించిన మట్టికట్ట పైనుంచి ప్రవహించి అన్నారం పంప్ హౌజ్ మునకకు కారణం అయ్యింది. చందనాపూర్ వాగులో ఈ స్థాయిలో afflux రావడం గతంలో ఎప్పుడూ లేదు. 0.5 మీటర్లకు మించని afflux ఈ సారి 1.5–2 మీటర్లకు దాకా పెరిగింది. అదే విధంగా బొక్కలవాగు పైకి ఎగదన్ని మంథని పట్టణాన్ని ముంచేసింది. ఈ సంగతులు river hydraulics పై అవగాహన ఉన్న ఇంజనీర్లు మాత్రమే కాదు ఏ మాత్రం విజ్ఞత ఉన్న వారైనా అర్థం చేసుకోగలరు. TJAC తరపున ఈ పత్రం రాసిన పెద్ద మనిషికి మాత్రం అర్థం అయినట్టు లేదు. ఆ జ్ఞాన సంపన్నుడు ఎవరో తెలిస్తే మా లాంటి వారం వినమ్రంగా ఒక నమస్కారం చేసుకుంటాము.

TJAC: మరో వైపు పంప్ హౌజ్ గేట్లు విరిగి పోయి మేడిగడ్డ పంప్ హౌస్ మునిగితే, దానిని వరద ప్రవాహానికి ముడి పెడుతున్నారు. ఇది నాణ్యతకు సంబంధించిన అంశం... నాణ్యతా లోపాలను ప్రకృతికి ముడిపెట్టడం హాస్యాస్పదం...

వివరణ: ఏ నిర్మాణం అయినా దాన్ని డిజైన్ చేసినప్పుడు తీసుకున్న ఒత్తిడికి మించి ఒత్తిడి పెరిగితే విరిగిపోయే అవకాశం ఉంది. 20 మంది కూర్చోవడానికి కట్టిన వేదికల మీద 100 మంది ఎక్కితే వేదికలు కూలిపోయిన ఘటనలు ఎన్ని చూడలేదు! మేడిగడ్డ బ్యారేజీకి 20 కిమీ ఎగువన కన్నెపల్లి వద్ద పంప్ హౌజ్ నిర్మాణం అయ్యింది. పంప్ హౌజ్ Fore bayలోకి కూడా HFLను దాటి నీరు చేరినందున పంప్ హౌజ్ మునిగిపోయింది. పంప్ హౌజ్ రక్షణ గోడ విరిగిందా? ఎంత మేరకు విరిగింది? అనేది నీటిని తోడిన తర్వాత తెలుస్తుంది. ఇది కూడా అసాధారణ వరద ఒత్తిడికి సంభవించిన సంఘటన తప్ప డిజైన్ వైఫల్యం అనడానికి వీలు లేదు.

2009 లో కృష్ణా నదికి అసాధారణమైన వరదలు వచ్చినప్పుడు

శ్రీశైలం భూగర్భ జల విద్యుత్ కేంద్రం, ఎస్ఎల్‌బిసి సొరంగం, కర్నూలు పట్టణం మునిగిపోయిన వాస్తవం మన ముందు ఉన్నది. శ్రీశైలం డ్యాం డిశ్చార్జ్ కెపాసిటీ FRL 885 అడుగుల వద్ద 12 లక్షల క్యూసెక్కులు, MWL 892 అడుగుల వద్ద 13 లక్షల క్యూసెక్కులు. అయితే ఆ ఏడు 25 లక్షల క్యూసెక్కులు శ్రీశైలం డ్యాంకు చేరినాయి. డ్యాం MWLను దాటి 896 అడుగులకు చేరింది. ఆ అసాధారణమైన పరిస్థితిలో శ్రీశైలం విద్యుత్ కేంద్రం మునకకు డిజైన్ వైఫల్యమే కారణమని ఎవరైనా అంటే నవ్విపోతారు. ఎస్ఎల్‌బిసి సొరంగంలో తవ్వకాలు జరుపుతున్న టన్నెల్ బోరింగ్ మెషీన్ కూడా ధ్వంసం అయ్యింది. దాన్ని బయటకు తీసి మరమ్మతులు చేసి తిరిగి సొరంగంలో ప్రవేశ పెట్టడానికి రెండు సంవత్సరాలు పట్టింది.

2009లో శ్రీశైలం ప్రాజెక్టుకు వచ్చిన విపత్తు లాంటిదే ఈ సంవత్సరం కడం ప్రాజెక్ట్ కూడా ఎదుర్కొన్నది. ప్రాజెక్టులో ఏర్పాటు చేసిన మొత్తం 18 గేట్లు తెరిస్తే నదిలోకి పోయే నీరు సుమారు 3 లక్షల క్యూసెక్కులు. జూలై 12,13 తేదీల్లో కడం ప్రాజెక్టు పరీవాహక ప్రాంతంలో కురిసిన అతి భారీ వర్షపాతానికి (40 సెంటీ మీటర్లు) కడం డ్యాం వద్దకు 5, 6 లక్షల క్యూసెక్కుల వరద వచ్చి చేరింది. ఈ వరదను నదిలోకి పంపించడానికి ప్రాజెక్టు ఇంజనీర్లు విశ్వ ప్రయత్నం చేసినారు. ప్రాజెక్టు పూర్తి స్థాయి నీటి మట్టం (FRL) 700 అడుగులు ఉంటే డ్యాం డిశ్చార్జ్ సామర్థ్యానికి మించి వరద చేరిన కారణంగా డ్యాంలో నీటి మట్టం ఒక దశలో 705 అడుగుల వరకు పోయింది. ఈ స్థితి మరికొన్ని గంటలు కొనసాగి ఉంటే డ్యాం తెగి పోయే ప్రమాదం సంభవించేది. అదే జరిగి ఉంటే సముద్రం దాకా గోదావరి తీర ప్రాంతాలలో విపరీతమైన ఆస్తి నష్టం, ప్రాణ నష్టం సంభవించి ఉండేది. అదృష్టవశాత్తు ప్రకృతి సహకరించింది. ఎగువన వర్షపాతం తగ్గినందున వరద ఉధృతి కూడా తగ్గి డ్యాంలో నీటి మట్టం తగ్గుతూ వచ్చింది. జూలై 14 నాటికి డ్యాం ప్రమాదం నుంచి బయటపడిపోయింది. ఇది కూడా పూర్తి ప్రకృతి విపత్తుగానే పరిగణించాలి. కడెం వరదను అంచనా వేయడంలో ఇంజనీర్లు ఘోరంగా విఫలం అయినారని రాజకీయపరమైన విమర్శలు గుప్పించారు. కడం నదిపై వరదని అంచనా వేయడానికి గేజింగ్ స్టేషన్లు లేవు. కడం నదిలో కలిసే అనేక చిన్నచిన్న వాగుల నుంచి వచ్చే నీరు ఎంతనో డ్యాంను చేరే వరకు అంచనాకు రాదు. సుమారు 2500 చదరపు కిలోమీటర్ల చిన్నపరీవాహక ప్రాంతం నుంచి వచ్చే నీరు కొన్ని గంటల్లోనే కడం డ్యాంను చేరుకుంటాయి. గేజింగ్ స్టేషన్లు లేకపోవడం వలన వరదను ఖచ్చితంగా అంచనా వేయడానికి ఇంజనీర్లకు సాధ్యం కాదు. ఈ ఏడు సంభవించిన వరదలను దృష్టిలో ఉంచుకొని భవిష్యత్ లో 5,6 లక్షల క్యూసెక్కుల వరదను సురక్షితంగా కిందకు పంపడానికి తగిన ఏర్పాట్లు చేసుకోవాల్సి ఉన్నది. అట్లాగే కడం డ్యాంకు ఎగువన కుప్టి వద్ద మరో డ్యాం నిర్మాణాన్ని చేపట్టి రెండేండ్లలో పూర్తి చేస్తే కడం వద్ద వరద నియంత్రణ మరింత సులువు అవుతుంది. కుప్టి డ్యాం నిర్మాణానికి గతంలోనే ప్రభుత్వం పరిపాలనా అనుమతి ఇచ్చింది. 2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో డ్యాం నిర్మాణాన్ని చేపడతామని బడ్జెట్ సమావేశాల్లో ప్రభుత్వం హామీ కూడా ఇచ్చింది. కుప్టి ప్రాజెక్టు నిర్మాణం అయితే కడం డ్యాంలోకి ఎంత వరద ఎన్ని గంటల్లో రాబోతున్నది ఖచ్చితంగా తెలుస్తుంది. కాబట్టి ఆ వరదను సురక్షితంగా కిందకు పంపించడానికి తగినంత జాగాను (Flood Cushion) డ్యాంలో ఏర్పాటు చేసుకునే వెసులుబాటు ఉంటుంది. డ్యాంలో నీటి మట్టం FRLను దాటకుండా చూసుకోవచ్చు.

ప్రకృతి విపత్తును అంగీకరించే సౌజన్యం లేని TJAC గతంలో కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుపై గతంలో విషం గక్కినట్టే ఇప్పుడూ అదే పని చేస్తున్నది. ప్రకృతి విపత్తులు సంభవించి నప్పుడు సమాజం అంతా రాజకీయ విభేధాలను పక్కనబెట్టి ఏకతాటి మీద ప్రజలను ఆదుకునే పనిలో నిమగ్నం కావాలి. కానీ TJAC ఈ కనీస విజ్ఞతను, సామాజిక బాధ్యతను ప్రదర్శించలేక పోయింది.

TJAC: కేవలం భారీ కట్టడాలను చూపించి "ఇంజనీరింగ్" అద్భుతంగా అమాయక ప్రజలను మభ్యపెట్టారు... ఈప్రాజెక్టు ఇంజనీరింగ్ అద్భుతం కాదు... భారీ ఇంజనీరింగ్తప్పిదంగా ఇప్పటికే (2016,2018) టీజేఏసీ శాస్త్రీయంగా వివరిస్తూ పుస్తకాలు అచ్చువేసింది... ఇంకా పొంచివున్న ముప్పులు కూడా వివరించింది...

ఈ ప్రాజెక్టులో నాణ్యతాలోపాలు, డిజైన్ లోపాలు కోకొల్లలు... వీటిని నిర్లక్ష్యం చేస్తే పర్యవసానాలు ఇంతకన్నా తీవ్రంగా ఉంటాయి... ఇలాంటి ప్రమాదాలు మల్లన్నసాగర్ వంటి భారీ ప్రాజెక్టువద్ద జరిగితే జరిగే ప్రాణ... ఆస్తినష్టాలు అంచనాకందవు.

ఇప్పటికైనా మొత్తం కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు నాణ్యతను, డిజైన్ లోపాలను సమీక్షించి, భవిష్యత్తులో ఇలాంటి ప్రమాదాలు జరగకుండా ఇంజనీరింగ్ నిపుణులతో తక్షణం ఒక కమిటీని వేసి దిద్దుబాటు చర్యలు తీసుకోవాలి. లేకుంటే పాలకుల తప్పులకు తెలంగాణ ప్రజలు మరింత భారీ మూల్యం చెల్లించుకోవాల్సి ఉంటుంది.

వివరణ : TJAC ప్రచురించిన"కాళేశ్వరం ఎత్తిపోతల పథకం రీ ఇంజనీరింగ్– భారీ ఇంజనీరింగ్ తప్పిదం" పుస్తకంలో ప్రస్తావించిన అన్ని అంశాలను పూర్వపక్షం చేస్తూ, వారి వాదనల డొల్ల తనాన్ని ఎత్తి చూపుతూ గతంలోనే వివరమైన సమాధానాలు, వివరణలు తెలంగాణ ఇంజనీర్లు రాసి ఉన్నారు. ఆ వ్యాసాలను సంకలనం చేసి

"తెలంగాణ జీవధార : కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు" అనే పుస్తకాన్ని కూడా తెలంగాణ విశ్రాంత ఇంజనీర్ల సంఘం వారు ప్రచురించారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు తెలంగాణకు ఏ విధంగా ఒక జీవధారగా, ఒక ప్రగతి రథంగా మారిందో అనుభవజ్ఞులైన ఇంజనీర్లు ఆ వ్యాసాలలో వివరించారు. పాఠకులు ఆ పుస్తకాన్ని కూడా చదవమని కోరుతున్నాము.

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు రోజుకు మూడు టిఎంసిల నీటిని ఎత్తిపోసే భారీ ప్రాజెక్టు. ప్రాజెక్టులో భారీ కట్టడాలు ఉండక తప్పదు. అవి నిజంగా కూడా ఇంజనీరింగ్ అద్భుతాలే. ఇవి మేము చెపుతున్నది కావు. ఈ ప్రాజెక్టుకు అనుమతులు ఇచ్చిన కేంద్ర జల సంఘం ఛైర్మన్ మసూద్ హుస్సైన్, చీఫ్ ఇంజనీర్ సికెఎల్‌దాస్, ఇతర CWC సీనియర్ ఇంజనీర్లు ప్రాజెక్టును కళ్ళారా చూసిన తర్వాత చెప్పిన వాస్తవాలు. తాము అనుమతులు ఇచ్చిన ప్రాజెక్టు తమ పదవీ కాలంలోనే పూర్తి కావడం తాము గతంలో ఎన్నడూ చూడని అద్భుతమని వారు కొనియాడారు. 10 స్టేజిల్లో నిర్మాణం అయిన కాళేశ్వరం ఎత్తిపోతల పథకం ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద ఎత్తిపోతల పథకంగా ప్రఖ్యాతి గాంచింది. గూగుల్ సెర్చ్ ఇంజన్ కూడా ఇదే చెపుతున్నది.

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో పనులు మొత్తం 7 లింకుల్లో, 28 ప్యాకేజీల్లో వివిధ జిల్లాల్లో పనులు జరుగుతున్నాయి. ఈ ప్రాజెక్టు పనులు తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 13 జిల్లాల్లో విస్తరించి ఉన్నాయి. 20 జిల్లాలకు ప్రయోజనం చేకూరుస్తుంది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో 3 బ్యారేజిలు, 16 జలాశయాలు, మేడిగడ్డ నుంచి కొండపోచమ్మసాగర్ దాకా 10 స్టేజిల ఎత్తిపోతలు, అన్ని లింకుల్లో కలిపి 21 పంప్ హౌజ్‌లు, 108 భారీ పంపులు, సర్జ్ పూల్స్, 98 కిమీ డెలివరీ పైపులు, డెలివరీ సిస్టెర్న్స్, 203 కిలోమీటర్ల సొరంగాలు, 1531 కిలోమీటర్ల కాలువలు, భారీ విద్యుత్ సబ్ స్టేషన్లు, వందల కిలోమీటర్ల విద్యుత్ లైన్లు.. ఇట్లా అనేక కాంపొనెంట్స్ కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో ఉన్నాయి. వీటిద్వారా 18.25 లక్షల ఎకరాల కొత్త ఆయకట్టుకు; శ్రీరాంసాగర్, వరద కాలువ, నిజాంసాగర్, సింగూరు, వనదుర్గా ప్రాజెక్టులు, చెరువులు, చెక్ డ్యాంల కింద ఉన్న 26.75 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టు స్థిరీకరణతో మొత్తం 45 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును సాధించడం కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు లక్ష్యం.

ఈ సంగతి అటుంచితే కాళేశ్వరం ఏమి సాధించిందనేది కీలకమైన అంశం.

1. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు గోదావరి నదిని.. ధర్మపురి నుంచి సమ్మక్క సాగర్ దాకా సుమారు 200 కిమీ సజీవం చేసింది. ఇక గోదావరి ఎండిపోయే స్థితి ఎప్పటికీ రాదు. గోదావరి నదీ గర్భంలోనే ఎటువంటి గ్రామాల ముంపు, పునరావాసం లేకుండా 62.81 టిఎంసిల నీటిని నిల్వ చేయగలుగుతాము. దీనివల్ల గోదావరి తీర ప్రాంతంలో భూగర్భ జలాలు పైకి లేచినాయి. మత్స్య కారులకు గొప్ప మేలు జరిగింది. ఈ ప్రాంతంలో భవిష్యత్‌లో పరిశ్రమ స్థాపనకు, దేశీయ జల రవాణాకు, టెంపుల్ & ఎకో టూరిజం అభివృద్ధికి బాటలు వేసింది.

2. 10 స్టేజీల్లో ఎత్తిపోతల నిర్మాణాలు, రాజరాజేశ్వర (మిడ్ మానేరు), అన్నపూర్ణ, రంగనాయక సాగర్, మల్లన్నసాగర్, కొండపోచమ్మసాగర్ జలాశయాల నిర్మాణం పూర్తి కావడంతో శ్రీరాంసాగర్, నిజాం సాగర్, సింగూరు, వన దుర్గా (ఘనపూర్ ఆనకట్ట), వరదకాలువ, వేలాది చెరువులు, చెక్ డ్యాంల కింద సుమారు 20 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టు స్థిరీకరణ పొందింది. శ్రీరాంసాగర్ రెండో దశ ఆయకట్టుకు రెండు పంటలకు నికరంగా నీరు అందుతున్నది. కాలువలు తవ్విన 20 ఏళ్ళకు ఈ కాలువల్లో నీరు ప్రవహిస్తున్నదంటే అది కాళేశ్వరం ఫలితమే. సూర్యాపేట జిల్లాలో ఆయకట్టు చిట్ట చివరన ఉన్న భూములకు కూడా నీరు అందుతున్నది.

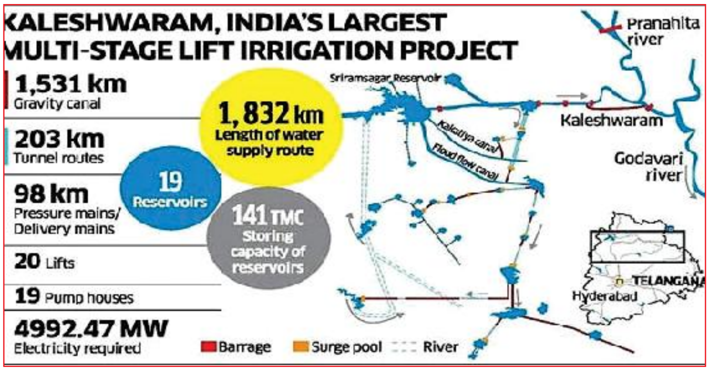

3. ఇప్పటికే పైన పేర్కొన్న జలాశయాల కింద సిద్దిపేట, మెదక్, సిరిసిల్ల కరీంనగర్ జిల్లాల్లో సుమారు 3 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు అందుతున్నది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్ట్‌లో కాలువల వ్యవస్థ నిర్మాణం అవుతున్నా కొద్దీ కొత్త ఆయకట్టు అందుబాటులోకి వస్తుంది. ప్రాజెక్టులలో కాలక్రమేణా ఆయకట్టు అందుబాటులోకి రావడం సాధారణంగా జరిగేదే.

4. మిషన్ భగీరథ ద్వారా వేలాది గ్రామాలకు తాగునీరు, రాబోయే 50 ఏళ్ల వరకు గ్రేటర్ హైదరాబాద్ నగరానికి తాగునీరు, గ్రేటర్ హైదరాబాద్‌లో వెలసిన పరిశ్రమలకు నీటి సరఫరాకు కాళేశ్వరం పూర్తి భద్రతను కలిగించింది. వీటి కోసం ఎప్పుడు అవసరం అయితే అప్పుడు కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు నీటిని సరఫరా చేయ గలుగుతుంది. మంత్రి హరీష్ రావు గారు అన్నట్టు.. కాళేశ్వరం Any Time Water ప్రాజెక్టు. ఈపాటికే కాళేశ్వరం ఫలితాలు ప్రజల అనుభవాల్లోకి వచ్చాయి.

5. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు వ్యవసాయం, తాగునీరు, పరిశ్రమలు, మత్స్య పరిశ్రమ, టూరిజం, పట్టణాభివృద్ధి, పర్యావరణం, దేశీయ జల రవాణా తదితర రంగాలను ప్రభావితం చేసి తెలంగాణా సమగ్ర వికాసానికి దోహదం చేసే ఒక ప్రగతి రథం (Growth Engine). ఎవరు ఎంత అక్కసు వెళ్లగక్కినా అదే నిజం.

– శ్రీధర్‌రావ్ దేశ్‌పాండే
e : irrigationosd@gmail.com

ప్రతి దృశ్యం ఓ జ్ఞాపకం.. ఓ కథ.. ఓ అనుభూతి..

ఆగస్టు 19న 'ప్రపంచ ఫొటోగ్రఫీ దినోత్సవం'

వెయ్యి మాటలు చెప్పలేని భావాన్ని ఫోటో చెపుతుంది. వర్తమాన అంశాలని భవిష్యత్ తరాలకు అందిస్తుంది. మధుర జ్ఞాపకాలని తరతరాలకి భద్రపరుస్తుంది. పండుగలు, పబ్బాలు, వివాహాలు, వేడుకలు, విహారాలు, విషాదాలు, సాహసాలు.. అన్నిటికీ ఫోటో సాక్ష్యంగా నిలుస్తుంది.

ఓ ఫోటో చూస్తే ఎంతోకాలం మదిలో ముద్రించుకు పోతుంది. ప్రతి ఫోటో వెనుక ఓ జ్ఞాపకం.. ఓ కథ.. ఓ అనుభూతి.. దాగుంటుంది. అలనాటి జ్ఞాపకాల్ని మళ్ళీ మళ్ళీ తనివితీరా వీక్షించుకునే అవకాశాన్ని ఇచ్చే తీపిగురుతులు ఫొటోలు మాత్రమే. అందుకనే నేటి దైనందిన జీవితంలో ఫొటోగ్రఫీ ఒక భాగంగా మారింది. ప్రస్తుతం ఫోటో కి మరింత డిమాండ్ పెరుగుతున్న నేపథ్యం లో ఫోటోగ్రఫీ వృత్తి చేపట్టిన వారి భవిష్యత్తుకి ఏమీ డోకా లేదు. ప్రపంచ ఫోటోగ్రఫీ దినోత్సవం సందర్భంగా ఫోటోతో జీవితం ముడివడిన అందరికీ శుభాభినందనలు.

దశాబ్దాలుగా ఫోటోలు తీయడం ఎన్నో దశలు దాటుతూ వస్తోంది. ఫోటోగ్రఫీకి ప్రధానంగా కావాల్సింది సృజనాత్మకత. అలాగే కెమెరా కన్ను ఉండాలి. చాలా రోజులు బ్లాక్ అండ్ వైట్ ఫోటోలదే పై చేయి.. ఇప్పటికి కొన్ని ఫోటోలు బ్లాక్ అండ్ వైట్‌లోనే బావుంటాయి. ఎప్పటికప్పుడు వస్తున్న అధునాతన టెక్నాలజీతో ఫోటోగ్రఫీలో ఎన్నో విప్లవాత్మక మార్పులు వస్తున్నాయి. మార్పులు ఎన్ని వచ్చినా జీవితంలో ఫోటోది విడదీయలేని బంధమే. స్మార్ట్ ఫోన్ లు వచ్చాక ఫోటోగ్రఫీ మరీ తేలిక అయింది. ఇక సెల్ఫీ ఫోటోగ్రఫీ కొత్త పుంతలు తొక్కుతుంది. కొన్ని సందర్భాలలో సెల్ఫీల విపరీత పోకడలతో ప్రమాదాలు కూడా జరుగుతున్నాయి. ఏది ఏమైనా ఫోటోగ్రఫీ వృత్తి, ప్రవృత్తి గా మారిపోయింది.

ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఆగస్టు 19 తేదీన 'ప్రపంచ ఫోటోగ్రఫీ దినోత్సవా'న్ని జరుపుకుంటారు. ఆధునిక ఫొటోగ్రఫీ ప్రక్రియ అయిన 'డాగ్యురె టైప్' ను కనుగొనడం ఈ ఫొటోగ్రఫీ దినోత్సవానికి మూలం. ఈ ప్రక్రియను లూయిస్ జాకురెస్ డాగ్యురె అభివద్ధిపరిచాడు. మొట్టమొదటి సారిగా ఛాయాచిత్రాలను తయారుచేయటానికి శ్రీకారం చుట్టింది ఫ్రాన్స్ దేశానికి చెందిన లూయిస్ జాకురెస్ డాగ్యురె. 1553లో బిఫోర్ట్ అనే సాధరణ వ్యక్తి కెమెరాను కనిపెట్టాడు. అయితే లూయిస్ డాగ్యురె మొదట గాజు పలకపై కొన్ని రసాయనాలను పోసి, ఛాయాచిత్రాన్ని రూపొందించాడు. అది 1839 ఆగస్టు19న కావడంతో ఆనాటి నుంచి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 'ఫోటోగ్రఫీ దినోత్సవం' నిర్వహిస్తున్నారు.

ఫ్రాన్స్ దేశంలో 1839లో అధికారికంగా ఫొటోగ్రఫీని ప్రపంచానికి ఉచితంగా అందించినా.. భారతదేశానికి 1857 వరకు ఫొటోగ్రఫీ అందుబాటులోకి రాలేదు. అప్పుడు కూడా బ్రిటీష్ రాజు, జమీందారులు, సిపాయిలు మాత్రమే దీనిని వినియోగించేవారు. 1977 నుంచి భారతదేశంలోని సామాన్యులకు ఫొటోగ్రఫీ అందుబాటులోకి వచ్చింది. మన దేశంలో తొలిసారిగా లాలా దీన దయాళ్ ఫొటోగ్రఫీకి శ్రీకారం చుట్టారు.

ఫోటోగ్రఫీ రోజుకో కొత్త పుంతలు తొక్కుతూ అధునిక రంగంలో దూసుకెళ్తోంది. 1901లో మార్కెట్లోకి "కొడక్ బ్రౌనీ" రావడంతో ఎవరైనా ఫోటోలు తీసుకోవడానికి వీలైన పరిజ్ఞానం అందుబాటులోకి వచ్చేసింది. తొలి డిజిటల్ స్కానింగ్ ఫోటోగ్రాఫ్ 1957లో మొదలైంది. డిజిటల్ స్కానింగ్ ప్రక్రియను 'రస్సెల్ ఎ కిర్ష్' అనే కంప్యూటర్ పరిజ్ఞాని కనుగొన్నాడు. కెమేరా ఇమేజ్‌లను కంప్యూటర్‌లోకి ఫీడ్ చేశాడు. తొలి కలర్ ఇమేజ్‌ను 1861లో ఫోటోగ్రాఫ్ చేసినా, కలర్ ఫోటోగ్రఫీపై 19వ శతాబ్ది అంతా పరిశోధన కొనసాగింది. దశాబ్ధాలు గడిచేకొద్దీ రకరకాల కెమేరాలు అందుబాటులోకి వచ్చేశాయి. ఇలా నేడు అరచేతిలో ఇమిడిపోయి, కనురెప్ప పాటులో 'క్లిక్' అనిపించే ఫోటోగ్రఫీ వెనుక ఎందరో శాస్త్రవేత్తల శ్రమ దాగి ఉంది. ప్రస్తుతం ఫోటోగ్రఫీ చేయితిరిగిన ఫోటోగ్రాఫర్లకే పరిమితం కావడం లేదు. అందర్నీ సామాజిక కోణంలో ఆలోచింపజేసే ఫొటోగ్రాఫర్లుగా తీర్చిదిద్దుతోంది. తమ ఫొటోలు తామే తీసుకునే "సెల్ఫీ" ల ట్రెండ్ ప్రస్తుతం నడుస్తోంది. సెల్ఫీ ఫొటోలు క్షణాల్లోనే సోషల్ మీడియా ద్వారా అందరికీ చేరుతున్నాయి. ఇలా ఫొటోచిత్రణ ఎప్పటికప్పుడు ఆధునికతను సంతరించుకుంటూ ప్రపంచాన 'క్లిక్ క్లిక్' అంటూ తన ప్రత్యేకతను చాటుకుంటోంది.

– దక్కన్‌న్యూస్
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

మన చేనేతకు పునర్వైభవం!

ఆగష్టు 7న జాతీయ చేనేత దినోత్సవం

'రాట్నంపై నేసిన ప్రతి దారంలోనూ నేను భగవంతుణ్ని చూశాను' – *మహాత్మా గాంధీ*

ఒకప్పుడు ప్రపంచవ్యాప్తంగా విశేష ఆదరణ పొందిన భారతీయ చేనేత రంగం నేడు ప్రాభవం కోల్పోయింది. చేనేత రంగానికి పునర్వైభవం తీసుకొచ్చే లక్ష్యంతో ఏటా ఆగష్టు 7న జాతీయ చేనేత దినోత్సవాన్ని నిర్వహించాలని కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన సంగతి తెలిసిందే. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో చేనేతకు ఘనమైన చరిత్రే ఉంది. అటు తెలంగాణలోనూ, ఇటు ఆంధ్రలోనూ వేలాది కుటుంబాలు చేనేతపై ఆధారపడి జీవనం సాగిస్తున్నాయి. తెలుగు రాష్ట్రాల్లోని పోచంపల్లి, ఉప్పాడ, మంగళగిరి, ధర్మవరం చీరలకు దేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చక్కటి గుర్తింపు ఉంది. ఢిల్లీ, హైదరాబాద్, కోల్‌కత్తా, చెన్నై, బెంగుళూరు, ఇండోర్ ప్రాంతాలతోపాటు అమెరికా, జర్మనీ, సింగపూర్ తదితర దేశాలకు సైతం మన చేనేత కార్మికులు రూపొందించిన వస్త్రాలు ఎగుమతి అవుతున్నాయి. దేశం మొత్తం మీద ఉత్పత్తి అవుతున్న చేనేత వస్త్రాల్లో దాదాపు 14 శాతం వాటా తెలంగాణాదే కావడం విశేషం.

ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ జాతీయ చేనేత దినోత్సవం గురించి ప్రస్తావిస్తూ... దుస్తుల అవసరాల్లో 5 శాతం ఖాదీ, చేనేత వస్త్రాలు వినియోగించాలని ప్రజలకు పిలుపునిచ్చారు. చేనేత వస్త్ర పరిశ్రమకు సహకారం అందిస్తే గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ ముఖచిత్రమే మారిపోతుందన్న ఆశాభావాన్ని ఆయన వ్యక్తం చేశారు.

చిన్న చేపను పెద్ద చేప మింగినట్లుగా.. చేనేత మగ్గాలను మరమగ్గాలు (పవర్‌లూమ్స్) మింగేశాయి. వాటిని ఇప్పుడు ఆధునిక మగ్గాలు మింగేస్తున్నాయి. కాళ్లు, చేతులు ఆడిస్తూ బట్టను నేసే నేత కార్మికుల బతుకు దుర్భరంగా మారింది. అనేక కులవృత్తులు కాలగర్భంలో కలిసిపోతుంటే చేనేత రంగం కాలానికి ఎదురునిలిచింది. వస్త్రాన్ని అందించి, ప్రపంచానికి నాగరికత నేర్పిన నేతన్నల జీవితం కష్టాలు, కన్నీళ్ల కలబోతగా మిగిలింది. దేశంలో వ్యవసాయం తర్వాత

రెండో స్థానాన్ని ఆక్రమించిన వస్త్రోత్పత్తి రంగంలో ఆధునికత సంతరించుకుంది. కాలానుగుణంగా వస్తున్న మార్పులకు ఇది వేదికవుతోంది. చేనేత మగ్గంపై అగ్గిపెట్టెలో ఇమిడే చీరను నేసి, ప్రపంచానికి చేనేత కళావైభవాన్ని చాటిచెప్పిన నేత కళాకారుల ఖిల్లా సిరిసిల్లలో వస్త్రోత్పత్తి రంగం ఆధునికత వైపు అడుగులు వేస్తుంది. కరోనా కష్టకాలంలో చేనేత రంగం ఆటుపోట్ల మధ్య ఉంది.

చేనేత దినోత్సవ నేపథ్యం..

స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో భాగంగా విదేశీ వస్త్రాలను బహిష్కరించాలన్న లక్ష్యంతో స్వదేశీ ఉద్యమం చేనేత రంగంతో మొదలైంది. కలకత్తా టౌన్ హాల్‌లో 1905 ఆగస్టు 7న భారీ సమావేశం నిర్వహించి, విదేశీ వస్త్రాలను బహిష్కరించి, స్వదేశీ వస్త్రాలు ధరించి దేశీయోత్పత్తుల పునరుద్ధరణకు పిలుపునిచ్చారు. అప్పటి స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో కీలకపాత్ర పోషించిన చేనేత రంగానికి గుర్తింపునిస్తూ ఆగస్టు 7ను జాతీయ చేనేత దినోత్సవంగా భారత ప్రధానమంత్రి నరేంద్రమోదీ ప్రకటించారు. చేనేత రంగం విశిష్టతను తెలియజేస్తూ కార్మికుల గౌరవాన్ని ప్రతిబింబించేలా జాతీయ స్థాయిలో ఏటా చేనేత కార్మికులకు సంత్‌కబీర్ అవార్డులను అందిస్తున్నారు. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చేనేత వస్త్రాల ఎగుమతిలో 90 శాతం భారతదేశం భాగస్వామ్యం ఉండటం విశేషం.

ప్రాచీన వారసత్వం..

చేనేత రంగం ప్రాచీన వారసత్వంగా వస్తోంది. భారతదేశ వస్త్ర సంప్రదాయం ప్రపంచానికే ఆదర్శం. చేనేత మగ్గం ఇప్పుడు మరమగ్గంగా మారి, ఆధునిక మగ్గాలుగా అవతరించి అడుగులు వేస్తోంది. దేశవ్యాప్తంగా 43 లక్షల నేత కుటుంబాలు ప్రత్యక్షంగా ఈ రంగంలో ఉపాధి పొందుతున్నాయి. వస్త్రోత్పత్తి కేంద్రాలుగా పలు పట్టణాలు ఖ్యాతిగాంచాయి. షోలాపూర్, భీవండి, ముంబయి, అహ్మదాబాద్, ఇంచన్‌కరంజ్, సూరత్, మాలేగావ్, సిరిసిల్ల, వెంకటగిరి, గద్వాల్, భూదాన్ పోచంపల్లి, ఈరోడ్, చీరాల వంటి ప్రాంతాలు వస్త్రోత్పత్తికి నిలయాలుగా మారాయి. చేనేత వస్త్రాలను విదేశాలకు ఎగుమతి చేయడం ద్వారా మన దేశానికి విదేశీ మారక ద్రవ్యం సమకూరుతోంది.

సిరిసిల్లలోనే తొలి నేతన్న విగ్రహం

సిరిసిల్లలో దేశంలోనే తొలి చేనేత కార్మికుడి కాంస్య విగ్రహం నెలకొల్పారు. ఉమ్మడి తెలుగు రాష్ట్రాల్లో 78 వేల మరమగ్గాలు ఉండగా, ఒక్క సిరిసిల్లలోనే 34 వేలు ఉన్నాయి. వీటిలో 27 వేల మరమగ్గాలపై పాలిస్టర్ వస్త్రం, 7 వేల మగ్గాలపై కాటన్ వస్త్రోత్పత్తి జరుగుతోంది. సిరిసిల్లలో 25 వేల కుటుంబాలు ఈ పరిశ్రమపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నాయి. నిత్యం 34 లక్షల మీటర్ల వస్త్రం తయారవుతుంది. రాష్ట్రంలోనే తొలి టెక్స్‌టైల్ పార్క్ సిరిసిల్లలో ఏర్పాటు చేశారు. ఇందులో 115 పరిశ్రమల్లో ఆధునిక మగ్గాలపై వస్త్రోత్పత్తి సాగుతోంది. ఇక్కడి వస్త్రాలు ముంబయి, భీవండి, సూరత్, ఢిల్లీ, షోలాపూర్ ప్రాంతాలకు ఎగుమతి అవుతున్నాయి.

టెక్స్‌టైల్ పార్క్‌లో 3 వేల మంది కార్మికులు ప్రత్యక్షంగా ఉపాధి పొందుతున్నారు. సిరిసిల్లలో కాటన్ వస్త్రం అద్దకం యూనిట్లు 90 వరకు ఉన్నాయి. ఇక్కడి కాటన్ వస్త్రం దేశంలోని 6 రాష్ట్రాలకు ఎగుమతి అవుతుంది. సిరిసిల్ల అద్దకంలో అగ్రస్థానంలో ఉంది. రెండో షోలాపూర్‌గా ఖ్యాతిగాంచిన సిరిసిల్లకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బతుకమ్మ చీరలు, కేసీఆర్ కిట్లు, ఆర్వీఎం వస్త్రోత్పత్తి ఆర్డర్లు ఇవ్వడంతో కార్మికులు మెరుగైన ఉపాధి పొందుతున్నారు. గత ఏడాది రూ.350 కోట్ల బతుకమ్మ చీరల ఆర్డర్లు రావడంతో నేతన్నలకు చేతినిండా పని దొరుకుతోంది.

నేతన్న పనితీరు అద్భుతం, చేనేత దుస్తులు ధరిద్దాం

చేనేత కార్మికులకు మద్దతునివ్వడానికి ప్రతిఒక్కరూ చేనేత దుస్తులు ధరించాలని, వాటి ఉత్పత్తులను కొనుగోలు చేయాలని గవర్నర్ తమిళిసై సౌందరరాజన్ రాష్ట్రప్రజలకు పిలుపునిచ్చారు. ప్రోత్సాహకాలకు నేత కార్మికులు అర్హులని, వారి కష్టానికి తగిన ప్రతిఫలం లభించాలని ఆకాంక్షించారు. 2015లో తమిళనాడులో ప్రధాని మోదీ ప్రారంభించిన తొలి జాతీయ చేనేత దినోత్సవంలో తాను పాల్గొన్న విషయాన్ని గుర్తు చేసుకున్నారు. నేత కార్మికులు తమ వృత్తిపై అసాధారణమైన అభిరుచిని ప్రదర్శిస్తున్నారని, అద్భుతమైన డిజైన్‌లతో ఉత్పత్తులు తీసుకొస్తున్నారన్నారు. నారాయణపేట, సిద్దిపేట, వరంగల్ చేనేత ఉత్పత్తుల ప్రత్యేకతలను తెలుపుతూ పోస్టల్ కవర్లను ప్రవేశపెట్టిన తెలంగాణ పోస్టల్ సర్కిల్ కృషిని గవర్నర్ ప్రశంసించారు.

– దక్కన్‌న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

విపత్తును సమర్థంగా ఎదుర్కొన్న తెలంగాణ ప్రభుత్వం

గోదావరికి వందేండ్లలో కనీవినీ ఎరుగని వరద. తెలంగాణలో మూడున్నర దశాబ్దాల కాలంలో జూలైలో ఎన్నడూ లేనంత గరిష్ఠ వర్షపాతం. వారం రోజులుగా ముంచెత్తుతున్న వాన రాష్ట్రాన్ని గుక్కతిప్పుకోకుండా చేసింది. ఇంతటి విపత్కర పరిస్థితి ఇటీవలి కాలంలో ఎన్నడూ చూడనిది. అయినా రాష్ట్రప్రభుత్వం పకడ్బందీగా వ్యవహరించి ఆస్తి, ప్రాణ నష్టాలను గణనీయంగా తగ్గించగలిగింది. స్వయంగా సీఎం కేసీఆర్ నిరంతరం పరిస్థితిని సమీక్షిస్తూ అటు అధికారులను, ఇటు మంత్రులను, నేతలను క్షేత్రస్థాయిలో మోహరింపజేసి ప్రజలకు భరోసా కల్పించారు. ప్రాకృతిక విపత్తులను మనిషి నివారించలేడు. చేయగలిగిందల్లా ముందుజాగ్రత్త మాత్రమే.

నైరుతి రుతుపవనాలతోపాటు, బంగాళాఖాతంలో ఏర్పడిన ఉపరితల ఆవర్తనం ప్రభావంతో రాష్ట్రంలో క్రమంగా పెరిగిన వర్షాల ఉద్ధృతి ఒక్కసారిగా జడివానగా, కుంభవృష్టిగా మారిపోయింది. ప్రమాదాన్ని ముందే అంచనా వేసిన సీఎం కేసీఆర్ వెంటనే కార్యాచరణ చేపట్టారు. అత్యవసరమైతే తప్ప ప్రజలు బయటకు రావద్దని విజ్ఞప్తి చేస్తూనే, సంబంధిత ప్రభుత్వ విభాగాలన్నింటినీ యుద్ధప్రాతిపదికన మోహరించారు. చెరువులు, కుంటలు, డ్యాంలు, రిజర్వాయర్లలో నీటిమట్టాల వివరాలను సమీక్షించారు. ప్రజలను సురక్షితప్రాంతాలకు తరలించటానికి రెస్క్యూ టీంలను ఏర్పాటు చేయాలని, ఎన్డీఆర్ఎఫ్ బృందాల సేవలను వినియోగించుకోవాలని, అవసరమైతే హెలికాప్టర్లను వాడాలని అధికారులకు సూచించారు. ప్రతి ఆరుగంటలకు ఒకసారి పరిస్థితిని సమీక్షించాలని సీఎస్‌కు ఆదేశాలు జారీ చేశారు. అంటువ్యాధులు ప్రబలకుండా ముందుజాగ్రత్తలు చేపట్టాలని వైద్యారోగ్యశాఖకు దిశానిర్దేశం చేశారు. విద్యాసంస్థలకు సెలవులు ప్రకటించారు. ఒకవైపు క్షేత్రస్థాయి పరిస్థితిని, మరోవైపు పైస్థాయి అధికారులను ఏకకాలంలో సమన్వయపరిచారు.

తెలంగాణపైకి దూసుకొచ్చిన ఈ జలఖడ్గాన్ని ఎదుర్కోవటంలో సీఎం కార్యాలయమే వార్‌రూమ్‌గా మారిపోయింది. జీపీఎస్ మ్యాపింగ్ వంటి ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం సాయంతో రాష్ట్రవాప్తంగా సహాయక చర్యలకు దిక్సూచిగా నిలిచింది. సీఎం ప్రతిరోజూ 12 నుంచి 15 గంటల పాటు ప్రత్యక్షంగా పరిస్థితిని సమీక్షించారు. అన్ని జిల్లాల్లో మంత్రులు, ఎమ్మెల్యేలు, ఎంపీలు, ఎమ్మెల్సీలు, అధికారులు స్థానికంగా పర్యటిస్తూ సహాయక చర్యలను పర్యవేక్షించారు. వంతెనలు, జలాశయాలు, లోతట్టు ప్రాంతాల వద్ద పోలీసుశాఖ నిరంతర పహారా చేపట్టింది. ఇక ఇంజినీర్ల కృషిని, సాహసాన్ని మాటల్లో వర్ణించలేం. రోడ్లు దెబ్బతిని రాకపోకలకు ఆటంకం ఏర్పడిన ప్రాంతాల్లో అప్పటికప్పుడు తాత్కాలిక ఏర్పాట్లు జరిపి రవాణాను పునరుద్ధరించారు అధికారులు. కరెంటు సరఫరా దెబ్బతినకుండా విద్యుత్‌శాఖ సమర్థవంతమైన ఏర్పాట్లు చేసింది. ఒక్కటని ఏమిటి, ప్రతి శాఖ, ప్రతి అధికారి బాధ్యతతో ముందుకువచ్చి తమ వంతు పాత్ర పోషించారు. పూర్తి సమన్వయంతో రాష్ట్రప్రభుత్వ యంత్రాంగం కదిలిన ఫలితంగానే విపత్తు నుంచి దాదాపుగా బయటపడగలిగాం.

వణికిన గోదావరి పరీవాహక ప్రాంతాలు

గోదావరి పరీవాహకం వణుకుతోంది. ముంపు నుంచి ఎప్పుడు బయటపడతామా అని ఎదురుచూస్తోంది. భద్రాచలం, బూర్గంపాడు మండలాల్లో సగానికి పైగా గ్రామాల ప్రజలు ఇళ్లు విడిచి.. ఇతర

ప్రాంతాల్లో తలదాచుకున్నారు. కొందరి ఇళ్లు ఇప్పటికీ నీళ్లలోనే ఉన్నాయి. మరికొన్ని ఇళ్లు బయటపడగా, ఇంకొన్ని ఆనవాళ్లుగా మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి. ఈ రెండు మండలాల్లో 30కి పైగా గ్రామాలు, కాలనీలు పూర్తిగా ముంపులో ఉన్నాయి. దాదాపు 50 వేల మంది నిరాశ్రయులైనట్లు అధికారులు అంచనా వేస్తున్నారు.

ముంపులో మోతె గ్రామం...

సారపాక నుంచి ఐటీసీ పేపర్ మిల్లు పక్క మార్గంలో అయిదు కిలోమీటర్ల దూరాన ఉంది మోతె గ్రామం. 300 కుటుంబాలున్న ఈ పల్లె రూపురేఖలు మారిపోయాయి. ఎక్కడ చూసినా బురద. శనివారం ఉదయం ప్రధాన మార్గంలోని ఒకవైపు కొన్ని ఇళ్ల నుంచి వరద కొంత మేర వెనక్కు తగ్గింది. మిగిలిన ఊరంతా ముంపులోనే ఉంది. ఇళ్లలో బురదను తొలగించేందుకు ప్రభుత్వ అధికారులు నానాతంటాలు పడుతున్నారు. మోతె, సారపాకల మధ్య రోడ్డు మునిగిపోవడంతో రాకపోకలు లేవు. ఎన్డీఆర్ఎఫ్ సిబ్బంది ప్రత్యేక పడవ ద్వారా బాధితులను అటూ ఇటూ చేరవేస్తున్నారు. సారపాక గ్రామంలోని చేదబావులు, బోరుబావుల్లోకి బురద చేరింది. ట్రాక్టర్ల ద్వారా సరఫరా చేస్తున్న నీటిని పట్టుకుంటున్నారు. స్థానిక సొసైటీ ఛైర్మన్ శ్రీనివాస్‌రావు ఆహారం, తాగునీరు పంపిణీ చేస్తున్నారు. మోతె, ఇరవెండి గ్రామాల్లో పూరిళ్లు ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయాయి.

కాలనీలు అతలాకుతలం

బూర్గంపాడు మండలంలో సగం గ్రామాలు ఇంకా తేరుకోలేదు. బసవప్ప క్యాంపు, భాస్కర్‌నగర్, గాంధీనగర్, పాత సారపాక, సుందరయ్య నగర్ కాలనీలు అధికభాగం ముంపులోనే ఉన్నాయి. ఇళ్ల స్లాబు స్థాయి వరకు నీళ్లున్నాయి. ఇరవెండి, మోతె, పట్టేనగర్, నాగినేనిప్రోలు, రెడ్డిపాలెం, బూర్గంపాడు పంచాయతీలను నీళ్లు చుట్టుముట్టాయి. విద్యుత్, తాగునీరుకు అంతరాయం జరిగింది. ప్రభుత్వ అధికారులు సమస్యలు పరిష్కారానికి తీవ్రంగా కష్టపడుతున్నారు. బూర్గంపాడుకు రాకపోకలు నిలిచిపోయాయి.

తాగునీటికి కటకట

తాగునీటి పంపిణీకి ఏర్పాటు చేసిన ట్యాంకర్ల ముందు ప్రజలు బారులు తీరుతున్నారు. అక్కడక్కడ పనిచేస్తున్న బోర్ల వద్ద కూడా గుమిగూడుతున్నారు. స్తంభాలన్నీ నీట మునగడంతో శుక్రవారం నుంచి బూర్గంపాడు మండలంలో గ్రామాలకు విద్యుత్‌ను నిలిపివేశారు.

పునరావాస కేంద్రాలు...

బూర్గంపాడు మండలంలోని కొన్ని గ్రామాల వారికి సారపాకలో పునరావాస కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేశారు. కొన్ని కేంద్రాల్లో ఆహార సరఫరా శుక్రవారం రాత్రి, శనివారం మధ్యాహ్నం ఆలస్యంగా పంపిణీ చేసినట్లు తెలిపారు. పిల్లల కోసం కొందరు తల్లిదండ్రులు అన్నాన్ని మిగిల్చి.. దాచుకుకున్నారు. విద్యుత్ లేక.. కేంద్రాల్లో ఫ్యాన్లు పనిచేయక దోమలు విజృంభిస్తున్నాయి. కొవ్వొత్తి వెలుగులతో నెట్టుకొస్తున్నారు.

చుట్టూ నీరే...

మహోగ్రరూపం దాల్చి తీరప్రాంతాలను కకావికలం చేస్తున్న గోదారమ్మ ధాటికి ఇప్పటికీ చాలా గ్రామాలు ముంపు నీటిలో మగ్గుతున్నాయి. భద్రాద్రి-కొత్తగూడెం జిల్లాలో నదికి ఇరువైపులా ఆనుకుని ఉన్న చర్ల, దుమ్ముగూడెం, భద్రాచలం, బూర్గంపాడు, అశ్వాపురం, మణుగూరు, పినపాక మండలాల్లోని వందల సంఖ్యలో గ్రామాలు జలదిగ్బంధంలో చిక్కుకున్నాయి. మంత్రి పువ్వాడ అజయ్ వరద పరిస్థితిపై అధికారులతో శనివారం సమీక్ష సమావేశం నిర్వహించారు. వరద సహాయక చర్యల్లో పాలు పంచుకునేందుకు

సైనిక బలగాలు భద్రాచలం చేరుకున్నాయి.

రామాలయానికి వరద పోటు

భద్రాద్రి రామాలయం అయిదు రోజులుగా వరద గుప్పిట్లోనే ఉంది. గోదావరికి వరద తగ్గినప్పటికీ వెనక్కి తన్నిన నీటితో ఆలయ పరిసరాలు జలమయమయ్యాయి. పంపింగ్ వ్యవస్థలోని పైపులు మునిగిపోవడంతో ఆ నీటిని నదిలో కలిపే దారి మూసుకుపోయింది.

కరకట్ట పొడిగించాలని డిమాండు:

దశాబ్దాలుగా ఏటా వర్షాకాలంలో వరద ముప్పు ఎదురవుతున్న, తమ సమస్యకు శాశ్వత పరిష్కారం చూపాలని భద్రాచలంలోని సుభాష్‌నగర్ వాసులు డిమాండ్ చేశారు. కరకట్ట నిర్మాణాన్ని పొడిగించి బలోపేతం చేయాలంటూ కోరారు.

గోదావరికి పూజలు:

గోదారమ్మ శాంతించాలని కోరుతూ స్నానఘట్టాల వద్ద ప్రత్యేక పూజలు నిర్వహించారు. ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ గోదావరి తల్లికి పసుపు, కుంకుమ, చీర, పూలు, పండ్లు సమర్పించారు. ప్రత్యేక అధికారులుగా నియమితులైన సింగరేణి సీఎండీ శ్రీధర్, సీసీఎల్ఏ డైరెక్టర్ రజత్ కుమార్ సైనీ, పంచాయతీరాజ్ కమిషనర్ హనుమంతరావు, భద్రాద్రి కలెక్టర్ అనుదీప్, ఐటీడీఏ పీవో గౌతమ్ పాల్గొన్నారు. అనంతరం వారు పునరావాస కేంద్రాలను పరిశీలించి బాధితులతో మాట్లాడారు.

నెమ్మదిగా తగ్గుతూ...

ఒక్కసారిగా ఉగ్ర రూపం దాల్చిన గోదారమ్మ నెమ్మదిగా తగ్గుతోంది. జయశంకర్ భూపాలపల్లి జిల్లా కాళేశ్వరం లక్ష్మీ బ్యారేజీ నుంచి భద్రాచలం వరకు భారీ నీటి ప్రవాహం కొనసాగు తోంది. శనివారం ఉదయం భద్రాచలం వద్ద నది 71.3 అడుగుల మట్టం నమోదైంది. నదిలో 24.43 లక్షల క్యూసెక్కుల ప్రవాహం కొనసాగుతోంది. రాత్రి 11 గంటలకు 67.10 అడుగులకు చేరగా 22.03 లక్షల క్యూసెక్కుల ప్రవాహం వెళ్తోంది. పన్నెండు గంటల వ్యవధిలో 3.3 అడుగులు మాత్రమే తగ్గింది. ప్రమాద హెచ్చరికల లోపునకు నీటిమట్టం తగ్గడానికి ఎంత సమయం పడుతుందోననే ఆందోళన వ్యక్తమవుతుంది.

రాష్ట్ర సగటు కన్నా 125% ఎక్కువ

రాష్ట్రంలో రికార్డుస్థాయిలో వర్షాలు కురిశాయి. గత జూన్ ఒకటి నుంచి శనివారం (16.7.2022) నాటికి రాష్ట్ర సగటు వర్షపాతం 236.3 మిల్లీమీటర్లకన్నా 125 శాతం అదనంగా కురిసిందని వాతావరణశాఖ తెలిపింది. ఎక్కువగా నిజామాబాద్ జిల్లాలో 245 శాతం జగిత్యాల 226, నిర్మల్ 208, కరీంనగర్ 202, కుమురంభీం 188, మంచిర్యాలలో 170 శాతం అదనంగా నమోదైంది. ఈ స్థాయిలో 200 శాతానికి మించి వర్షపాతం నెల వ్యవధిలోనే నమోదవ్వడం కొత్త రికార్డు. ఈ లెక్కలు జూన్ ఒకటి నుంచి చెప్పినా... వాస్తవానికి నైరుతి రుతు పవనాలు 2022 జూన్ 13న రాష్ట్రంలో ప్రవేశించి 16 నాటికి పూర్తిగా విస్తరించాయి. అప్పటినుంచే వానలు పడినప్పటికీ... గత వారం రోజుల్లో ఏకంగా 3, 4 రోజులు కుంభవృష్టి కురిసింది. దీంతో సగటు వర్షపాతం లెక్కలన్నీ ఆకాశమే హద్దుగా పెరిగిపోయాయి. నిజామాబాద్ జిల్లాలో జూన్ 1 నుంచి జులై 16 వరకూ 47 రోజుల్లో కురవాల్సిన సాధారణ వర్షపాతం 271.8 మి.మీ.లైతే.. ఏకంగా 937 మి.మీ.లుగా నమోదైంది. ఒడిశాపై బంగాళాఖాతం తీరంలో ఏర్పడిన అల్పపీడనంతో పాటు ఉత్తర భారతంలో ఏర్పడిన ఉపరితల ఆవర్తనంతో రుతుపవనాల ద్రోణి ఏర్పడి దేశమంతా గత వారం రోజులుగా విస్తారంగా వానలు పడ్డాయి. ఈ అల్పపీడనం ఒడిశా మీదుగా ఎక్కువ రోజులు న్నందున తెలంగాణపై కుంభవృష్టి కురిసింది. అది పశ్చిమబెంగాల్ వైపు వెళ్లి బలహీనపడటంతో శుక్ర, శనివారాల్లో వర్షాలు తగ్గిపోయాయి. మళ్లీ రుతుపవనాలు చురుగ్గా కదులుతున్నందున ఆది, సోమవారాల్లో రాష్ట్రంలో అక్కడక్కడా భారీగా వానలు పడే అవకాశాలున్నాయని వాతావరణశాఖ రాష్ట్ర సంచాలకురాలు డాక్టర్ నాగరత్న చెప్పారు. జులై 16నాటికి ఈ స్థాయి వర్షాలు కురవడం ఇదే తొలిసారన్నారు.

(తేది : 28.7.2022)

– దక్కన్‌న్యూస్
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

దక్కన్ ల్యాండ్ తొమ్మిది సంవత్సరాల ప్రస్థానం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2021 డిసెంబర్ సంచికతో 112 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ తొమ్మిది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్‌ల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదే విధంగా తీసుకువస్తామని తెలియజేస్తున్నాం. ఆసక్తికలవారు ఒక్కో సంపుటిని రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (పార్శిల్ ఛార్జీలు అదనం).

'ఐఎస్ఎస్ఎన్' ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

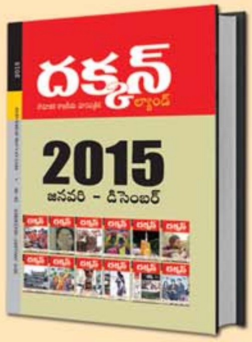

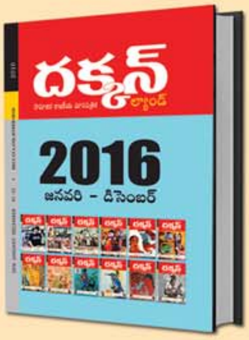

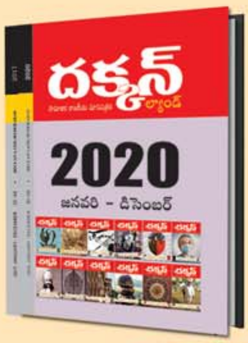

సంకలనాలు పొందేందుకు మా చిరునామా:

ఎడిటర్, 'దక్కన్‌ల్యాండ్'
3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
మొబైల్: 9030626288

Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

ఆన్‌లైన్ ద్వారా చెల్లింపుకోసం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

సైన్స్‌ను జనం దరి చేర్చినవాడు

డాక్టర్ పుష్పా భార్గవ (22 ఫిబ్రవరి 1928 – 1 ఆగస్టు 2017)

వైజ్ఞానిక స్ఫూర్తి సామాన్యులకు అందించడం కోసం, దేశంలో గొప్ప గొప్ప శాస్త్రీయ సంస్థల స్థాపనకు, అభివృద్ధికి కృషి చేసినవారు డాక్టర్ పుష్పా భార్గవ! ప్రజలను చైతన్య పరచడంలో ప్రముఖ పాత్ర నిర్వహించిన సేవాతత్పరుడు. జన విజ్ఞాన వేదికకు ఆలంబనగా నిలిచిన గొప్ప సైన్సు కార్యకర్త. సైన్స్ ప్రచార కార్యక్రమాల్లో ఆ సంస్థను ముమ్ముందుకు నడిపిస్తూ– చేప మందు శాస్త్రీయతను ప్రశ్నించారు. న్యాయస్థానం వరకు వెళ్ళి, అది మందు కాదని నిరూపించారు. విశ్వ విద్యాలయాల్లో ప్రభుత్వం జ్యోతిషాన్ని ప్రవేశపెట్టడాన్ని నిరసించారు. అలాగే, వాస్తు ప్రామాణికతను ప్రశ్నించారు. సమగ్రమైన చర్చ లేకుండా జీవ సాంకేతిక మార్పులతో కూరగాయలను మార్కెట్‌లోకి విడుదల చేయడాన్ని వ్యతిరేకించారు.

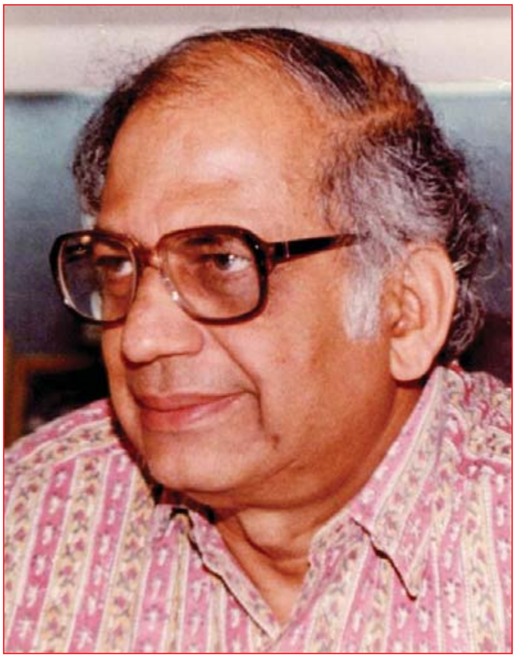

డాక్టర్ పుష్పా మిత్ర భార్గవ రాజస్థాన్‌లోని అజ్మీర్ (అజయ్ మేరు)లో 22 ఫిబ్రవరి 1928న జన్మించారు. 1946లో ఆర్గానిక్ కెమిస్ట్రీ (సేంద్రియ రసాయన శాస్త్రం)లో పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేషన్ చేశారు. వెనువెంటనే 21 సంవత్సరాల చిరుప్రాయంలో లక్నో యూనివర్సిటీ నుండి పీహెచ్‌డీ స్వీకరించారు. కొంతకాలం లక్నో యూనివర్సిటీలోనే లెక్చరర్‌గా పనిచేసి, తర్వాత కాలంలో హైదరాబాద్ చేరుకున్నారు. ఇక్కడి ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో లెక్చరర్‌గా చేరి స్థిరపడ్డారు. అమెరికా, ఫ్రాన్స్, యూకేల్లో ప్రసిద్ధ సంస్థల్లో పరిశోధనల్లో పాల్గొన్నారు. యూకే నుంచి వచ్చి హైదరాబాద్‌లోని ప్రాంతీయ పరిశోధనా ప్రయోగశాల (రీజినల్ రీసెర్చ్ లాబొరేటరీ (ఆర్ఆర్ఎల్)లో సైంటిస్ట్‌గా చేరారు. తర్వాత కాలంలో ఆ ప్రయోగశాల భారత రసాయన సాంకేతిక సంస్థ (ఇండియన్ ఇనిస్టిట్యూట్ ఆఫ్ కెమికల్ టెక్నాలజీ – ఐఐసీటీ)గా రూపాంతరం చెందింది. (చదవండి: నిజం... నిజం... డార్విన్‌నిజం)

డాక్టర్ పీఎం భార్గవకు దేశ ప్రధానులందరితో దగ్గరి పరిచయాలుండేవి. అందువల్ల ఆయన హైదరాబాదులో 'సెంటర్ ఫర్ సెల్యులార్ అండ్ మాలి క్యులర్ బయాలజీ' (సీసీఎంబీ)ని స్థాపించగలిగారు. 1977–1990 మధ్య కాలంలో దానికి వ్యవ స్థాపక సంచాలకుడిగా ఉండి, ప్రపంచ ఖ్యాతిని తెచ్చారు. మాలిక్యులర్ సెగ్మెంట్స్ తయారీ కోసం ఒక అణుశక్తి ప్రయోగశాలను నెలకొల్పారు. భారత ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో ఒక బయోటెక్నాలజీ విభాగం నెలకొల్పడంలో కీలకపాత్ర పోషించారు. డీఎన్ఏ ఫింగర్ ప్రింటింగ్ టెక్నాలజీని హైదరాబాద్‌లో ఆవిష్కరించి, నేర పరిశోధనలో విప్లవాత్మకమైన మార్పుకు కారణం అయ్యారు. ఒక సైంటిస్ట్‌గా, ఒక డైరెక్టర్‌గా వివిధ స్థాయిలలో పనిచేస్తూ, దేశ విదేశాలలోని పరిశోధనా శాలల సమన్వయంతో ఒకానొక సమయంలో దేశ వైజ్ఞానిక పరిశోధనా రంగానికి వెన్నెముకగా నిలిచిన భార్గవ కృషి చాలా విలువైంది.

డాక్టర్ భార్గవకు లభించిన దేశ విదేశాల అవార్డులు, గుర్తింపులూ ఎన్నో ఉన్నాయి. ఫ్రాన్స్ ప్రెసిడెంట్ ఇచ్చే లీజియన్ డి ఆనర్ (1998) పొందిన ఘనత వీరిదే. ఈ మధ్య కాలంలో దేశంలో వ్యాపించిన మత ఛాందసత్వ అసహనం పట్ల – దభోల్కర్, పన్సారే, కల్బుర్గీల హత్యల పట్ల కలత చెందిన భార్గవ, తన పద్మభూషణ్ పురస్కారాన్ని 2015లో భారత ప్రభుత్వానికి వాపస్ చేశారు. ఉత్తర భారతదేశం నుండి వచ్చి, హైదరాబాద్‌ను తన స్వస్థలంగా మార్చుకుని, ప్రపంచ వైజ్ఞానిక పరిశోధనా రంగంలో దీన్ని ఒక ముఖ్య కేంద్రంగా మార్చినవారు. సత్యాన్ని ప్రేమించి, దాని కోసం అన్ని విధాలా పోరాడే స్ఫూర్తిని మనమంతా ఆయన జీవితం నుండి పొందుతూనే ఉండాలి!

– డాక్టర్ దేవరాజు మహారాజు

(వ్యాసకర్త సుప్రసిద్ధ సాహితీవేత్త, జీవశాస్త్రవేత్త)

ఇంటర్నెట్ బ్లాగ్‌లకు రాసిన వ్యాసం నుంచి

గ్రామనామాలు – చారిత్రకప్రాధాన్యత

తొస్సిపూడి తాడి తొండంగి ముంగొండ
లొల్ల పూళ్ళ దూసి గుల్లిపాడు
ఆముదాలవలస అనమనయూర్లయా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

అని దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి ఊర్ల పేర్లమీద ఒక పేరడీ పద్యం రాశారు.

ఆయన సరదాగా రాసినా, గ్రామ స్థలనామాలు చాలా ముఖ్యమైనవనీ, వాటిలో భాషాపరిణామం, సామాజిక అంశాలు, చారిత్రక వాస్తవాలు ఇమిడి వుంటాయని, అవి పరిశోధనకు ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయని పరిశోధకులు గుర్తించారు.

ఈ నామ విజ్ఞానానికి సంబంధించి ప్రధానంగా రెండు శాఖలున్నాయి. ఒకటి వ్యక్తి నామ విజ్ఞానం (Anthroponymy), రెండవది స్థలనామ విజ్ఞానం (Toponymy). ఈ రెండు శాఖలకు సంబంధించిన పరిశీలన కేవలం భాషాశాస్త్రజ్ఞులకే కాక ఇతర సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులకు, సామాన్యులకు కూడా ఆసక్తికరం. ప్రస్తుత ప్రసంగం స్థలనామ విజ్ఞానానికి, అందులోనూ చరిత్ర పరిశోధనలో స్థలనామ విజ్ఞానానికి గల ప్రాధాన్యతకు పరిమితం.

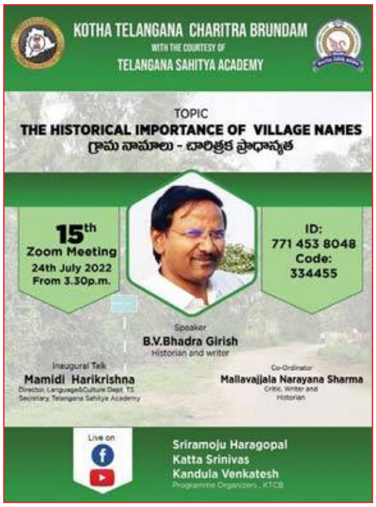

స్థలనామాలన్నప్పుడు కేవలం ఊర్లపేర్లే కాకుండా నాడులు, నదులు, వాగులు, గుట్టలు, కొండలు, కోనలు, అడవులు, అలాగే గ్రామం లోని వీధులు, గడ్డలు, డొంకలు మొదలైన భౌగోళిక రూపాలకు ఆయాభాషలలో అనాదిగా ఉన్నా పేర్లన్నీ కూడా స్థలనామాలుగానే భావించాలి. వ్యాసంలో గ్రామనామం అని పేర్కొన్నప్పుడు దాని విస్తృతార్థంలో పైవన్నీ ఉంటాయని భావించాలి.

గ్రామ స్థల నామాల మీద పరిశోధన ప్రారంభమై ఒక శతాబ్దం పైగానే అయింది. ఈ శతాబ్దకాలంలో ఆ పరిశోధన అతిశాస్త్రీయంగా రూపొందించబడింది. వివిధ దేశాలలో స్థలనామాల సర్వేలు కూడా జరుగుతున్నాయి. భారతదేశంలో స్థలనామాలకు సంబంధించి తొలి కృషి చేసినవారు, ఆంగ్లేయులు. మెకంజీ, కాల్వెల్, బ్రౌన్ వంటివారు స్థలనామాలకు సంబంధించిన రచనలను 19వ శతాబ్దంలోనే ప్రచురించారు.

తెలుగులో గ్రామనామాలపై చిలుకూరి నారాయణరావు, నాయని కృష్ణకుమారి, కేతు విశ్వనాథరెడ్డి వంటివారు తెలుగు పత్రికలలో వ్యాసాలు రాశారు. బూదరాజు రాధాకృష్ణ 'ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాలు' పుస్తకంలో గ్రామ నామ వ్యుత్పత్తులను గురించి వివరించారు. కుందూరి ఈశ్వర దత్తు 'ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము' పేరిట చారిత్రకంగా శాసనాలలో పేర్కొన్న స్థలాలను, నాడులను గుర్తించి వివరించారు.

తెలుగు ఊర్ల పేర్లపై గణనీయమైన కృషి చేసినవారు కేతు విశ్వనాథరెడ్డి. ఆయన కడప ఊర్ల పేర్లపై తొలి పి.హెచ్.డి. అందుకున్నారు. ఆయన పరిశోధన గ్రంథం ఊర్లపేర్ల పరిశోధన ఎందరికో మార్గదర్శి అయింది. నెల్లూరు జిల్లా గ్రామనామాలపై పరిశోధనకు ఆయన మార్గ దర్శకత్వం వహించారు. అలాగే యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు కూడా తెలుగు వారి ఇంటిపేర్లు మరియు ఊర్ల పేర్లపై గణనీయమైన కృషిని చేశారు. క్రమంగా ఊర్లపేర్లపై పరిశోధనలు జిల్లాలవారీగానే కాకుండా తాలూకా మరియు మండల స్థాయిలో కూడా జరిగాయి.

తెలంగాణాలో గ్రామనామాలపై తొలి పరిశోధన చేసింది పి. మాణిక్ ప్రభు. మెదక్ జిల్లా గ్రామనామాలపై పరిశోధనచేసి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి పీ.హెచ్.డి. పొందారు. తరువాత మాణిక్ ప్రభు పర్యవేక్షణలో కరీంనగర్ జిల్లా గ్రామనామాలపై పరిశోధన జరిగింది. తరువాత నల్లగొండ జిల్లా, రంగారెడ్డి జిల్లా గ్రామనామాలపై పరిశోధనలు జరిగాయి. నాగర్‌కర్నూల్ తాలూకా గ్రామనామాలపై పరిశోధనతో మొదటి ఎంఫిల్ పట్టాను కపిలవాయి అశోక్‌బాబు అందుకున్నారు. వీరు సుప్రసిద్ధులయిన కపిలవాయి లింగమూర్తి గారి కుమారుడు. హైదరాబాద్, సికిందరాబాద్ జంటనగరాల స్థలనామాలపై ఎం. వెంకటేశ్వర్లు ఆచార్య ఎన్.గోపి పర్యవేక్షణలో పరిశోధించారు. ఇవేకాక తెలంగాణాలో అనేక తాలూకాలు, మండలాల గ్రామనామాలపై పరిశోధనలు జరిగాయి. ఇది క్లుప్తంగా గ్రామనామాలపై ఇప్పటిదాకా జరిగిన పరిశోధన చరిత్ర.

గ్రామనామాలు భాషా పరిణామము, చరిత్ర, సామాజిక పరిణామములపై పరిశోధనకు ఎంతో ఉపయోగపడతాయని ఇంతకుముందే అనుకున్నాం. ఊర్ల పేర్లు హఠాత్తుగా ఆకాశం నుంచి ఊడిపడ్డవి కాదు. మనుష్యుల పేర్లయినా, ఇంటిపేర్లయినా, స్థలాలపేర్లయినా, ఊర్లపేర్లయినా వేలవందల సంవత్సరాల వివిధ సామాజిక స్థితిగతులకు, నాగరికతకు, చరిత్రకు అనుగుణంగా ఏర్పడ్డవి. వాటిని సమగ్రంగా పరిశీలించి అర్థం చేసుకోగలిగితే చారిత్రక పరిశోధనలో ఎంతో ఉపయోగపడతాయి.

ఊర్ల పేర్లలో భాషాపరమైన అంశాలజోలికి ఎక్కువగా పోకుండా, పరిశీలించినప్పుడు చాలా ఊర్లపేర్లు రెండుభాగాలుగా ఉండడం గమనించవచ్చు. ఉదాహరణకు మల్లేపల్లి, కోటిలింగాల, కొత్తగూడెం వంటివి. అరుదు కాదు కానీ, ఒక్క పదంతో ఉండే ఊర్ల

పేర్లు తక్కువ. ఉదాహరణకు బెక్కెం, బమ్మెర, కుక్కడం వంటివి. మూడు పదాలతో ఉండే ఊర్లపేర్లు అరుదుగా కనబడతాయి. లింగాలఘణపురం, కోట్లనర్సింహులపల్లె వంటివి.

రెండు పదాలు కలిగిన గ్రామనామాలలో ఉత్తర పదాలకు (–పూడి, –పర్రు, –తుర్రు), పూర్వపదాలు విశేషాలుగా ఉపకరిస్తున్నాయి. ఉదా: మునిపల్లి, కొంపల్లి, నాంపల్లి అనే గ్రామనామాల్లో –పల్లి అనేది ఉత్తరపదం. కాగా ముని, కొం, నాం, అనేవి దానిపై విశేషణాలుగా చేరి మూడు స్వతంత్ర గ్రామాలకు పేర్లుగా సిద్ధించాయి. కేవలం ఏదో ఒక పేరు పెట్టడమే లక్ష్యమైతే, ఉత్తరపదంగా కన్పిస్తున్న వాటిలో ఏదో ఒక పదంపై విశేషణాలు అనేకం చేర్చితే జనావాసాలకు పేర్లు ఏర్పడి ఉండేవి. అలా కాక, పూర్వపదంలో వైవిధ్యం పాటించడమే కాక ఉత్తర పదంలో కూడ వైవిధ్యాన్ని పాటించారంటే మన ప్రాచీనుల ఉద్దేశం కేవలం ఏదో ఒక పేరు పెట్టడం కాదని తెలుస్తుంది. అంటే అవి కేవలం జనావాసాలనే కాక ఆ జనావాసాల్లో వున్న వివిధ తరగతులను, వైరుధ్యాలను సూచిస్తున్నాయి. ఆ పదాల అర్థం తెలిస్తే ఆ వైవిధ్యం బోధపడుతుంది. దీనిని బట్టి మన ప్రాచీనులు తమ జనావాసాలకు పేర్లు పెట్టడంలో స్థానిక నైసర్గిక స్థితిగతులకు ఎంతో ప్రాధాన్యమిచ్చినట్లు తెలుస్తుంది. –పూడి, –పర్రు, –తుర్రు, –కుర్రు మొదలైన పదాలకు నిఘంటువుల్లో ప్రత్యేకమైన అర్థాలు కనిపించవు. స్థానిక గిరిజన భాషలలో ఈ పదాల వ్యుత్పత్తులను కనుగొనాల్సిన అవసరం వుంది.

యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు గ్రామనామాల్లో కనిపించే ఉత్తరభాగాలకు కొన్ని అర్థాలు చెప్పారు. అవేమిటో చూద్దాం:

పూడి అనేది వాగులు వంకలు మొదలైన ప్రవాహాల ప్రక్కన, ఆ ప్రవాహాలకు ఏ మాత్రం వరద వచ్చినా మునిగిపోయేచోట కన్పిస్తుంది. నేడు కాలబోధకంగా ఉపయోగిస్తున్న సామెత 'ఏండ్లు పూండ్లు గడిచా'యనేది నిజానికి ఆ అర్థంలో వచ్చింది కాదు. ఏండ్లు, పూండ్లు గడవడం అంటే ఏరులు అంటే నదులు, పూండ్లు అంటే బురదనేలలు దాటి వచ్చాయనేది అసలైన అర్థం. పర్రు, పై స్థితికంటే ఎత్తైన భూభాగానికి వర్తిస్తుంది. తుర్రు, కుర్రు అనేవి పర్రు కంటే ఎత్తైన భూభాగాలను, ఇసుక, నల్లరేగడి కలిసిన భూములను సూచిస్తాయి. 'పెంట' అంటే పశువులను మంద వేసే స్థలం. 'తడ'కు సరిహద్దు అని అర్థం. పాలెం మొదటి అర్థం, పాలెగాడు వుండే చోటు. అనంతరం కాలంలో శివారు అని అర్థంలో రూఢమైంది.

పల్లె మొదట బౌద్ధుల నివాసం. పాడు జైనులుండే చోటు. చీకటి అంధకారం అనే అర్థంలో కాక చెట్టును సూచిస్తుంది. వాడ నగరంలో ఒక భాగానికి పేరు. చెరువు, కుంట, గుంట, కొలను, కుళం, మడుగు, కంభం మొదలైనవి పరిమాణాన్నిబట్టి జలాశయాల్ని సూచించేవి. ప్రోలు, పురానికి వికృతిగా భావించడం కద్దు. కాని ప్రోలు దేశ్యపదం. ప్రభుత్వ ఖజానా వుండే చోటు. దానిమీద అధికారి ప్రోలయ. తరువాత వ్యక్తి నామంగా మారింది. చింత్రియాల మొదలైన వానిలోని 'ఆల' గడ్డిజాతికి చెందిన మొక్క. ఆకూ అలము అనడం మన ఎరుకలోనిదే. 'గడ్డ' ఏటి ఒడ్డున వున్న ఎత్తైన భూభాగాన్ని సూచిస్తుంది. 'లంక' నదీ మధ్యంలోని విశాలమైన భూభాగాన్ని, 'తిప్ప' అంతకంటె తక్కువ పరిమాణం గల భూభాగాన్ని సూచిస్తాయి.

వరాని కర్థం ఒక పెద్ద గ్రామంలోని కొంత భూభాగాన్ని విడదీసి ఇచ్చినది. ఆ విడదీయబడిన భూభాగం 'వరం'. వాక, వాయి చిన్న ప్రవాహాలను సూచిస్తాయి. ఈ ఉదాహరణల వలన, ముందు చెప్పినట్లుగా, మన ప్రాచీనులు పరిసరాలను దృష్టిలో వుంచుకొని తమ ఆవాసాలకు పేర్లు పెట్టారని అవగతమవుతుంది.

ఇక బూదరాజు రాధాకృష్ణ ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాలలో 45 స్థలనామ ప్రత్యయాలను గుర్తించారు. అలి, ఇండి, ఇలి, ఊర్, ఇంకి, ఏరు, గట్ట, కల్లు, గాడు, గుణ్ట, కుదురు, కుర్రు, కూరు, కొన్ర, కొలన్, గోడు, గామ, వి, చెరువ్, చేడు, చేరి, తుర్ల, తొరె, దల, నాణ్టి, నూర్, పర, పర్రు, పల్లి, పల్లు, పాక, పాడ్, పోరము, పూణ్డి, పూర, పురోల్, మడి, మజ్జలంబు, మడువు, మణ్డ, రేవు, వ, వాడ, పట్టంబు, శాల.

ఈ ప్రత్యయాల చరిత్ర చాలా వివరంగా వుంది. బాలగంగాధర రావు చెప్పినవి అన్నీ అంగీకారయోగ్యం కాకపోవచ్చు. కొన్ని ప్రాచీన ప్రత్యయాలకు వ్యుత్పత్తులు కనుగొనడం కష్టసాధ్యంగా వుంది. ఒకే ప్రత్యయాన్ని వివిధ గ్రామనామాలలో వేర్వేరు సందర్భాలలో వాడడం వల్ల వీటి వాడకంలో స్థానిక భేదాలున్నాయని గమనించాలి.

ఇక గ్రామనామాల్లోని ప్రథమ భాగాలను చూస్తే, వీటిలో కూడ చాల వైవిధ్యముంది. వ్యక్తినామాలు, కులనామాలు, వృత్తినామాలు, నైసర్గిక స్థితికి సంబంధించినవి. వృక్షాల పేర్లు, పక్షుల పేర్లు, సంఘటనల పేర్లు, మతసంబంధమైనవి. ఇలా మానవ నాగరికత, సంస్కృతి వికాసాలు ముడిపడి వున్న అన్ని అంశాలు ఇందులో చోటుచేసుకున్నాయి.

గ్రామనామాల్లోని వ్యక్తినామాలు ఆ గ్రామాన్ని నిర్మించిన వారి పేర, గ్రామాన్ని దానంగా పుచ్చుకొన్నవారి పేర, ప్రముఖులైన వ్యక్తుల పేర వస్తుంటాయి. ఉదా. గణపేశ్వరం, రుద్రంపూర్ వంటివి.

కులాలు, వృత్తుల పేర్లు, వారు ముందుగా ఆ చోట నివాస మేర్పరచుకోవడం వల్ల వస్తాయి. ఉదా. కుమ్మరిపల్లె, బ్రాహ్మణపల్లె

నైసర్గిక స్థితికి సంబంధించిన పేర్లు:

గుట్టకిందిపల్లె, మిట్టపల్లె. వృక్షాలపేర్లు, పక్షులపేర్లు కలవి మర్రిపాలెం, వేములఘాట్, పిచ్చుకపాలెం వంటివి. మతసంబంధ మైనవి యాదగిరి, ఫణిగిరి, ధూళికట్ట, జనగాం వంటివి.

గ్రామనామాలు చారిత్రకంగా రూపాంతరం చెందుతుంటాయి. ఇలా రూపాంతరం చెందడం సహజంగా జరిగే ప్రక్రియ. దీనికి అనేక కారణాలు ఉండవచ్చు. రాచరికాలు మారడం, మతాలు తమ ప్రాభవాన్ని కోల్పోవడం, ప్రకృతి విపత్తులవల్ల ప్రజల వలసలు వంటి భౌతికమైన కారణాలే కాకుండా భాషాపరమైన సహజమైన మార్పులు గ్రామనామాలు రూపాంతరం చెందడానికి కారణమవుతాయి. ఈ మార్పులను పరిశీలిస్తే, చరిత్ర పరిశోధనకు గ్రామనామాలు ఎలా ఉపయోగపడతాయో అర్థమవుతుంది. కొన్ని ఉదాహరణలు చూద్దాం.

రాచరికాలు మారడం:

చారిత్రక కాలంలో రాజవంశాలు వ్యవసాయాన్ని పోషించి కొత్త గ్రామాలను స్థిరపరిచినప్పుడు వారిపేరుపై గ్రామాలు ఏర్పడతాయి. ఇది రాజుల పట్ల ప్రజలు చూపిన కృతజ్ఞత. ఉదాహరణకు శాతవాహన వంశాన్ని సూచిస్తూ సాతానికోట, సాతులూరు, శతకోడు మొదలగు గ్రామనామాలు. ఇందులో సాతవాహన పదం కాలక్రమేణా సాత, సాతు, శత గా మారిపోవడం గమనించవచ్చు. శాతవాహన రాజైన విజయ శాతకర్ణి తన పేర నిర్మించిన విజయపురి (ప్రస్తుత నాగార్జునసాగర్) పేరు అలానే కొనసాగడం విశేషం. దీనిని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఏదైనా గ్రామనామం శత, సాత వంటి పూర్వపదాలతో మొదలైతే, అది చారిత్రక గ్రామమనే భావనతో పరిశోధన చేపట్టవచ్చు. నల్గొండ జిల్లాలో హాలియా గ్రామం వుంది. తెలుగులో 'హ'తో పేర్లు సాధారణంగా కనబడవు. శాతవాహన చక్రవర్తి అయిన హాలునికి ఈ గ్రామనామంతో ఏదైనా సంబంధం వుందేమో పరిశోధించాలి.

బౌద్ధమతం:

తెలంగాణాలో బుద్ధుని కాలంలోనే బౌద్ధమతం ప్రవేశించింది. ఇందుకు సాక్ష్యం కోటిలింగాల దగ్గర బావనూర్ కుర్రు మరియు బాదన కుర్తి గ్రామాలు. బౌద్ధ గ్రంథమైన సుత్తనిపాతంలో గోదావరి తీరంలోని అశ్మక జనపదంలో నివసించిన బావరి అనే బ్రాహ్మణుని కథ వుంది. అతడు బుద్ధుని ఉపదేశం పొందగోరి, తాను వృద్ధుడవటం వల్ల తన శిష్యులను బుద్ధుని దగ్గరకు పంపి బౌద్ధ ధర్మాన్ని తెలుసుకున్నాడు. దాదాపు 2600 సంవత్సరాలకు పైబడిన ఈ చరిత్రను తన పేరులో ఇముడ్చుకుంది బావనూర్ కుర్రు / బాదనకుర్తి. గ్రామనామాలకున్న చారిత్రక ప్రాధాన్యతను తెలుసుకోవడానికి ఇంతకన్నా మంచి ఉదాహరణ అక్కర్లేదు. బౌద్ధం ప్రచార మతం అవడం వల్ల వారు ప్రచారం కొనసాగిస్తూ, స్థూపాలు కట్టినచోట గ్రామాలేర్పడ్డాయి. ఈ ఊర్లపేర్లు బౌద్ధమతసంబంధంగా వుంటాయి. ఉదాహరణకు బోదనం, దుప్పల్లి (దుప్ప అనేది స్థూప పదానికి అపభ్రంశరూపం). బౌద్ధంలోని ధర్మ కొన్నిచోట్ల అలాగే వుండగా కొన్ని చోట్ల జనవ్యవహారంలో జమ్మ గా మారింది. బౌద్ధం క్షీణించిన తర్వాత స్థూప శిథిలాలున్న ప్రదేశాలను పాటిగడ్డలనీ, సానిదిబ్బలనీ, లంజదిబ్బలనీ వ్యవహరించారు. ఇలాంటి స్థలనామాలున్న చోట బౌద్ధ స్థూపాల ఆనవాళ్ళు ఉండే అవకాశం వుంది. కొన్ని ప్రదేశాలను మహాభారతంలోని పాత్రలు, కథలతో ముడి పెట్టి వ్యవహరించారు. ఉదాహరణకు పాండవుల గుట్ట, పాండవుల గుహ వంటి పేర్లున్న ప్రదేశాలు బౌద్ధమతానికి సంబంధించినవై వుంటాయి. నేలకొండపల్లిలో బౌద్ధ స్థూపమున్న ప్రదేశానికి విరాటరాజు దిబ్బ అని పేరు. పక్కనే కీచకగూడెం అని ఊరు వుంది. తెలుగు రాష్ట్రాలలో మహాయానం ప్రజల ఆదరణ పొందింది. ఇందులోనూ శైల, గిరి శాఖలు ఇక్కడ ప్రాచుర్యం పొందాయి. వీటి ప్రస్తావన విజయపురి శాసనాలలో వుంది. అందుకనే తెలుగు రాష్ట్రాలలో బౌద్ధ స్థూపాలు గిరి పేరుతో వుంటాయి. ఉదాహరణకు ధూళికట్ట, ఇది ధవళగిరికి వ్యవహారరూపం. అలాగే ఫణిగిరి. బౌద్ధ సన్యాసులని భిక్షువులనడం కద్దు. ఈ భిక్షు పదం భిక్కుగా మారింది. భిక్నూరు, భిక్కేరు వంటి పేర్లు బౌద్ధసంబంధాన్ని సూచిస్తాయి.

జైనమతం:

జైనమతం తెలంగాణాలో చారిత్రకంగా అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన మతం. రాష్ట్రకూటులు, పశ్చిమచాళుక్యులు, తొలి కాకతీయులు ఇతోధికంగా జైనాన్ని పోషించారు. తెలంగాణాలో అనేక జైనగ్రామాలున్నాయి. జైన పదం కొన్నిచోట్ల అలాగే వుండగా (జైనథ్), కొన్నిచోట్ల జన, జిన వంటి రూపాలుగా మారింది. జనగాం, జన్వాడ, జినరాజకొండ వంటి పేర్లు జైనసంబంధాన్ని సూచిస్తాయి. జైన సన్యాసులని మునులని పిలవడం కద్దు. మునిపల్లె, మునులగుట్ట వంటి పేర్లు జైన స్థావరాలని సూచిస్తాయి. జైన తీర్థంకరుల శాసనదేవతల పేర్ల మీదుగా కూడా ఊర్లపేర్లున్నాయి.

> సాధారణంగా వచ్చే ప్రకృతి విపత్తు వరదలు. ఇలా వరదలు సంభవించినప్పుడు ప్రజలు ముంపు ప్రాంతాలను వదిలేసి దగ్గరలోని ఎత్తు ప్రాంతాలకు వలస వెళ్ళడం సహజం. ఇలాంటప్పుడు కొత్తగా ఏర్పడ్డ గ్రామానికి కొత్తగూడెం, కొత్తపల్లె వంటి పేర్లుంటాయి.

వీరశైవం, కాలాముఖం:

కాలాముఖులకు లకులీశుడు మతప్రవర్తకుడు కాగా, వీరశైవులకు బసవేశ్వరుడు. లకుడారం, లగుడారం వంటి గ్రామనామాలు కాలముఖ సంబంధాన్ని సూచించగా, బసవాపురం, బసవేశ్వరం వంటి పేర్లు వీరశైవసంబంధాన్ని సూచిస్తాయి.

ప్రకృతి విపత్తుల కారణంగా ప్రజల వలస:

సాధారణంగా వచ్చే ప్రకృతివిపత్తు వరదలు. ఇలా వరదలు సంభవించినప్పుడు ప్రజలు ముంపు ప్రాంతాలను వదిలేసి దగ్గరలోని ఎత్తు ప్రాంతాలకు వలస వెళ్ళడం సహజం. ఇలాంటప్పుడు కొత్తగా ఏర్పడ్డ గ్రామానికి కొత్తగూడెం, కొత్తపల్లె వంటి పేర్లుంటాయి. ఇటువంటి ఊర్ల దగ్గర పాతఊరు శిథిలాలున్న గడ్డలు, దిబ్బలు గమనించవచ్చు.

పైన చర్చించిన అంశాల ప్రాతిపదికగా పరిశీలిస్తే, గ్రామ నామాలు చారిత్రక పరిశోధనకు కరదీపికలని చెప్పవచ్చు. గ్రామ నామాన్ని బట్టి, గ్రామం యొక్క చారిత్రక ప్రాముఖ్యతను అంచనా వేయవచ్చు. గ్రామం చరిత్ర గురించి శాసనాధారం కానీ, సాహిత్యాధారం కానీ లేనప్పుడు, గ్రామం చరిత్రను నిర్ధారించడానికి, గ్రామనామమే ప్రాతిపదిక అవుతుంది. సుప్రసిద్ధ స్థలనామ పరిశోధనా శాస్త్రవేత్త ఎ.ఎస్ త్యాగరాజు "ఎ స్టడీ ఆఫ్ తెలుగు ప్లేస్ నేమ్స్" (A study of Telugu place Names)లో ఎక్కడ చరిత్ర మూగబోయిందో అక్కడ స్థలనామాలే గుర్తు చేస్తాయి (where History is silent there Place Name Speaks loud) అన్న మాటను స్ఫురణ ఉంచుకొని గ్రామనామాలను గ్రామ చరిత్రలను లిఖిత బద్ధం చేయాల్సిన బాధ్యత ప్రతి ఒక్కరిపై ఉంది.

– బీవీ భద్రగిరీశ్, m : 9177301451
e: girishbvb73@gmail.com

అమ్మ దేవతలు

'కొండపల్లివర గ్రామె చాముండ శాసనం'

అనే పసాయిత గణపతిరెడ్డి శాసనం

కాకతీయుల సామంతులనేకులు. వీరిలో 1.రేచెర్ల నాయకులు, 2.విరియాల నాయకులు, 3.మల్యాల నాయకులు, 4.నతవాడి నాయకులు, 5.చెరకు నాయకులు, 6.కోటనాయకులు, 7.కాయస్థ నాయకులు, 8.ఇందులూరి నాయకులు, 9.వెలమ నాయకులు, 10. నిడదవోలు నాయకులు ముఖ్యులు.

రేచెర్ల నాయకులు కాకతీయులకు చేసిన సేవ ఎనలేనిది. రాజభక్తి తిరుగులేనిది. వారిలో రామప్పగుడిని కట్టించిన ప్రతాపరుద్ర సేనాపతి(రుద్రసేనాని)కి 'కాకతిరాజ్య స్థాపనాచార్య, కాకతిరాజ్య సమర్థ, కాకతీయ రాజ్యభార ధౌరేయ' అనే బిరుదులున్నాయి. (దాక్షారామ, ఉప్పరపల్లి శాసనాలు) మాండలిక హెూదా, రాచచిహ్నాలు కూడా లభించింది రుద్రసేనానికే. వారినే రేచెర్ల రెడ్లు అంటారు.

గణపతిదేవ చక్రవర్తి సేనాని రుద్రసేనాని వారసుడైన పసాయిత గణపతిరెడ్డి శాసనాలలో నేలకొండపల్లి చెరువుగట్టు మీద లభించింది మొదటిది. రెండవది గణపురం కోటగుళ్ళ శాసనం.

నేలకొండపల్లి శాసనం 7అడుగుల ఎత్తున్న నలుపలకల రాతిస్తంభానికి నాలుగుదిక్కుల చెక్కివుంది. మొదటివైపు ఢమరుకం, త్రిశూలం వున్నాయి. రెండోవైపు పైన సూర్యచంద్రులు, కింద వరాహం వున్నాయి. మూడోవైపు, నాలుగోవైపు ఏ చిహ్నాలు లేవు. సాధారణంగా కాకతీయల శాసనాల మీద కనిపించే సూర్యచంద్రులు, శివలింగం, ఖడ్గం, ధేనువు చిహ్నాలు ఈ శాసనం మీద కనిపించకపోవడం ప్రత్యేకం. గణపతిదేవచక్రవర్తి రుద్రసేనానికి మాండలికపదవినిచ్చి, రాచచిహ్నాలను కూడా యిచ్చినట్టు పరబ్రహ్మశాస్త్రి కాకతీయులులో రాసారు.(పాలంపేట, దిచ్చకుంట శాసనాలు) రుద్రసేనాని ముదిగొండ చాళుక్యుల తరువాతితరంవాడైన నాగతిరాజును ఓడించి విసురునాడు అని పిలువబడే భద్రాచలం ప్రాంతాన్ని కాకతీయ సామ్రాజ్యంలో కలిపివేసాడు. గణపతిదేవుడు బహుశ రుద్రసేనానిని ఎలకుర్తికే కాక ముదిగొండ చాళుక్యులేలిన ప్రాంతానికి కూడా మాండలికుని చేసివుంటాడు(?). ఆ పరంపరలో వచ్చిందే ఈ శాసన సందర్భం.

ఈ శాసనం గణపతిదేవుని రాజ్యపాలనకాలమప్పటిది. (నేల)కొండపల్లి చెరువుకట్టమీది పోలకమ్మ మూలస్థానాని(గుడి)కి మహామండలేశ్వర కాకతీయ గణపతిదేవ మహారాజు నిజభృత్యుడైన రేచెల్ల(ర్ల) పసాయిత గణపతిరెడ్డి బొల్లసముద్రము(చెరువు) వెనుక ఇరుకారుల పంటను(రెండుకార్తెలు, రెండు సీజన్లు) రెండు మర్తురుల భూమిని (3ఎకరాలు దాదాపు) వ్రిత్తిగా ఇచ్చాడు. ఈ దానశాసనంలో ప్రోలకమ్మకు, నూకానమ్మకు, మారకమ్మకు ఆభరణాలు, ఎత్తునయనాలు, 2 సిన్నాల ఎత్తు పహిండాకులు, 2సిన్నాల ఎత్తు ముంగరలు, మూడు కంచు పళ్ళెరాలు, 12 సిన్నాలు ధూప, దీప, హారతులకు, రెండు చిపముంతల పాల కొనుగోలుకు 20 మాడలు, యిట్లా దేవతార్చనలకు అనేకవిధాల దానాలు చేసిన వివరాలీ శాసనంలో వున్నాయి. అన్నీ దానాలు గ్రామదేవతలైన అమ్మదేవతలకే చేయడం ప్రత్యేకం.

ఇది శక సం. 1162, శార్వరి సం.ర వైశాఖ శుద్ధ తదియ గురువారమునాడు అనగా క్రీ.శ. 1240 మార్చి 26న ఇచ్చిన దానశాసనం. 151 పంక్తులున్న ఈ శాసనభాషలు సంస్కృతం, తెలుగు. లిపి 13వ శతాబ్దపు తెలుగు.

ఈ శాసనం తొలుత సాధారణ శాసనపదాలతో మొదలైనా, తరువాత సంస్కృత శ్లోకాల్లోనికి (శాసనంలో 21 పంక్తి నుంచి 58వ పంక్తివరకు), తెలుగు గద్య, పద్యాల్లోనికి(65-70 పంక్తులు) మారిపోతుంటుంది.

ఈ శాసనంలోని కందపద్యమొకటి...

కం. "శ్రీ కొండపల్లిపురమునం
బ్రాకటముగ బెద్దచెర్వు పశ్చిమ దిశ సో

(భా)కరమై నెలకొన్న ద

యాకరి రచియింత్తు బుదజనావలి మెచ్చన్"... అంటాడు ఈ శాసనాన్ని రచించిన త్రినేత్ర పండితుడు. శాసనాన్ని శిలాస్తంభంపై చెక్కింది ముప్పపోజు.

శాసనపాఠం:

1. స్వస్తి శ్రీ శుభ శక
2. వర్షంబులు 1162
3. అగు శార్వరి సంవత్స
4. ర వైశాఖ శుద్ధ తదియ
5. గురువారమున కొండ
6. పల్లి కట్టమీంది మూ
7. లస్థానము ప్రోలకం
8. మకు శ్రీ మన్మహా
9. మండలేశ్వర కాకతియ్య
10. గణపతిదేవ మహా
11. రాజు నిజబ్రెత్యుండై
12. న రేచెల్ల పసాయిత
13. గణపతిరెడ్డివారు బొ
14. ల్ల సముద్రము వె
15. నుక తూముకాలువ
16. ను మోగవాతను ఇ
17. రుగారూం బందను
18. పెట్టిన వ్రిత్తి రెండు మ
19. ఱుతురు ..కొండపల్లి
20. వర గ్రామె చాముండ
21. శాసనం తథా ఆచం
22. ద్రతారకార్కరోచసు స్వి
23. రంబ్బూ సముద్రవత్
24. స్వదత్తాం పరదత్తాం వా
25. యోహరేతి వసుం
26. ధరా.....సహ
27. స్రాదివిస్త్రాయాం
28. జాయతే క్రిమిః అ
29. కరదాంని షూరాం కణ్వగోరీ
30. జెడనీయమిత్తేవిలహరితం
31. నరః ...త్వాగొకొజెర్పద
32. మమ్నిలతు

సూర్య, చంద్రుల వైపు

33. రాజన స్వరాదయః క్షి
34. తిమిమాం సంప్రాప్త్య సర్వే
35. మృతాస్తి సహాయకియ
36. దత్క్రియతాత్ ...గ్రామాశ్చ
37. గ్రాస్సుడ......త్తం దత్త
38. విపన్నమాద...మవతః
39. ...ప్రంవరితిలదాం
40. విందద్వం విది....పభు
41. ద్వ మదురుంకాలఃక
42. ముత్రృక్షతి....త్తమము
43. దేవ శాసనదత్తు
44. లుద్రిప్పం..దగ మ
45. దరణ....తులకుం బొ
46. త్తునం గుడువ వదువా
47. పముకర.......గాం
48. గుంబె పాతకంబున
49. ముంచును..దతఃద్దాన
50. జలైఃద్రవ.......ప్రత్య
51. ..భూ............రక్త
52. వినిస్ర...............వి
53. త్రిలోక............యె హ
54. తః శతృదాగపాగ....న...చ
55. ....నాక
56. ....హయ................బావ
57. తఃశో...యా........మణ్య
58. తే.................
59. 0గానున్నయ................లుండె
60. బెట్టి......నట్టిట్టిన
61. వల...............హర
62. ములకుం.....శ్రీ...
63. ....డివత......
64. పూర్వందొటెలు......

3వ వైపు

65. కం..శ్రీ కొండపల్లిపురము
66. నం బ్రాకటముగం బె
67. ద్దచెర్వు పశ్చిమ దిశ సోయా
68. కరమై నెలకొన్న దయా
69. కరి రచియింత్తు బుదజ
70. నావలి మెచ్చన్...
71. మెచ్చలపడి
72. రడిపెదచెర్వు వెనుకను
73. మావిండ్లకడను తన అరు
74. వనమలోనను నివేద్యమున
75. కునిచ్చిన దివిసాముసేను..
76. లోలాక్షి నిలవన్నా...సితప
77. ...కడి పోగక యూర ర

78. త్నాలంకారి కామచారి వర
79. దభయంకరి బాసవాస్వా
80. దమోదియాద్యశక్తిః
81. ప్రమత్తాత్రినయనతుమా
82. కొండపల్లినివాసభూత ప్రే
83. తాది దైత్యావరిచర జయ
84. రంగాకద్ద గంగ్వాదయాంగ్గా
85. ...డి రెచెవిదాసనంబుస
86. మనోద్భవమై యొకసిగా పా
87. కు వెండాకా..చెవింగ్రాల
88. వెంబడగలొప..గు...గకు
89. మారజవి.....లకు...ల్లభ
90. తిందూలంగరుణ శ్రీ
91. లింబాలు....సన్నమ...
92. త్రివాయకదరంగానవా
93. అనికి..యుమ శ్రీ
94. యును...భ్భుచం
95. దేడనొ....డ్రొనా
96. రదంద్రిషాకింకింవాత్త...
97. మహిత.... పసాయిత
98. చమూనాధపునః కన్నోపి
99. జాయతే.. జననుత కీర్తో
100. విక్రమ పసాయిత నియ
101. సిదేనుమ్మసాదన విపినంబు
102. గ్రుమ్మరు నతత్తనుయం త్రి
103. లతాసమూహము........
104. నుమున వైరిరక్తబహుతాయ
105. ము ద్రాగును .....రవాండియ
106. ...నురిపునోరి కనియూరక
107. యుండుటె ఏమిచోద్యమో
108. హరి

4వ వైపు

109. ....
110. దండస్యపాతువః హే
111. మాద్రి కదశాయత్ర ధాత్రిఛ
112. త్రి శ్రీయందద్ ..ప్రోలకమ్మ
113. కూనూంకనమ్మకూ మారకమ్మ
114. కూను ఆభరణాలు పట్టేలా
115. మూండు మాడల ఎత్తుపువ్వుదర
116. నొము ఎత్తునయనాలు రె
117. ండు సిన్నాల ఎత్తు పహిండా
118. కులు రెండు సిన్నాల ఎత్తు ముం
119. గరలు మూండు కంచుం బ
120. లైరాలు మూండు జెప్పంట్ల ప
121. డ్రెండు సిన్నాలు దూపది
122. వారతులు రెండు చిప ముం
123. తడి పాలకు కొనప్రోలు బొం
124. డు ఇచ్చిన మోడాలు 20 యెంక
125. లు...తనదేమలోపలను ప
126. దకమకుంటె వెనుకును పెద్ది
127. నూంతి మోగవాతను ఇచ్చి
128. న వ్రిత్తి అడ్డసేను నిత్యపడినిన
129. వేద్యమునకు బియ్యము
130. ఇరుసాను...డ్డెండు లేక్కను
131. చెల్లుటెచిత గుడి....సిన
132. కునిదురిడి ఒక్క ఇస్తుపకట్టు
133. బండి...వతగుడికిని ముండ
134. దడీ భవికకూను తొంటల
135. నూంతలలకూంగొన ప్రోలు బొ
136. ండు చేసిన దర్మత్రయము
137. నూంట పడెను మాడలు...
138. ఆనందమూర్తి...నయస...
139. నందయె శోర్తో గంగ అనుదిన
140. మును వార్దినిదింగొనె ప్రోలన
141. భూనుట రక్షించు నదక పుణ్య
142. నగల్యును సుకవి త్రినెత్ర పండి..
143. ..కలంకుండాజాత వెడిర అవ
144. యలిలను సుకవికవితాశిబామ
145. ..వ్రక్త దాంచెను శాసనంబు ...
146. ద్యవిరచననో విలత్రాం బ్రెగడు మా
147. రయప్రొలొప్పుగ ముప్పపొ
148. జు నరశాసన దొశి...లతం ద్రి
149. నేత్ర రచనను భూలోకంబు
150. నుం బ్రోలెబొయుండు వరగెన్
151. మంగ్గళ మహాశ్రీశ్రీశ్రీ

శాసనం జాడ చెప్పింది పోతగాని సత్యనారాయణ, శాసనం డిజిటల్ ఫోటోలు, సహశోధన చేసిన మా చరిత్ర బృంద కో-కన్వీనర్, కట్టాశ్రీనివాసు(టీచర్) సాయపడ్డది సాధు రాధాకృష్ణమూర్తి సార్. శాసనప్రతి అచ్చుతీయడంలో సహకారం ఏలేటి చంటి, రాగిమురళి, సహయాత్రికుడు వేముగంటి మురళీకృష్ణకు ధన్యవాదాలు.

- శ్రీరామోజు హరగోపాల్,
m : 99494 98698
e: akshara25@gmail.com

'తృతీయ ప్రకృతి పౌరులు'..
మనలో ఒకరిగా గుర్తిద్దాం!

హిజ్రాలు నేడు సమాజంలో ఎక్కువగా వినిపిస్తున్న మాట. వీరిని తృతీయ ప్రకృతి (థర్డ్ జెండర్స్) గా పరిగణిస్తారు. స్త్రీ మరియు పురుష లక్షణాలున్న మిశ్రమ జాతిని హిజ్రా, గాండు, పేడీ అని పలురకాలుగా పిలుస్తారు. పుట్టుకతోనే ఈ లక్షణాలున్న వారు కొందరైతే, తమకు నచ్చిన విధంగా లింగ మార్పిడి చేయించుకుని మారేవారు మరికొందరు. వీరికి సమాజంలో సరైన ఆదరణ లేకపోవడంతో ఇలాంటివారందరూ కలసి ఒకే ఇంటిలో జీవిస్తుంటారు.

ప్రపంచ చరిత్రను ఒక్కసారి తిరగేసి చూస్తే వీరి ప్రస్తావన మనకు ఆనాటి కాలం నుండి కనబడింది. మన ఇతిహాసాలలో చూస్తే పాండవ వనవాసంలో అర్జునుడు బృహన్నల అనే పేరుతో నపుంసకుడి వేషధారణలో జీవించాడన్న విషయం అందరికి విదితమే. అలాగే భీష్ముడు కురుక్షేత్ర యుద్ధంలో ఒక నపుంసకుడితో పోరాటం చెయ్యడానికి నిరాకరించినట్లు మహా భారతంలో చెప్పబడింది.

చరిత్ర పూర్వ కాలం నుండి హిజ్రాలు, లింగ మార్పిడి దారుల ఉనికిని నమోదు చేస్తూనే వచ్చింది. కానీ, వందేళ్ల క్రితం బ్రిటీష్ పరిపాలకులు వీరిని నేరస్తుల ముఠాగా ముద్ర వేయడంతో సమాజం వీరిని అపార్థం చేసుకుని చిన్న చూపు చూడ్డం మొదలైంది. నాటి నుండి నేటి వరకు వీరు సమాజం నుంచి వెలివేయబడుతూనే ఉన్నారు, అవమానించబడుతూనే ఉన్నారు.

సమాజం ప్రదర్శిస్తున్న నిర్లక్ష్య వైఖరి కారణంగా హిజ్రాలు నేటికీ యాచకుల్లాగే మిగిలిపోయారు. శతాబ్దాలనుండి తమ హక్కుల కోసం పోరాడుతూనే వున్నారు. వీరిని సమాజం త్యజించినట్టు, కొన్ని కుటుంబాలు కూడా వెలివేశాయి. అయినప్పటికీ ఎంతో ఆత్మధైర్యంతో వారు హిజ్రా కమ్యూనిటీని ఏర్పాటు చేసుకుని ఇతర లింగ మార్పిడి దారులతో కలిసి సహజీవనం చేసుకుంటూ కాలం వెళ్లబుచ్చుకుంటున్నారు. ఒక హిజ్రా 'గే' గా ముద్రించబడి సమాజంలో జీవితం కొనసాగించాలంటే ఎంతో నరక ప్రాయమనే చెప్పాలి. ఎందుకంటే ప్రతిఒక్కరు చులకనగా చూస్తారు. వారిపట్ల చిన్న చూపు ప్రదర్శిస్తూ, వారితో మాట్లాడ్డమే తప్పుగా భావిస్తూ, భయంతో దూరం పెడుతుంటారు. కానీ, వాళ్ళూ మనలాంటి మనుషులే అని ఎందుకు గుర్తించరు?! ఈ మార్పు మనందరిలో రావాలి. వాళ్ళని కూడా మనలో ఒక్కరిగా భావించాలి. వీరికి ఎటువంటి ఆదరణ లేకపోవడంవల్ల వారి గ్రూప్ సభ్యులందరూ కలిసి వారిలో ఒకరికి నాయకత్వ బాధ్యత ఇస్తారు. ఆ ఎన్నుకోబడిన వ్యక్తిని 'దీదీ' అని ఆప్యాయంగా పిలుచుకుంటారు. ప్రభుత్వం వీరిని పట్టించుకోకపోవడంతో డబ్బు సంపాదన లేకపోవడంతో బలవంతపు వసూళ్ల రీతిని పాటించాల్సొస్తుంది. ఎందుకంటే ఆర్థిక ఇబ్బందులు కారణంగా గత్యంతరం లేని పరిస్థితిలో ఈ మార్గాన్ని వారు ఆశ్రయించాల్సి వచ్చినదని వారి వాదన.

ఇప్పటికైనా వీరి గురించి ఆలోచించి అటు ప్రభుత్వం ఇటు సమాజం సరైన సౌకర్యాలు, గౌరవము, రక్షణ కల్పించాలి. వీరిని కూడా భారత పౌరులుగా గుర్తించి, మనలో ఒకరిలా భావించాలి.

– సుజాత.పి.వి.ఎల్.,
m : 7780153709
e : sujathapv53@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! **15** ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

పర్యావరణంపై నిరంతర వాగ్బాణాలు!

ఓ వైపు రోజురోజుకు దిగజారుతున్న పర్యావరణ ప్రమాణాలు. మరోవైపు పర్యావరణ పరిరక్షణకై వాగ్బాణాలు. మధ్యన పర్యావరణ రక్షణకై తీసుకోవాల్సిన చర్యల్ని తీవ్రతరం చేయాలంటున్న పర్యావరణవేత్తలు ఇవేవి పట్టని వినియోగదారులుగా మారిపోయిన సగటు జనాలు! నిత్యకృత్యంగా మారిన ప్రకృతి ప్రకోపాలు. మస్తిష్కానికి, సాంకేతిక పరిజ్ఞానానికి అంతు చిక్కని వాతావరణ పెనుమార్పులు. వెరసి భౌగోళిక భగభగలు. ఉరుములు, మెరుపులు, పిడుగులు. ఉప్పెనలు, కుంభవృష్టి, అనావృష్టి, కరువు కాటకాలు! కరిగిపోతున్న మంచు ఖండాలు, పొంగుతున్న మహానదులు, తల్లడిల్లుతున్న సముద్రాలు, నిరాశ్రయులైతున్న జనాలు, కనుమరుగైతున్న వేలాది జీవరాసులు! తరుగుతున్న అడవులు, పెరుగుతున్న ఎడారులు. ఇలా ఎంత ఘోషించినా, ఎన్నింటిని ఉదహరించినా వినేవాడు కరువైన వ్యవస్థలు!

శాపంగా మారిన పారిశ్రామీకరణ :

ఈ విపత్కర భౌగోళిక పరిణామాలు పారిశ్రామిక విప్లవం తర్వాత వేగం పుంజుకుంటే, ఈ 21వ శతాబ్దంలో తారస్థాయికి చేరాయి. దాదాపు గత 8 వేల ఏండ్లుగా పెద్దగా మార్పులేని భూ ఉష్ణోగ్రత 1850 నుంచి పెరుగుదల మొదలైంది. 19వ శతాబ్దం చివరి నాటికి వివిధ పరిశ్రమల ద్వారా వెలువడిన కార్బన్‌డయాక్సైడ్ 0.9^0C ఉష్ణోగ్రతను పెంచి భూగోళాన్ని జ్వరపీడితురాలిగా మారిస్తే, 20వ శతాబ్దం ప్రారంభానికి ఇది ఏకంగా 1^0Cకు పెరిగింది.

మన భూగోళాన్ని కాపాడుకోలేమా!

1980 నుంచి ప్రతిదశాబ్దం, గత దశాబ్దం కన్నా వేడి దశాబ్దంగా నమోదు అవుతున్నది. 2015 నుంచి 2021 మధ్యన ఏడు సంవత్సరాలు అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత సంవత్సరాలుగా ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థ (WMO) గుర్తించింది. ఇందులో 2016, 2019, 2020, 2021లలో అతివేడి సంవత్సరాలు అనగా, సరాసరి 01^0C నుంచి 11^0C ఉష్ణోగ్రత పారిశ్రామిక విప్లవం ముందువాటి కన్నా పెరిగింది. 2021లో ఉత్తర ధృవానికి దగ్గర వుండే కెనడాలో 50^0C ఉష్ణోగ్రత నమోదై అల్జీరియాలోని సహారా ఎడారితో పోటీ పడింది. ఇదంతా ఎల్‌నినో (El Nino) ప్రభావమని శాస్త్రజ్ఞులు చెపుతున్నారు. (Kuwait (Mitribah) around 1.2^{0}C higher than normal on 21st July 2016). దీనంతటికి కారణం 1950 నుంచే కార్బన్ సంబంధిత ఉద్గారాలు పదులరెట్లు పెరగడమే!

సముద్రాల ఆమ్లీకరణ - నీటి మట్టాలు పెరగడం :

సంవత్సర సంవత్సరానికి పెరుగుతున్న ఉష్ణోగ్రతల్ని విధిగా సముద్రాలు గ్రహించడంతో 1969 నుంచి సుమారు 700 మీటర్ల సముద్ర ఉపరితల నీరు -18^0C (0.4^0F) వరకు పెరిగింది. దీంతో 1993-2016 మధ్య కాలంలో ఉత్తర ధృవంలోని మంచు సంవత్సరానికి 286 బిలియన్ టన్నుల చొప్పున, అంటార్కిటికా ప్రాంతంలో సంవత్సరానికి 127 బిలియన్ టన్నుల చొప్పున కరిగిపోయినట్లు నాసా (NASA) ధృవీకరించింది. గత దశాబ్దకాలంలో దక్షిణ ధృవమంచు కరగడం మూడింతలైనట్లు పరిశోధనలు తెలుపుతున్నాయి. గత శతాబ్ద కాలంలో సముద్ర మట్టాలు 200 మి.మీ. (mm) పెరిగితే, గత రెండు దశాబ్దాలలో ఇది రెండింతలైనట్లు తేలింది. అంటే, భూగోళాన్ని కొలిమిగా మార్చి అభివృద్ధి అనే ముసుగును తొడిగామన్నమాట!

అలాగే పరిశ్రమలు విడుదల చేస్తున్న కార్బన్‌డయాక్సైడ్‌లో 30 శాతాన్ని సముద్రాలు గ్రహించడంతో నీరంతా ఆమ్లీకరణ చెంది, జలచరాలకు ఆక్సీజన్ కొరతను సృష్టిస్తున్నాయి. ఇలా ప్రతీ సంవత్సరం రెండు బిలియన్ టన్నుల కార్బన్‌డయాక్సైడ్ అనే విషాన్ని సముద్రాలు గ్రహిస్తున్నట్లు లెక్కలు చెపుతున్నాయి.

పర్యావరణ వేత్తల నిరసన గళాలు!

నిరంతరం పెరుగుతున్న ఉష్ణోగ్రతలు, మారుతున్న వాతావరణ పరిస్థితులు ప్రపంచవ్యాపితంగా గల పర్యావరణవేత్తలని ఆందోళనకు గురిచేస్తున్నాయి. దాదాపు అన్ని దేశాల్లో పర్యావరణ అభిమానులు, పర్యావరణ వేత్తలు దశాబ్దాలుగా ఉద్యమాలు చేస్తున్నారు.

వాతావరణం మార్పులపై అత్యవసర పరిస్థితిని ప్రకటించండి! (Declare Climate Emergency)

దిగజారుగుతున్న వాతావరణ పరిస్థితులపై ప్రపంచంలో ఏదో రూపంలో ఆయా ప్రభుత్వాలకు, ప్రపంచాధినేతలకు నిరసనలతోపాటు విన్నపాలు అందుతూనే వున్నాయి. ఇందులో చెప్పుకోదగ్గ ఓ ప్రకటన బయో సైన్సు (Bio-Science) అనే పత్రికలో వచ్చింది. 153 దేశాలకు చెందిన సుమారు 11వేలకు పైగా పర్యావరణ శాస్త్రజ్ఞులు నవంబర్, 2019న భూమండలం యొక్క చెప్పలేని బాధలు (untold sufferings) పేరున ఓ ప్రకటనను పై పత్రికలో విడుదల చేస్తూ, ప్రకృతి విరుద్ధ మానవచర్యల్ని నియంత్రించాలని, హరిత వాయువుల తీవ్రతను తగ్గించాలని, క్లైమేట్ ఎమర్జెన్సీని (climate emergency) ప్రకటించాలని ప్రపంచ దేశాలను డిమాండ్ చేసారు. అలాగే 1979లో

పర్యావరణ పునఃరుద్ధరణకై ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటు చేసిన సదస్సులు / సమావేశాలు

ధరిత్రి సదస్సులు :

1972 – మొదటి సదస్సు – స్టాక్‌హెూం (స్వీడన్)

అంశం : మానవ పర్యావరణం

The UN Conference on the Human Enviornment

ఈ నేపథ్యంలోనే 1978లో మానవ స్థిరనివాస కార్యక్రమానికి రూపకల్పన చేసింది.

The UN Conference on Human Settlement Programme - UNCHS

1982 – రెండో సదస్సు – నైరోబి (కెన్యా)

ఆనాటి అమెరికా అధ్యక్షుడైన రొనాల్డ్ రీగన్ వైఖరితో ఇది అసంపూర్ణంగా జరిగింది. దీనికి ధరిత్రి సదస్సు స్థాయి లేకుండా పోయింది.

1992 – మూడో సదస్సు రియో డి జనిరో (బ్రెజిల్)

అంశం : పర్యావరణం – అభివృద్ధి

(The UN Conference on Environment & Development - UNCED)

21వ శతాబ్దపు పర్యావరణ లక్ష్యాలతో ఈ సదస్సు జరిగింది.

దీన్ని రియో – 21గా గుర్తించారు

2002 – నాల్గో సదస్సు – జోహన్స్‌బర్గ్ (దక్షిణ ఆఫ్రికా)

అంశం : సమగ్రాభివృద్ధి

The World Summit on Sustainable Development

దీన్ని రియో+10 అని కూడా అంటారు.

2012 అయిదో సదస్సు – రియో డి జెనిరో

అంశం : సమగ్రాభివృద్ధి. దీన్ని రియో+20గా పిలుస్తారు

2022 – ఆరో సదస్సు – స్టాక్‌హెూం

అంశం : పగడపు దీవుల ప్రాధాన్యత

(International Coral Reef Initiative)

దీన్ని స్టాక్‌హెూం +50గా అభివర్ణిస్తారు.

(మొదటి సదస్సు జరిగిన అర్థశతాబ్దం గుర్తుగా)

జరిగిన మొదటి ప్రపంచ వాతావరణ **జెనివా** సదస్సు నుంచి 2015 నాటి **ప్యారిస్** సదస్సు దాకా ఒప్పుకున్న తీర్మానాలన్నింటిని వెంటనే అమలు చేయాలని కోరారు. అయినా చేపట్టిన చర్యలు లేవు. చెవికెక్కించుకున్న దేశాధినేతలు లేరు.

శాస్త్రజ్ఞుల ప్రకటన తీర్మానాలు :

1. శిలాజ ఇంధనాల వినియోగంపై సుంకం విధించాలి.
2. జనాభా రేటును తగ్గించాలి.
3. బాలికలకు ఉన్నత చదువు అందించాలి.
4. మాంసాహారం నుంచి శాఖాహారానికి ప్రపంచాన్ని మార్చాలి.

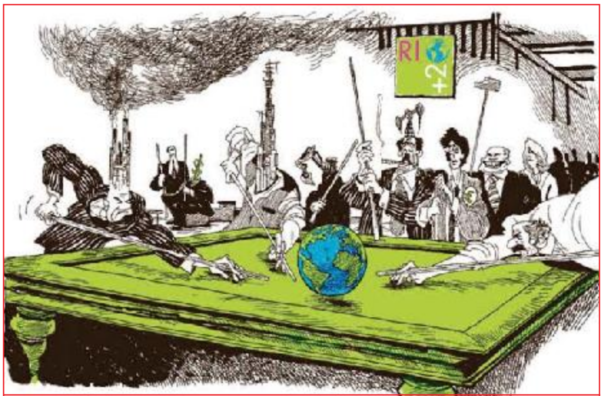

ధరిత్రి సదస్సులపై ఓ కార్టూన్

సదస్సులు – సమావేశాలు – వాగ్దానాలు :

పర్యావరణ ఉద్యమకారుల, నిరసనగళాలకు తలొగ్గి ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రపంచవ్యాపితంగా సదస్సుల్ని, సమావేశాల్ని నిర్వహిస్తూ, మాటల గ్యారడీని ప్రదర్శిస్తూనే వున్నది. అందులో ముఖ్యమైనది **స్టాక్‌హెూమ్** సదస్సు. కాలుష్యంతో, వేడిమితో తల్లడిల్లుతున్న పుడిమికి స్వచ్ఛత చేకూర్చాలనే తలంపుతో ఐక్యరాజ్య సమితి (UN) జూన్ 5-16, 1972లలో మొట్టమొదటి పర్యావరణ సదస్సును స్టాక్‌హెూమ్‌లో నిర్వహించి, 26 అంశాల్ని ముందుకు తెచ్చింది. వీటిని మూడు భాగాలుగా విభజించింది. అవి :

- పర్యావరణ మార్పుల అంచనా కార్యక్రమం (Watch Plan) (Global Environmental Assessment Programme)
- పర్యావరణ యాజమాన్య కార్యక్రమాలు (Environmental Management Activities)
- ఆయా దేశాల స్థాయిలో చోటుచేసుకునే వాతావరణ మార్పుల తులనాత్మక పరిశీలన – యాజమాన్యం
- (International Measures to Support Assessment and Management Activities carried out at the National & International Levels)

ఈ స్టాక్‌హెూం సమావేశమే పర్యావరణ కార్యక్రమం (The Un Environment Programme - UNEP) అనే సంస్థకు నాంది ప్రస్తావన చేసింది. అలాగే మొదటి రోజు సమావేశానికి గుర్తుగా ప్రతీ సంవత్సరం **జూన్ 5ను ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం** (World Environment Day)గా ఐక్యరాజ్య సమితి 1974లో ప్రకటించింది.

ధరిత్రి సదస్సులు : (Earth Summits)

ఇలా మొదలైన సమావేశాలు ధరిత్రి సదస్సు (Earth Summit)గా ప్రతి దశాబ్దానికి ఒకసారి ఎంపిక చేసిన దేశాల్లో జరుగుతున్నాయి. ఇప్పటికి అయిదు(1972, 1982, 1992, 2002, 2012) జరగా, ఆరవది (2022) గత నెల జూన్ 2-3 తేదీలలో తిరిగి స్టాక్ హెూంలోనే జరిగింది. ఇందులో సమగ్రావృద్ధి, న్యాయమైన భవిష్యత్తుతో పాటు, పగడపు దీవుల సంరక్షణపై చర్చ జరిగింది. ఇందులో 1992లో జరిగిన **రియో డి జనిరో** సదస్సుకు

అత్యంత ప్రాధాన్యత ఏర్పడింది. 21వ శతాబ్దపు పర్యావరణ ఆకాంక్షల్ని నెరవవేర్చి, సమగ్ర అభివృద్ధిని ఆయా స్థానిక ప్రభుత్వాలు సమిష్టి కృషితో చేపట్టాలని ఈ సమావేశంలో తీర్మానించారు.

పార్టీల సదస్సులు : (Conference of Parties - COP)

పై ధరిత్రి సదస్సులు దశాబ్దానికి ఒకసారి కాబట్టి, అంచనాలు, నియంత్రణలు, చర్యలు సాపేక్షికంగా వుండవని భావించిన ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రతీ సంవత్సరం ఎంపికచేసిన దేశంలో ఒక సమావేశాన్ని నిర్వహించి, ధరిత్రి సదస్సు దశాబ్దపు (decennial) ఎజెండాను పునఃసమీక్షించుతూ, ప్రతీ సంవత్సరపు COPల నిర్ణయాత్మక అంశాల్ని అమలయ్యేలా చూడడం ఈ పార్టీల సదస్సుల బాధ్యత. కాని, ఇవి మిథ్యా సదస్సులుగానే మిగిలి పోతున్నాయి.

1995లో ప్రారంభమైన ఈ సదస్సుల తతంగం గత సంవత్సరం నవంబర్‌లో జరిగిన COP 26 **గ్లాస్గో** సదస్సులో చూసాం. ఈ సదస్సుల పేరునుబట్టే ఈ సమావేశాల్లో ఆయా దేశాధినేతల కన్నా, ఆ దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థను నియంత్రిస్తూ, దోచుకుంటున్న మల్టీనేషనల్స్ పాత్రనే గణనీయంగా వుంటుంది. ఈ ప్రపంచ కుబేరులు పర్యావరణంపై ప్రేమను ఒలకబోస్తూ, కొన్ని తీర్మానాలని చేసి ఆయా దేశాధినేతల దృష్టికి తూతు మంత్రంగా తీసుకెళ్ళుతారు. అభివృద్ధి చెందిన అమెరికా లాంటి దేశాలు ఈ తీర్మానాలను పట్టించుకోకున్నా పల్లెత్తుమాటనని ఈ సదస్సులు, బలహీన దేశాలపై అనేక ఆంక్షల్ని మాత్రం విధిస్తాయి!

ఈ సదస్సులకు, కొన్ని అంతర్జాతీయ సంస్థల్ని (World Economic Forum-WEF) ఏర్పాటు చేసి, వాటిచే బీదదేశాల స్థితిగతుల్ని ఏకరువు పెడుతూనే, ధనవంత దేశాల బలువును కూడా పేర్కొంటాయి. వీటిని చూసిన వారికి అంతర్జాతీయ సంస్థలు బేశుగ్గా పనిచేస్తున్నాయని భ్రమల్ని కల్గిస్తాయి.

గత అర్ధశతాబ్ద కాలంగా ధరిత్రి సదస్సులు, COPలు ఏ లక్ష్యాల్ని సాధించియో పృథ్విని కమ్ముకున్న కాలుష్య మేఘాలు, రోజురోజుకు పెరుగుతున్న భూ తాపమే ఆకాశమెత్తు నిదర్శనం!

అందుకే, పర్యావరణవేత్తలు, అభిమానులు, అభివృద్ధి నమూనాల కింద నలుగుతున్న బడుగుజనాలు ఈ సదస్సుల సందర్భంగా సదస్సులు జరిగే ప్రదేశాల్లో, ఇతర దేశాల్లో పెద్ద ఎత్తున నిరసనల్ని చేపడుతున్నది తెలిసిందే!

బ్రున్‌లాండ్ (Brundtland) కమీషన్ :

సాధారణంగా ఐక్యరాజ్యసమితి, యూనిసెఫ్ (UNICEF), ఐఎల్‌ఓ (ILO), ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (WHO) లాంటి సంస్థలంటే మనకు ఏదో తెలియని ఆనందం కలుగుతుంది. కాని ఈ సంస్థలు ప్రపంచబ్యాంక్‌కు తలొగ్గి ఎలా పనిచేస్తాయో ప్రపంచీకరణ మొదలైన తర్వాతగాని తెలిసిరాలేదు. ఈ ప్రపంచస్థాయి సంస్థలన్నీ కొన్ని అగ్రరాజ్యాల, ముఖ్యంగా అమెరికా, యూరప్ దేశాల అడుగులకు మడుగులొత్తడం కనిపించని నగ్నసత్యం. ఈ సంస్థలేవి వాటి ఎజెండాలకు లోబడిగాని, చెప్పే భావాలకు అనుగుణంగా గాని ప్రవర్తించింది లేదు. గిట్టని దేశాల్లో సర్వేలు నిర్వహించి, నివేదికల్ని

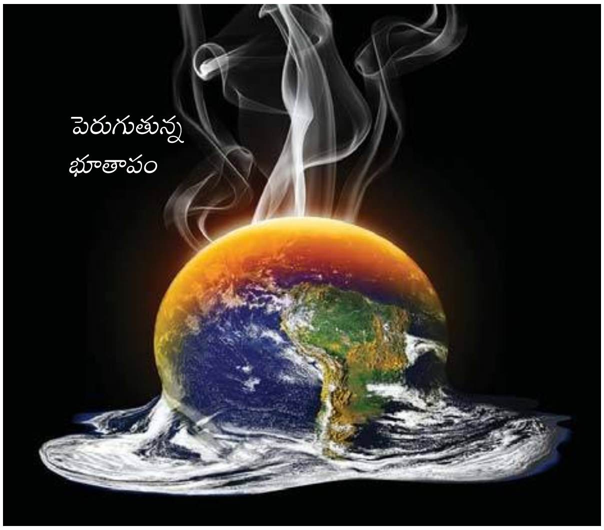

తయారుచేసి, అంతర్జాతీయ షరతుల్ని ఉల్లంఘిస్తున్నాయని ఆరోపిస్తాయి. ఈ సంస్థలకి అనుగుణంగా వున్న దేశాలను పల్లెత్తుమాట కూడా అనవు.

కొన్ని సందర్భాలలో ఈ సమితి అంతర్జాతీయ కమీషన్ల ఏర్పాటు చేసి, నివేదికల్ని రాయించి శభాష్ అనిపించుకుంటుంది. కాని ఆ నివేదికల జోలికి గాని, అవి పొందుపరిచిన సూచనల్నిగాని ఏనాడు పట్టించుకోదు. అలాంటి కమీషనే ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటు

ముఖ్యమైన సమావేశాలు – ప్రాధాన్యతలు

రియో డి జనిరో – 1992 (జూన్ 6–14)

- 21వ శతాబ్దపు పర్యావరణ సవాళ్ళను ఎదుర్కొని పరిష్కరించాలనే లక్ష్యంతో జరిగింది.
- అందుకే దీన్ని రియో–21గా పిలుస్తారు

లక్ష్యాలు :

- పర్యావరణ సమగ్రాభివృద్ధి సాధన
- పర్యావరణ విపత్తులకు / నష్టాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుట
- బీదతనాన్ని, రోగాల్ని నిర్మూలించుట
- అన్ని దేశాల మధ్యన పర్యావరణ సంబంధిత సహకారాన్ని పెంపొందించుట!

ప్రాధాన్యతలు :

- ఆర్థికాభివృభివృద్ధిపై పునరాలోచన (ధనిక / బీద దేశాల మధ్య సంపదల పంపిణీ)
- సామాజిక సమానత్వానికై చొరవ చూపుట
- పర్యావరణ పరిరక్షణను సాధించుట (ensure environmental protection)

UNFCCC ఏర్పాటు

ఈ రియో సదస్సు సందర్భంగా 12 జూన్ 1992న UN Framework Convention on Climate Changeను ఏర్పాటు చేశారు.

చేసిన బ్రున్‌లాండ్ (Brundt land) కమీషన్. అతి శీఘ్రంగా క్షీణిస్తున్న పర్యావరణ పునరుద్దరణపై తగు సూచనల్ని ఇవ్వాలని కోరుతూ 1983లో ఐక్యరాజ్య సమితి జనరల్ అసెంబ్లీ, నార్వే ప్రధానమంత్రిగా పనిచేసిన గ్రో హార్‌లెమ్ బ్రున్‌లాండ్ (Gro Harlem Brundtland) నేతృత్వంలో ఓ కమీషన్‌ను ఏర్పాటు చేసింది.

ఈ కమిటి ప్రతిపాదిత సిద్ధాంతం :

బ్రున్‌లాండ్ కమీషన్ వివిధ దేశాల ప్రపంచస్థాయి పర్యావరణ వేత్తల సూచనల్ని, సలహాల్ని తీసుకొని ఓ సిద్ధాంతాన్ని, కొన్ని సూచనల్ని చేసింది. సామాజిక, ఆర్థిక అభివృద్దే సుస్థిర అభివృద్ధి అని, ఇది పర్యావరణ సమైక్యతతోనే సాధ్యమనే సిద్ధాంతాన్ని ముందుకు తెచ్చింది.

ఈ సందర్భంగా **అందరికి ఒకే సాధారణ భవిష్యత్** (Our Common Future) పేరున కమీషన్ ఓ రిపోర్టును రూపొందిచింది. అందులోని ముఖ్యాంశాలు :

- అభివృద్ధి మాత్రమే దారిద్ర్యాన్ని నిర్మూలిస్తుంది.
- 1990 నాటికే ఆర్థికాభివృద్ధికై ఓ ప్రాపంచిక దృక్పథం ఏర్పర్చుకోవాలి.
- ఒకే ధరిత్ర (One Earth) కాబట్టి, అందరికి ఒకేరకమైన భవిష్యత్ (One Future) వుండాలి.
- ప్రకృతి వనరులను అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు కొల్లగొట్టవద్దు.
- రేపటి తరం అవసరాలను తీర్చడానికి విశాల దృక్పథంతో రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక వ్యవస్థల్ని నిర్మించాలి.
- దేశ ప్రజల మధ్యన, దేశాల మధ్యన సంపదల పంపిణీ జరగాలి.
- 1980 సంవత్సరమే చివరి అభివృద్ధి దశకంగా వుండాలి.
- సహార ప్రాంత 1/5 వంతు ప్రజల జీవన ప్రమాణాలు 1970 స్థాయికి దిగజారాయి. కాబట్టి, వారి జీవన ప్రమాణాల్ని తిరిగి పెంచేలా కృషి చేయాలి.
- మూడో ప్రపంచ దేశాల్లో అసమగ్ర అభివృద్ధి, అప్పులు, వడ్డీలు ఇకపై కొనసాగకూడదు.

కమీషన్ సూచనలు :

- జీవావరణానికి అనుగుణంగా మనముండాలిగాని, మనకు అనుకూలంగా జీవావరణాన్ని మార్చుకోవద్దు.
- ప్రకృతి వనరుల వినియోగంపై నియంత్రణ వుండాలి. లేనిచో వనరులు తరిగి వలసలు పెరుగుతాయి.
- వలసలతో వ్యవసాయంపై ఒత్తిడి పెరుగుతుంది. దీంతో భూసారం తగ్గడంతో నూతన సాగుకై అడవుల్ని నరకాల్సి వస్తుంది. కాబట్టి, వనరుల్ని కనీస స్థాయిలోనే వినియోగించాలి.
- హరిత వాయువల నియంత్రణ జరగాలి.
- అడవుల పునరుద్దరణ జరగాలి.
- పునరుద్దరణ ఇంధనాలను వినియోగించాలి.
- జలవిద్యుత్‌ను పెంచి, శిలాజ ఇంధనాల వినియోగం తగ్గించాలి.

ఈ కమీషన్ రిపోర్టు ఇచ్చి నాలుగు దశాబ్దాలు కావస్తున్నా సమగ్ర పర్యావరణాభివృద్ధి ఎంత మేరకు సాధించబడిందో కరోనా కాలంలో చూసాం. ప్రపంచస్థాయిలో ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటు చేసిన కమీషన్లకు వాటి అమలును మాత్రం ఆటకెక్కిస్తున్నాయి. అందుకే ప్రకృతి విపత్తులు మనను కంటతడి పెట్టిస్తూ వెన్నంటి తరుముతున్నాయి.

ప్రకృతి జ్వరానికి మనిషి జలుబే కారణం :

మానవుడి వక్రబుద్ధిని ఎత్తిపట్టిన బ్రున్‌లాండ్ కమిటీ రిపోర్టు నేపథ్యంలో అమెరికాలోని అయిదు ప్రతిష్టాత్మకమైన అంతర్జాతీయ సంస్థలు 1989లో **భౌగోళిక మార్పులు – మన సాధారణ భవిష్యత్తు** (Global Change & Our Common Future) అనే అంశంపై వాషింగ్‌టన్‌లో సదస్సును నిర్వహించాయి. ఈ సదస్సులో పాల్గొన్న పర్యావరణ సంస్థ మాజీ అధిపతి **విలియం రకెల్‌షాస్** (William Ruckelshaus) మాట్లాడుతూ, ప్రకృతి జ్వరానికి మనమే అంటు వ్యాధిలా (nature seems to be running a fever. We are the flux) పనిచేస్తున్నామని వ్యాఖ్యానించడం ఓ కఠోర సత్యం కాదా..?

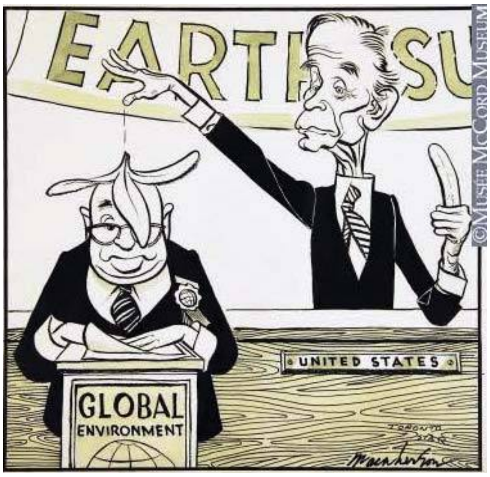

ఈ సందర్భంగానే అమెరికాలోని మూడు జాతీయ అకాడమీలు (సైన్సు / ఇంజనీరింగ్ / మెడిసిన్) సంయుక్తంగా నాటి అమెరికా అధ్యక్షుడైన జార్జ్ బుష్‌కు ఓ లేఖను పెట్టాయి.

లేఖనిలో ప్రధానాంశాలు :

- వాతావరణ విపత్తుపై అమెరికా శాస్త్రీయ విధానమైన ఎజెండాను సత్వరమే రూపొందించాలి.
- వనరుల అభివృద్ధికి, సంబంధిత కార్యక్రమాలకు సమన్వయం వుండాలి.
- సహేతుకమైన పర్యావరణ సమస్యల్ని శ్వేతసౌధం (White House) పట్టించుకోవాలి.

ఈ మూడింటితో పాటుగా శిలాజ ఇంధనాల వినియోగాన్ని తగ్గించాలంటు లేఖలో ప్రస్తావించాయి.

ఈ లేఖను బుష్ & ష్ కాకి అవగా, తర్వాత అధ్యక్షుడైన జూనియర్ బుష్ కూడా తండ్రి బాటలోనే నడిచాడు. ఇదీ అంకుల్ శ్యాంల పర్యావరణ దృక్పథం!

(వచ్చే సంచికలో 'మానవాళికి పెను ప్రమాద హెచ్చరిక' చూద్దాం!)

– డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల,
m : 9440116162
e : drglachaiah@gmail.com

బంజారా తీజ్ పాటల్లో బంధుత్వ మాధుర్యం

తెలంగాణ జనాభాలో లంబాడీలది 6శాతం. వీరు జరుపుకునే పండుగల్లో ప్రధానమైనది తీజ్. వర్షాకాలం ఆరంభంలో తొమ్మిది రోజులపాటు జరుపుకునే ఈ పండుగలో కన్నె పిల్లలు వ్యవసాయం, కుటుంబ పోషణ గురించి తెలుసుకుంటారు. ఈ సందర్భంగా రోజూ పాడుకునే పాటలను ఇప్పటికే ఆచార్య సూర్యధనంజయ్, డా. కె. పద్మావతిబాయి దక్షిణ తెలంగాణ ప్రాంతంలోను, డా. జనపాల శంకరయ్య ఉత్తర తెలంగాణ ప్రాంతంలోను సేకరించి ప్రచురించారు. ఆ పాటలకు భిన్నంగా ఆదిలాబాద్ జిల్లా నార్నూర్ మండలంలో పాడే పాటల్లో బంధుత్వ మాధుర్యం ప్రధానంగా కనిపిస్తుంది.

మొదటి పాటను నార్నూర్ మండల కేంద్రంలో రాథోడ్ జీజా బాయి, ఆడె అనితల బృందం పాడగా, రెండో, మూడో పాటలను అదే మండలంలోని మహగామ్ గ్రామానికి చెందిన రాథోడ్ జానాబాయి, చావన్ సుమన్ బాయి, చావన్ హీరాబాయిల బృందం పాడగా సేకరించి ఈ కింద పొందుపర్చడమైంది.

తీజ్ పాట -1

యా మారో ముంగేక అవడ మోగెరాయే
చావళే అవడా పూల్
యా మారో కుణసో వీర గరొసియామే
రంగే రంగేరో పూల్ ॥ 2 ॥
యా మారో మోటొ వీర గరొసియాయే
చావళే అవడా పూల్ ॥ 2 ॥
సోదరి: వీర తారీ కుణసే రంగేరి పాగడిరే
రంగే రంగేరో పూల్ ॥ 2 ॥
సోదరుడు: బాయి మారి రాతడే రంగేరి పాగడియె
ధోళే రంగేరో పూలే ॥ 2 ॥
సోదరి: వీర తూ భాందస బామణ బేసియారే
ఛ భా లెవల మార్
వీర తార ఘెడేన భాందు ఘూగ్ రారే
నీలో నాగర వేస ॥ 2 ॥
సోదరుడు: బాయి తార చీణేన భాందు చోకడాయే
లేపో లాగర వేస ॥ 2 ॥
సోదరి: వీర తూ లీలడి చడ్‌తూ ధేపసోరే
బంద్‌గయి బారాపూల్ డోర్

తెలుగు అర్థం

ఒక సోదరి తన సోదరుని గొప్పతనం చూసి మురిసి పోతూ సోదరునితో చేసే సంభాషణయే ఈ పాట.

సోదరి: అమ్మా! నాదేమో పెసర గింజంత మల్లె మొగ్గ
బియ్యపు గింజంత పువ్వు.
కాని మా అన్న రంగు రంగుల పువ్వులున్న గొప్పవాడు. ఓసోదరా...
నువ్వు ధరించిన తలపాగలో ఏ
రంగుల పువ్వులున్నాయి?

సోదరుడు: ఓ సోదరి! నేను ధరించిన తలపాగలో పువ్వులు ఎరుపు రంగులో ఉన్నాయి.

సోదరి: సోదరా! నువ్వు బ్రాహ్మణుడి లాగా తెలివి గలవాడివి. మాకది గర్వకారణం.
నువ్వు స్వారీ చేసే గుర్రానికి
నా గుర్తుగా మువ్వలు కడ్తాను.

సోదరుడు: సోదరి! నీ లంగా కుచ్చులకు పువ్వులు కట్టి వెళ్తాను

సోదరి: పన్నెండు పూల తీగతో గుర్రాన్ని అలంకరించాను. ఎక్కి వెళ్ళు.

తీజ్ పాట -2

1 నూకూ మేలు మారో బాపూనకే – బాపు ఆయో అబ్ దూలేమా
బేసకాని జావరే మళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా
2 నూకూ మేలు మారో యాడీనకే – యాడి ఆయి అబ్ దూలేమా
బేసకాని జావరే మళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా
3 నూకూ మేలు మారో కాకనకే – కాక ఆయో అబ్ దూలేమా

బేసకాని జావరే మాళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా

4 నూకూ మేలు మారో కాకినకే – కాకి ఆయి అబ్ దూలేమా

బేసకాని జావరే మళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా

5 నూకూ మేలు మారో వీరానకే – వీర ఆయో అబ్ దూలేమా

బేసకాని జావరే మళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా

6 నూకూ మేలు మారో భౌజాయినకే – భౌజాయి ఆయి అబ్ దూలేమా

బేసకాని జావరే మళాయేమా – కాజళ్యా ఫేరీ అబ్ దూలేమా

తెలుగు అర్థం : అత్తగారింట్లో ఉన్న అమ్మాయి కోసం తల్లిగారింటి వాళ్ళు ఆమె ఇంటికి వెళతారు. గతంలో అత్తగారింట్లో అమ్మాయిలు పెద్దల ఎదుట మాట్లాడకుండా ఉండాలి. అటువంటి సమయంలో తన అత్తగారింటికి వచ్చిన బంధువులని చూసి అమ్మాయి క్రింది విధంగా తన మనసులో అనుకుంటుంది.

'మా నాన్న వచ్చారు మా ఇంటికి. వెనక్కి ఎలా పంపించేయను? పందిరి కింద కూర్చున్న మా వాళ్ళందరితో మా నాన్న కూచుంటే బావుండును. అలాగే మా అమ్మ, బాబాయి, పిన్ని, అన్న, వదిన వచ్చారు. వారూ సాదర గౌరవం పొంది నన్ను పుట్టింటికి తీసుకువెళ్తే బావుండు అని ఆశపడ్తుంది.

తీజ్ పాట –3

ప॥ ఆట్ ఘుడియారి ఛపన దరవాజ ॥2॥
కతకేన పడియ చోర్
చోర్ మిర్జా టోపీ వాళోయే ॥కత॥

చ॥ హసలో ఘాల పలంగ పర సూతి ॥2॥
లేగో గదడి మరోడ్
మరోడ్ మిర్జా టోపీ వాళోయే ॥లేగో॥
ఉట నణదోలి దివలో లగాల
తారో భాయి చోర్
చోర్ మిర్జా టోపి వాళోయే
ఘరకో దేవర చోర్
చోర్ మిర్జా టోపీ వాళోయే ॥ఆట్॥

చ॥ ఘరియా ఘాల పలంగ పర సూతి ॥2॥
లేగో నాక్ మరోడ్
మరోడ్ మిర్జా టోపి వాళోయే ॥లేగో॥
ఉట నణదోలి దివలో లగాల
తారోభాయి చోర్
చోర్ మిర్జా టోపీ వాళోయే
ఘరకో దేవర చోర్
చోర్ మిర్జా టోపీ వాళోయే ॥ఆట్॥

తెలుగు అర్థం :

ఇంటి పెద్ద కొడుకు పని నిమిత్తం వేరే ఊరికి వెళ్ళి ఉంటాడు. అతను లేని సమయంలో ఇంట్లో అతని భార్య నిద్రిస్తుండగా ఆమె గొలుసు మరియు ముక్కెర దొంగిలించబడుతుంది. దాంతో నిద్ర నుండి మేల్కొన్న ఆమె తన ఆడపడుచుతో చేసే సంభాషణయే ఈ పాట.

8 గడీలు (అంతస్థులు), 56 దరవాజలున్న ఈ ఇంట్లోకి దొంగలు ఎలా వస్తారు? (ఇంట్లో వాళ్ళకే ఎవరు ఎక్కడుంటారనేది తెలుస్తుంది అనే ఉద్దేశంతో)

దొంగ తలపాగ ధరించి ఉన్నాడు.

ఓ మరదలా! లేవమ్మా.

లేచి దీపం వెలిగించు.

నేను మెడలో గొలుసు వేసుకొని పలంగ్ పైన పడుకొని ఉంటే దొంగ నా మెడలని విరిచి గొలుసు లాక్కెళ్ళి పోయాడు. ఆ దొంగ ఎవరో కాదు. నీ సోదరుడైన నా మరిది గారే.

దొంగ తలపాగ ధరించి ఉన్నాడు.

లేవమ్మా మరదలా! లేచి దీపం వెలిగించు.

ముక్కెర వేసుకొని పలంగ్ పైన నేను పడుకొని ఉంటే నా ముక్కు విరిచి ముక్కెర లాక్కెళ్ళిపోయాడు. దొంగ ఎవరో కాదు. నీ సోదరుడైన నా మరిదిగారే.

– **అజ్మీర శైలజ**

(టీఆర్‌సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ నుండి)

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD
(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)
E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrachitecture.com

కల్యామాకుతో ఎకరానికి లక్ష

ఏడాదికి రెండు సార్లు విక్రయం.. భారీ లాభం

అందరు వేసే పంటలే వేస్తే లాభం ఎలా వస్తుంది? మార్కెట్‌లో డిమాండ్‌ను బట్టి పంటలు పండించాలి. ఏ పంట కొరత ఉన్నదో చూసి దాన్ని రైతు సాగు చేస్తే మంచి లాభాలు వస్తాయని అంటున్నారు సిద్దిపేట జిల్లా గజ్వేల్‌కు చెందిన ఓ రైతు. పదెకరాల్లో కల్యామాకు తోట వేసిన ఈయన.. ఎకరానికి రూ.లక్ష చొప్పున ఆదాయం సంపాదిస్తున్నారు. తక్కువ పెట్టుబడితో ఏడాదికి రెండు సార్లు కోత తీస్తున్నానని చెప్తున్నారు. 3 ఫీట్ల ఎత్తు పెరగ్గానే కోసి, హైదరాబాద్ మార్కెట్లకు తరలిస్తున్నానని తెలిపారు. విజయవాడ నుంచి విత్తనాలను తెచ్చి పదెకరాల్లో డ్రిప్ విధానంలో సాగు చేశారు. పంట వేసినప్పటి నుంచి మూడు సార్లు కోత తీశారు. గజ్వేల్ ప్రాంతంలో ముందుగా ఈయనే కల్యామాకు సాగును చేపట్టారు. అందరి కంటే భిన్నంగా ఆలోచించి కల్యామాకు తోటను సాగుచేయటం ద్వారా మంచి లాభాలను ఆర్జిస్తున్నారు.

పెట్టుబడి తక్కువ.. లాభం ఎక్కువ

కల్యామాకు సాగుతో మంచి ఆదాయం వస్తున్నది. విత్తనాలు వేసిన ఆరు నెలల్లోనే మొక్కల నుంచి కరివేపాకును కోతతీసి మార్కెట్‌లో అమ్మొచ్చు. కల్యామాకు తోట సాగుకు పెట్టుబడి తక్కువే. లాభం ఎక్కువగా వస్తుంది. ఇప్పుడు ఇతర రైతులు కూడా ఈ పంటవైపు చూస్తున్నారు.

ఆనబోయిన స్వామి,
m : 9963 87 2222
e: swamyannaboina@gmail.com

ఖమ్మం - బాల కథా తేజాలు

పిల్లల రచనలకు ప్రాచుర్యం కల్పించడం, ప్రచురించడం, పంపిణీ చేయడం, మార్కెటింగ్ లాంటి సమస్యలు ఉన్నా ***'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ' 'బాలచెలిమి'*** *తెలంగాణాలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల* ***"బడి పిల్లల కథలు"*** *సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది. ఆ 'పది జిల్లాల బడి పిల్లల కథలు' దక్కన్‌ల్యాండ్ పాఠకులకు పరిచయం చేయడంలో భాగంగా 'ఖమ్మంజిల్లా బడిపిల్లల కథలు' గురించి బాల సాహితీవేత్త* ***అమ్మిన శ్రీనివాసరాజు*** *గారి విశ్లేషణ.*

కథల కోసం చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ***బాలచెలిమి*** *వారి ఆహ్వానం మేరకు ఖమ్మం జిల్లా 'బడిపిల్లల కథలు' ఎంపిక కోసం 42 కథలు రాగా కథల కార్యశాలలో పాల్గొన్న నిష్ణాతులైన బాల సాహితీవేత్తలు 18కథలను ఎంపిక చేశారు. ఈ పుస్తకానికి కవర్* ***బావండ్ల నరహరి,*** *లోపలి బొమ్మలు* ***సయ్యద్ హస్మంతుల్లా*** *వేశారు. ఈ బాధ్యతను నెరవేర్చే క్రమంలో 'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ'* ***బాలచెలిమి*** *నిష్ణాతులతో ఎన్నో సమావేశాలు, సదస్సులు, చర్చలు, బాల చెలిమి ముచ్చట్లు నిర్వహించింది.*

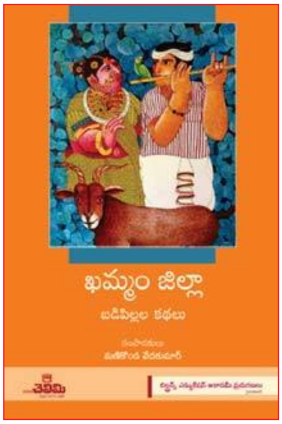

ఖమ్మం పోరాటాల గుమ్మమే కాదు. సాహిత్యపు గుమ్మి కూడా! పలు సాహిత్య ప్రక్రియలతో తన ప్రత్యేకతలు చాటుకుంటూ ముందుకు పోతున్న ఖమ్మం సాహితీక్షేత్రంలో బాలసాహిత్యానికి అత్యుత్తమ స్థానం ఉంది. జిల్లాలో ప్రౌఢ సాహిత్య సేద్యంలో అంతర్ పంటగా బాల సాహిత్యం వెలుగు చూస్తూనే వుంది.

ఇక ఈ పిల్లల కథలు చదువుతుంటే వాళ్ల ఆలోచనలు అర్థం చేసుకుంటే ఇప్పుడే ఇలా వుంటే ఇక పెద్దయి పెరిగాక ఇంకెంత గొప్పగా వ్రాస్తారో కదా!? అనే ఆనందపు అద్భుత రసాన్ని పంచుతాయి. అయితే మా జిల్లా పిల్లలు శైలి భలే గమ్మత్తుగా వుంది. కథ పాతపద్ధతిలో ప్రారంభించి కొత్తగా ఆధునికత జోడించి ముగించటం పెద్ద వాళ్లకే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది.

ఈ పుస్తకంలోని మొత్తం 18 కథలు వేటికవే ఒక ప్రత్యేకతను చాటుకున్నాయి. సహాయం, దుష్టులతో స్నేహం, కుందేలు తెలివి లాంటి కథల్లో గతంలో చెప్పిన ఆధునిక ముగింపులు అగుపిస్తాయి. ప్రతీకథలో బాలసాహిత్యానికి ప్రధాన లక్షణమైనన క్లుప్తత స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. మానవులకు వుండాల్సిన మంచిలక్షణాల్లో ఒక్కటి జీవకారుణ్యత అనబడే మూగజీవుల పట్ల ప్రేమ గురించి ఆవు-మనిషి కథలో ఎంతబాగా చెప్పాడో చదివితే మీరే పచ్చినిజం అంటారు.

ఈ పుస్తకంలో అక్షర పరిణితి పొందిన ఉన్నత పాఠశాలల పిల్లలేకాక సాధారణ పరిణితిగల ప్రాథమిక పాఠశాలల విద్యార్థులు కూడా తమతమ బుల్లి మెదళ్లతో ఆలోచించి వారిదైన చిరుసృజనాత్మకతతో కథలు వ్రాయడం నిజంగా అభినందనీయమే! అందుకు కృషి చేసిన ఆయా బుల్లి రచయితల అమ్మా-నాన్నలు, ప్రోత్సహించిన ఉపాధ్యాయులు మరింత అభినందనీయులు.

"చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ" కృషివలురందరికీ మా జిల్లా పక్షాన కృతజ్ఞతాభివందనలు అర్పిస్తున్నాను.

- అమ్మిన శ్రీనివాసరాజు
బాల సాహితీవేత్త

చందాదారులుగా చేరండి! **దక్కన్ ల్యాండ్** చందాదారులను చేర్పించండి!

'ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన 'దక్కన్‌ల్యాండ్' తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తునివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వృత్తి కులాలు, వారి నైపుణ్యత, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూలతో పాఠకులకు మరింత చేరువ అవుతుంది. పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందాదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందాదారులుగా చేర్పించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా
DECCAN LAND
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar
Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా	:	రూ. 300
2 సం॥లకు	:	రూ. 600

'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎం.ఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

kalavahini
BATTALION OF ARTS
THE ARTIST
1) RAMESH GORJALA.
2) FAWAD TAMKANT.
3) KANDI NARSIMLU.
4) SAYAM BHARAT YADAV.
5) MASURAM RAVIKANT.
6) ANAND GADAPA.
7) NIRMALA BILUKA.
8) R. SRINIVAS NAYAK.
9) JAYAPRAKASH .
10) BAIRU RAGHURAM.
11) SREEKANTH KURVA.
12) PRITI SAMYUKATHA .
13) KAPPARI KISHAN.
14) ARPITA REDDY.
15) P.J STALIN.
Five-day colorful workshop designed especially for the creative minds.
Interactive one on one sessions with 15 of the top most happening artists. An event one of its kind here for all the architecture and fine arts students.
INTENSIVE ART WEEK
A workshop with contemporary artist to help increase engagement and connect with your creative side.
24 TH - 29 TH JUNE 2022
J.B.R. ARCHITECTURE COLLEGE
CAMPUS ADDRESS:
BHASKAR NAGAR, YENKAPALLY (V), MOINABAD(M), RANGAREDDY DIST, HYDERABAD TS-INDIA-500075.
Prof. Dr Phani Shree
DIRECTOR OF RESEARCH AND DEVELOPMENT, JNAFAU
GUEST OF HONOR
Prof Dr Kavita Daryani
VICE CHANCELLOR, JNAFAU,
GUEST OF HONOR
Narsing Rao .B
ARTIST & FILM MAKER
CHEIF GUEST
Facilitator: Dr.Nirmala Biluka
(Artist) Assistant Professor
JNAFAU
Convenor: Ar.Gayatri
Director,
JBR ARCHITECTURE COLLEGE
Late Sri. J. Bhaskar Rao Garu
Founder Chairman
JB GROUP OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
JBR
ARCHITECTURE COLLEGE

DECCAN LAND, Telugu Monthly Magazine Date of Publication 26th - July - 2022,
ISSN 2581-3188
Postal Dates: 28th & 29th Every Month

RNI Regn. No. APTEL/2012/46784
Postal Regn.No.HCD/1167/2021-2023

A JOURNEY BACK TO OUR ORIGINS
Balāranya
ESTD:1993
PREGNAPUR
WHERE NATURE NURTURES THEIR IMAGINATION

ఆక్స్‌ఫర్డ్
గ్రామర్ స్కూల్
విద్యార్థులు
నైట్ అడ్వెంచర్
క్యాంప్‌లో భాగంగా
బాలారణ్యలో
గడిపారు.

Edited, printed, published and owned by Manikonda Vedakumar,
Printed at Deccan Press, 1-9-1126/B, Azamabad, Hyderabad-500020, Telangana,
Published at CHANDRAM, 3-6-712/2, St.No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029, Telangana, Editor Manikonda Vedakumar